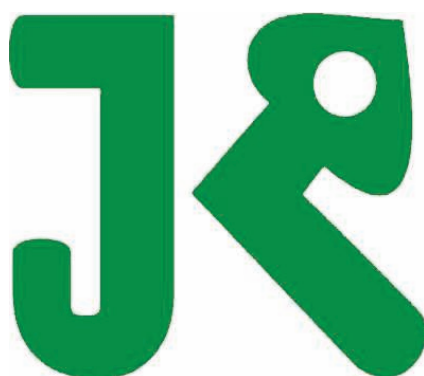

JAŠÍKOVE KYSUCE

2019

**Zborník vybraných súťažných prác účastníkov
51. ročníka Celoslovenskej literárnej súťaže
mladých prozaikov**

**Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja
2019**

Autorské kolokvium - súčasní slovenskí spisovatelia, Jašíkove Kysuce 2018

Finalisti 50. ročníka súťaže Jašíkove Kysuce na hodnotiacom seminári s porotou

**Zápisnica z posudzovania
sútťažných prác celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov
Jašíkove Kysuce 2019 – 51. ročník.**

Porota pracovala v zložení: Prof. PhDr. Mária Bátorová, DrSc., Mária Kopcsay
PhDr. Peter Mišák (predseda).

Porota hodnotila práce 64 autorov, ktorí zaslali 69 súťažných literárnych textov.

Na základe hodnotenia jednotlivých prác porota jednomyselne rozhodla udeliť ocenenia Jašíkove Kysuce 2019 takto:

Cena Rudolfa Jašíka: kategória od 18 do 35 rokov

Romana Kališová: *O čaji bez citrónu*

Prémia Jozefa Hnitku: kategória od 10 do 18 rokov

Magdaléna Martišková: *Neprespiš otca svojho, matku svoju...*

Prémie Rudolfa Jašíka udeľované **Literárnym fondom**

1. **Ján Bidovský:** *Nie je (pre Miriam)*
2. **Eudmila Magdolenová:** *Ohňová zem*
3. **Alex Zamborský:** *U Rolanda*

Esej o diele slovenskej literatúry

Dominik Gregor (*pseudonym*): *Doživotné Krížové štácie*

Čestné uznanie:

Alžbeta Bahúlová: *Všetky vulgárne slová*

Zoe D. Black (*pseudonym*): *Implementácia dôležitosti svetelných plazmových telies*

Kristína Daňová: *Nikdy ťa neopustím*

Mária Dudičová: *Jednoduchá matematika*

Dominika Gavláková: *Koniec ma zastihol nepripravenú*

Matej Koščo: *Žeriavnikova osamelosť*

Lubomír Mortis (*pseudonym*): *Argentiniano*

Daniela Považancová: *Lapač snov*

Lenka Sabová (*pseudonym*): *Neprebudená*

Simona Sádecká: *Byrokratická univerziáda*

Lenka Sameková: *Vonku bezoblačno, vnútri zamračené*

T. Teplická (*pseudonym*): *Pramene*

RUDOLF JAŠÍK

2.12.1919 - 30.7.1960

*„Už sa ani nepamätám, ako sa to stalo, ako nie, stretol som človeka s veľkým srdcom,
čistého ani rosa a prostého ako slovo.*

*Stretol som priateľa a ten ma naučil obdivuhodnému umeniu - veriť v človeka.
Odvtedy viem, že človek tají v sebe väčšiu silu ako rieka, jeho krása prečnieva nebotyčné
končiare a vôľa jeho hviezd sa dotýka“.*

Rudolf Jašík

CENA RUDOLFA JAŠÍKA

Romana Kališová

O čaji bez citrónu

Kráčal som stále vpred a nohy sa mi zabárali do mäkkej zeme. Lístie šuchotalo, stromy sa kývali. Hore, dole. Ľavá, pravá. Nebolo to také ťažké, keď sa človek sústredil. Ľavá, pravá. Jedna noha, druhá noha. Nádyh, výdyh. Ľavá, pravá. Celkom rýchlo som sa naučil mechanizmus toho pohybu. Stačilo ho opakovať dokola.

V hlave mi ale nepretržite zneli hlasy. Neutíchli, ani keď som sa vzdialil od mesta. Hovorili mi všeličo – škála sa vinula od nemiestnych narážok po nezodpovedané otázky, ktoré po čase zapadli prachom. Unikali som pred nimi, ale stále sa vracali späť. Jedna za druhou. A tak som len kráčal a snažil sa ich zbaviť, nechával som ich napospas jesennému vetru. Nefungovalo to.

Musel som sa prechádzať veľmi dlho, pretože obloha sa stávala melancholickou, večer bol čoraz bližšie. Rušná ulica a život mi vôbec nechýbali. Vedel som, že sa určite musím vrátiť, pretože ma budú hľadať a panikáriť, no akosi som následky nevnímal ako dostatočný dôvod opustiť prírodu. Vtedy som stretol starca s poľovníckym psom v podobnom veku. Ako je to? Aký pán, taký pes? Platí to aj o veku?

Obaja boli vychudnutí, obaja boli tmaví. Uzimení. Starec s červeným nosom na mňa čosi zakričal. Tváril som sa, že ho nevidím. Aspoň spočiatku. Potreba vyhnúť sa civilizácii bola silnejšia než ja. Ľavá, pravá.

– Ste tu sám? – skríkol. Bol som. Nechystal som sa odpovedať.

Ignoroval som teda tento pokus načať konverzáciu a ďalej som kráčal, on sa oproti mne blížil čoraz viac. Vôňa vlhkého lístia mi vrážala do nosa a ja som sa snažil zamerať práve na ňu. Nádyh, výdyh. Musí to fungovať, presne tak ako ľavá, pravá. Len pokoj.

– Dobrý deň, – pozdravil, keď podišiel bližšie. Už som mu videl do tváre a utekal som pred ňou ako sa len dalo. Nebol škaredý. Trochu vráskavý, kožu poznačila zima, ale tie oči... Priateľské. Očakávajúce to isté.

– Myslel som si, že sem nikto nechodí. Na tejto strane lesa som ešte nikdy nikoho nestretol, – skonštatoval a zastal pri mne. Urobil som to isté. Podvedome, zo slušnosti. Nevieť prečo. Nerobievam to. Nikdy. Usmial sa. Aj ja som sa o to pokúsil.

– Asi ste tiež rád sám ako my dvaja, však, Albert,“ dlaňou prešiel po srsti svojho chudého psa a ja som zrazu pocítil nutkanie urobiť to isté. Urobil som krok vpred, k nim dvom, a pes na mňa so záujmom pozeral. Sám som nerozumel tomu, čo robím, no načiahol som ruku a roztraseným pohybom som ju položil zvieratku na hnedú hlavu. Bol vysoký a nepekný, ale vôbec som sa ho nestránil. Stránil som sa všetkého a všetkých, vždy. Vzduch

okolo voňal ako mokrá zemina a pes. Prišlo mi to dôverne známe a po prvý raz za posledné roky som zacítil pocit bezpečia.

Dlaň som držal na Albertovi a on pod mojim dotykom spokojne dychčal ďalej.

– Tuším sa mu páčite, – prehovoril zase cudzinec. – Nikdy sa mu nikto nepáči. Ani na vás neštekal.

Sledoval som psa a na starca som sa ani nepozrel. Sčasti som bol fascinovaný tým dotykom so srst'ou zvierat'a a sčasti som sa potreboval vyhnúť tým očiam. Nevyvíjali nátlak, ani nič odo mňa nepožadovali, iba sa chceli priateliť.

– Vyzeráte, že by sa vám hodila spoločnosť, – povedal napokon a ja som sa zarazil. Spoločnosť bola to posledné, čo som kedy potreboval. – Neďaleko mám chalupu. Vybehli sme sa len prejsť. Poďte s nami a uvarím vám teplý čaj.

Nereagoval som, iba som sa otočil v smere ich chôdze a to mu stačilo. Išli sme mlčky a ja som stále nevedel, čo robím. Cítil som sa ako keby sme miesto mäkkej hlíny kráčali po tenkom ľade a pri každom pohybe som očakával pád. Nebolo to príjemné, ale Albert medzi nami ma upokojoval. Verne cupkal pri svojom pánovi a občas skontroloval, či som stále po jeho boku. Bol som.

Chalupa, o ktorej hovoril, bola malá, ale zato vyhriata a útulná. Po vstúpení som chvíľu pozoroval zožltnutý vzor tapety na stene a prstom obkresľoval línie. Starec sa zasmial. – Mojej žene sa tá tapeta páčila. Vybrala ju pred tridsiatimi rokmi. Neodvážil som sa zložiť ju.

– Vyzlečte si bundu, – povedal odrazu. – Bude vám tu teplo. Obvykle kúrim veľa, lebo Alberta trápia staré kĺby.

Poslúchol som ho a nechal tapetu tapetou. Hrubú bundu som odložil na vešiak pri dverách. Robil som to s takou istotou, ako keby som tu sám býval. Sediac neskôr za stolom som premýšľal, kedy sa dostaví ten obvyklý nepríjemný pocit. Všetko totiž nasvedčovalo tomu, že ani nepríde a že táto návšteva je niečo, čo robím rád.

– Je dobrý? – spýtal sa odrazu. Nerozumel som otázke.

– Myslím ten čaj, – vysvetlil, keď nedostal žiadnu odpoveď a neušiel sa mu ani náznak reakcie. Najprv som pokračoval v kamennej tvári, no napokon sa mi podarilo zodvihnúť oba kútiky úst nahor. Iba trošku, ale predsa. Starca to očividne potešilo.

– To som rád, – odvetil a ja som videl, že mi rozumie. – Viete, takto mi ho zvykla pripravovať moja žena. Odpusťte, že o nej toľko rozprávam, istotne vám to nie je príjemné. Chýba mi. Už mám len Alberta. Ten je dobrý poslucháč, nenamieta, tak som si zvykol hovoriť o nej často.

– Nikto sem nechodí, – pokračoval. – Deti sme nemali, bezpochyby vám to už napadlo. Som rád, že ste pristali na šálku bylinkového čaju.

– Dal som tam aj med. Citrón doma nemám, ale s citrónom čaj aj tak nechutí dobre, čo poviete? Niekoľkokrát som to skúšal, najmä vtedy, keď som bol chorý. Ale to je utrpenie. Túto jeseň je chladno. Človek aby len čakal, kedy prechladne.

– Vy toho veľa nenarozprávate, – zhodnotil. Nebola to pre mňa žiadna novinka. Ostatní zvykli hovoriť, že môj svet nie je ten istý. Nerozumel som tomu rovnako, ako som nerozumel väčšine vecí, o ktorých sa ľudia rozprávajú. Ale starcove slová neboli také zahmlené.

– Ale to nevadí. Hneď je nám tu veselšie. A hlavne Albert, ten je veľmi spokojný.

Len čo sa znova ozvalo meno zvieraťa, oči mi zabľúdili ku dverám, kde ležala hnedá kôpka srsti. Zbystril pozornosť a keď videl, že sa na neho obaja dívame, prišiel k nám a položil si hlavu na moje kolená.

Spočiatku som sa preľakol. Nádych, výdych. Nečakal som túto interakciu a posledné, čo som chcel, bola blízkosť. No keď som videl, že pes nemieni ustúpiť a stále sedel pri mojej stoličke s hlavou na mojich stehnách, dlaň som položil na jeho chudé telo. Usmial sa. Alebo sa mi to možno len zdalo. Fascinovaný pohľad do tých hnedých očí ma úplne pohltil.

– Pozrite. Správa sa, akoby ste boli starí známi. Asi preto, že ste tiež taký samotár. Ste, pravda?

Netuším, či čakal nejakú odpoveď, no podarilo sa mi opäť zodvihnúť oba kútiky úst. Zmierene prikývol. Teplo z čaju mi rozohrievalo vnútro a pes na kolenách ma tešil zvláštnou radosťou. Chcel som tu zostať alebo prinajmenšom som túžil vrátiť sa sem hneď zajtra. Postupne som si však uvedomoval fakt, že musím odísť. Moja rodina bola ustráchaná, čo sa týkalo mojich vychádzok. A ja som tak rád zostával sám nad mestom!

Postavil som sa zo stoličky.

– Och, už predsa musíte! – postavil sa tiež. – Myslel som si. Nechcem vás zdržiavať, doma vás pravdepodobne niekto čaká.

Aj čakal. No nepritakal som.

– Ďakujeme za návštevu, – kráča so mnou ku dverám, takisto ako jeho pes. – Môžete prísť kedykoľvek. Budeme sa tešiť. Cestu si dozaista pamätáte.

Obliekol som si bundu a posledný raz položil dlaň na Albertovu hlavu. Natešene zadychčal. Páčilo sa mi to. Počkal som, kým to urobí znova a potom som ruku odtiahol. Starec stlačil kľučku na dverách a keď som stál na prahu, posledný raz som sa otočil. Hlas, ktorý zo mňa po dlhej dobe vyšiel, som ani nespoznával.

– Ďakujem.

CENA JOZEFA HNITKU

Magdaléna Martišková

Neprespiš otca svojho, matku svoju...

68, poobede

Vchodové dvere prežili niekoľko páčení. Škaredé, ako všetky v tomto vchode, aj v tých naokolo. Štvorposchodové domy odolávali ilúzii rodinného sídliska. Spoločný dvor s prašiakom, smetiakom a lavičkou zatavenou v popraskanom vzdúvajúcom sa betóne, preplnený skládkou stavebného materiálu, ktorý sa už na stavbu nehodil, prerastala burina dotovaná šťankami. To, čo tu však páchlo, bol blízky Elektrokarbon. A možno stanica.

Vylúpol z koženej brašne s vyťahaným lesklým uchom kľúče a nerozpakoval sa štrngotať. Bolo päť popoludní. Dnu smrdela kapustnica. Už dva dni. A bude aj tretí. Nemal ju rád, odkedy mu rozprávala, ako vracala cestou zo zábavy po celom svokrinom dvore. Od bráničky až ku vchodu. Psi do rána požrali zvratky. Dívala sa na nich mdlo a súcitne, s nosom zmrašteným hnusom. Tak skoro nechcela rodiť. Sedemnásťročná vlásenkárka. Naplo ju zas. Vlasy v krku sú aj na predstavu prisilné.

Teraz spala po doobednej. Občas si takto zdriemla, keď mala navarené. Vždy si zdriemla, ak nebol doma.

- Čo tu vy dve spíte? Vonku začala vojna. - dodrňal so spáľňovými dverami.

Nadvihla sa z vankúša, natupírované vlasy mala z jednej strany pričapené o hlavu. Vystreľovali dupkom dohora k modrosivému Ježišovi s rukami zopätými na kolene. Prižmúrenými očami s úsmevom viac-menej schematickým sa díval, ako ide stádo ovečiek dolu kopcom. Rozžmurkala sa.

- Čo blázníš! - natočila hlavu k pootvorenému balkónu, ale odtiaľ šlo len ticho. Ozaj ticho. Ani detísk vonku nebolo. Že by bola prispala a je už čas večerí?

- Hybajte sa kuknúť na hlavnú, k pumpe. Tankov je tam habadej. -

Teraz dvihla hlavu z vankúša aj Elena. Lahla si po obede k mame, keď prišla z Blavy, zo Slovnafu, vlakom.

- V Bratiske nič nebolo. - zatriasla krátkymi doprefarbovanými vlasmi.

V Bratiske predsa všetko majú, všetko vedia. O vojne nikto nič.

Mama kývla rukou, akoby zaháňala muchu, poškrabala sa cez dieru v zástere na ovisnutom bruchu, našuchorila priláhnuté vlasy a otočila sa, že vstane. Našmátrala papuče. Po druhú sa musela zohnúť pod posteľ. Mala by povymetať prach. Strašné, čo sa ho tu nakopí za týždeň.

- Jedol si? - vyzívla štandardnú otázku a odšuchtala do kuchyne.

Stál v okne a nič nevidel. Pred domom rástli brezy. Za tie roky porástli i prerástli. Počúval hukot motorov. Tanky hučia strašne. Možno čakal krik, ale bolo ticho.

Nevydržali. Vidiac starú Machnáčku obzerajúc sa, či ju nikto nevidí, opatrne kráčať ťarbavými krokmi k benzínke, pozreli po sebe a vykročili tiež. Skrz brezy nikto nevidí.

Ľudia pozdĺž cesty stáli a mračili sa. Ľudia na tankoch tiež. Ktosi dvihol ruku a začal ju do päste. Ktosi ďalší po ňom a potom skoro všetci. Čudné gesto, pomyslela si Elena, ale držala svoju päť pri otcovej. Mama si hriala ruky pod pazuchami, aj keď bolo leto. Nerobilo jej dobre, keď ju po šichte v kaderníctve zobudili hurtom. Vytiahla ich však splašene, keď na Elenu s malou vytrčenou päťou vyštengrovaný vojak namieril zbraň a vystrielal zásobník rusky znejúcich nadávok. Stiahla si ju za chrbát a vyplala prsia.

Ktosi z tankov sa pýtal na kasárne. Vraj. Päste sa rozmrvili a spoločne ukázali smer.

Okolo druhej po polnoci sa tanky vracali cez mesto správnym smerom. Nikde nebolo živých duš, každý sa škodoradostne tešil, ako ich oklamali.

Elena sa tomu dodnes teší. Len si nevie spomenúť, ako sa volala tá krčma obrastená brezami oproti benzínke, kde vtedy nikto nešiel. Vedeli o vracaní.

Topol'.

68, v noci

Bicykle hrmotali po mačacích hlavách. Tmavosivé kamenné kocky hradskej ukotvené v špinavej ubitej šutoline však prezrádzali každého. Štvalo ich to, lebo mama povedala, aby šli nenápadne. Nevydalo. Ani tma nechcela spolupracovať. Pouličného svetla bolo ešte málo, pri krajnici dva provizórne funkčné kandelábre s ovisnutými káblami. Fúzy noci. Cestu prekopávali, kopy kociek sa množili po jarkoch z oboch strán. Neskôr budú možno asfaltovať. Čierny povrch sa bude v každom lete topiť a nasávať dezény škodoviek a lád. Bude ladiť s gumami a bude to škoda. Dnes sa cesta ešte ako-tak vlní, potom pôjde už len stroho. Rovno.

Kasárne vysvecovali do pokročilej noci. Dnes viac.

Elena sa skrčila viac ku kormanu. Eliminujúc samú seba učinila zadosť tajnej misii.

S námahou zatlačala šľapy do pedálov, z ktorých zostala len tyčka, nezvyknutá na mamin starý veľký Pionier. Bol jej priveľký, ale mal košík.

- Všetky rajčiny poberte! Všetko červené. Všetko... A aj tie zelené, na parapete dôjdu. - prikazovala šeptom, kým svoj stroj odomykala a vytlačala z kočikárne.

- Jožko, jazdi opatrne a buď nápomocný. - smrkla smerom k vytiahnutému chlapčiskovi.

Prekrútil koleso aj očami. Papuľovať sa neodvážil. Videl to kedy svet kradnúť tajne z vlastnej záhradky sprostú zeleninu?! Po polnoci?!

V svetri mu bolo teplo. Viac, ako keď ho otec odúčal fajčiť.

- Sadni si. Sadni, Jožo, si už chlap! Už si mal trinásť! Pod', zapálime si. Spolu! Spolu veru, ako chlapi! Len ber, viem, že si už skúšal. Teraz ťahaj! Len ťahaj, Jožko. Ešte jednu dáme. S otcom by si si nedal?!...Davaj! Davaj! -

Vyfajčil pol škatuľky, dlho vracal. Mama otca hrešila. Dlho. Otec sa tváril bohorovne.

- Nebude mi fajčiť za chrbtom, lagan! Šak ja ho to odnaučím! Už mal dosť...ešte raz skúsi! -

Neskúsil. Už tretí deň mu je zle. Obzrel sa, kde sestra zaostáva. Bola smiešna. Ohnutá, s hrbom identického svetra. Celá rodina mala svetre. Úzke a hnusne šedivé. Aj pichali.

Záhradky pri kasárenskom múre spali. Aj oni dvaja by spali, ale mama ich vydurila.

- Všetko tam pozbierajte! Neverím im. Poberú nám to. Vojaci sú už takí. Domáci si nedovolia. Tímto na tankoch neverím. Nič tam nenechajte! Šak ja im dám! Moja je to úroda. Červených už minule bolo dosť... - prízvukovala nešťastná, koľko škody to bude.

Nedozrejú. Už nikdy nedozrejú, tak, ako by mali...

68, *doobeda*

V meste parkovali tanky. Na ulicu za poštou sa ich zmestilo šesť. Vojaci v nich striehli na každý odhodený špak. Maďarov poznala podľa fúzov, Rumuni boli tmaví. Rusov skoro nebolo. Mali nadradené úlohy asi v kasárňach.

Jožovi niečo zavrátilo v hlave. Nepýtala sa a nasledovala ho domov. Namazali krajce chleba masťou a vzali zrelé rajčiny uskladnené po parapete. Tie najčervensšie. Vybral z kredenca poloprázdny skrkvaný balíček cigariet.

- Sú mamine, dovolila by. -

Ospravedlnil sa vopred a nasúkal ich do zadného vrečka. Otcove by si nedovolil. Už nedovolil.

S chlebami na tácke dlaní napochodovali na námestie.

Na rohu, na schodoch pred kaderníctvom postávali v hustom dyme kaderničky. Mama tiež. Mlčky im odobrila veľké chleby. Aj najčervensšie z rajčín.

Cigarety ich potešili viac. Jednu si podávali po jedinom šluku solidárne z ruky do ruky, z tanku na tank. Starý zarastený chlapík smutne žul masťný chleba.

- Nu ai ceapă? Ceapa, ceapa... - skúšal niečo povedať.

Elena bezradne pozrela na brata.

Starý si ukázal na oči. Ukazovákmi písal čiary od kútikov očí dolu tvárou, v prázdnej dlani naznačil čosi guľaté, do čoho sa hryzie.

- Ceapa...-

Až po chvíli pochopila, že chce cibuľu.

Plakal aj bez nej...

PRÉMIE RUDOLFA JAŠÍKA UDELOVANÉ LITERÁRNÝM FONDOM

Ján Bidovský

Nie je
(pre Miriam)

I.

Dokonca aj cez hrubé rukavice cítil bolesť v kĺboch, ktorú spôsobil mráz. Drkotali mu zuby a zo všetkých síl sa snažil udržať krok so statnou postavou starého otca. Tomu spod kabáta vytŕčal koniec čierneho obuška zaveseného na opasku. Pomaly kráčali hore ulicou smerom k cintorínu, od úst im stúpala šedá pára, strácajúca sa v žiare pouličných lúčov. Nebyť ich, nevideli by nič. Temnota vo svojich útrobach trávil mŕtvy mesiac. Ulice boli tiché a prázdne, kde tu sa z bytoviek ozvalo vŕzganie balkónových dvier, cvaknutie zapalovačov a kašeľ fajčiarov.

Do brány cintorína sa opieral vietor, kovové záchvevy plechov doznievali v pravidelnom rytme. Oká pletiva boli pokrivené od ľudí preliezajúcich plot po zamknutí brány. Nebolo vidieť ani na krok. Nehoreli takmer žiadne sviečky, iba občasne sa odraz oranžového plameňa mihol na pozostatkoch špinavého snehu. Dnes ráno vykopali čerstvý hrob, z vlhkej hliny ešte stále stúpala para. Okraje hrobu boli obložené svetlými doskami na ktorých skveli odtlačky zablatených topánok. Ten pokoj bol fascinujúci, žiadne slová, iba zvuky pripomínajúce koniec. Šelest v korunách topoľov, trepotanie celofánov rozlúčkových kytíc, poryvy omínajúce čierne kontúry domu smútku. Starý otec vybral z vrečka kabáta zväzok kľúčov a z kútikov úst si kockovaným kapesníkom utrel sliny. Zamkol bránu a čosi vnukovi povedal, ten sa na neho usmial. Nemal však potuchy, čo starý otec povedal, od porážky mu nebolo dobre rozumieť.

Než sa vybrali domov, zastavili sa ako vždy v krčme. Sterilné neóny, hluk, kúdole dymu, cez ktoré nebolo možné vidieť na pol metra. Starého otca už na jeho stabilnom mieste vítali kamaráti. Líca sa im pýrili pálenkou a z úst sa im šírili zápach sledov. Jeden z nich mával rukou a poldeci borovičky rozlial na gumený obrus. Rukou si tekutinu zhrnul do druhej dlane ako omrvinky, priložil si ju k perám a vcucal ju do seba, slastne si potom oblízal obe dlane a objednal si ďalšiu borovičku. Starý otec do seba obratom nalial veľké pivo. Pozrel sa na vnuka stojaceho pri jeho stoličke. Spýtal sa ho či nechce malinovku. Starému otcovi sa artikulácia zakaždým zlepšila alkoholom. Všetci muži pri stole spozorneli a upreli svoje pohľady na chlapca. Vyzerali ako keby so zatajeným dychom očakávali vyriešenie detskej múdrosti vedúcej k prehodnoteniu ich životov. Nedočkali sa. Chlapec odvrátil tvár a nesúhlasne pokýval hlavou. Starý otec mu do dlane strčil zopár mincí a povedal mu nech sa ide hrať. Chlapec pookrial. Vydal sa k automatom, s ťažkosťami sa usadil na vysokej stoličke. Vedľa neho sedel holohlavý chlap s tetovaním na krku. Urbi et orbi. S rozpakmi a ponížením

neskôr v krčme priznal, že na krku chcel nosiť nápis Ora et labora, žiaľ rozdiel spoznal až príliš neskoro. Noha sa mu triasla od nervozity, uprene pozoroval displej. Hruška, hruška, žolík. Vyfúkol dym a od hnevu si päšťou búšil do stehna. Z úst sa mu rinula spfška nadávok. Keď si uvedomil, že vedľa neho sedí dieťa, ospravedlnil sa a zadíval sa na chlapcov automat. - Ako tak pozerám ... Ani jeden z nás dnes nemá šťastie ... - Chlapec nevedel o akom šťastí to muž hovoril. Pred očami sa chlapcovi s každou mincou rozvírila vábivá hra obrázkov a zvukov pútajúcich pozornosť. Nikdy tie mince už späť nevidel ani to na rozdiel od prostoduchých dospelých nečakal.

Starý otec bol už celý červený, keď sa rozhodol postaviť. Pridržiaval sa operadla a s výzganím posunul stoličku po bielych kachličkách. Nemotornými pohybmi na seba navliekol kabát a kontumačným mávnutím ruky sa bez slov pobral od stola. Jeho priatelia sa k odchodu nezberali. Chlapca pútal výraz jedného z dedových priateľov. Bol to vysoký statný muž, ktorý na svet upieral zlé oči. Tmavé zreničky posadené v úzkych štrbinách posadaných pod hustým zrasteným obočím. Vrásky na jeho tvári vyzerali ako hlboko zoraná pôda. Ruky sa mu vždy triasli ako keby sa v nich zmietať nejaký vnútorný vietor. Kĺby mu krivila artróza a z červenej kože na krku sa mu dral mohutný ohryzok. Chlapec si uvedomil, že ešte nikdy nepočul jeho hlas. Predstavoval si ako znie. Neľudsky. Až o niekoľko rokov neskôr sa chlapec dozvie, že ten muž nikdy neprehovoril. Matka ho na tento svet priviedla bez jazyka. V ústach sa mu kymácal kýpeť pripomínajúci červa. Vždy len ticho načúval. Jeho život nebol dlhý. Jednej noci sa pošmykol pri jarku, opitá hlava sa mu závratne točila okolo vlastnej osi, nedokázal vstať a tak si povedal, že sa z toho vyspí. Uložil sa k spánku zvanému večnosť. Druhé ráno jeho koža červená ako pečené jablko vybledla. Už pripomínala pyšné krky bielych labutí.

II.

Dom smútku po celom obvode lemovali obrovské presklené tabule. V ten deň viselo na nebi vytrvalé slnko a jeho lúče vrhali do domu svetlo radosti po šedej zime. Uprostred domu bol obdĺžnik vrhnutý do studeného tieňa a v tom tieni stála mahagónová rakva na katafalku. O hodinu mal začať pohreb. Starý otec bol odomknúť a vnuka viedol so sebou. Vstúpili do vnútra. Teplý vzduch oťapil starého otca v kabáte a na vysokom čele mu navreli kropaje potu. Kabát zavesil na vešiak pri vstupe a z vrečka úpletovej vesty si vybral rovnaký kapesník do ktorého si utieral sople, či sliny. V týchto dňoch mal vypité už od rána a pod ovisnutými očnicami sa mu tiahli pásy rumenca.

Z otvorenej rakvy bolo vidieť siluetu mŕtvej. Z nalešteného dreva sa vzdúvala ako reliéf krajiny. Údolia, kotliny, kopce, najvyšší vrch, tvorený zahnutým havraním nosom. Bola to ale mŕtva krajina, ešte aj slnko sa jej bálo dotknúť. Chlapec uprene pozeral k zosnulej. Starý otec ho vzal za ruku a pomaly viedol k rakve. Steny domu sa približovali a zo zovretia smrti nebolo úniku. Jej dielo ležalo pred chlapcom pokojne a bez pohnutia. Stará žena bola zahalená v čiernom a okolo hlavy mala uzlíkom uviazanú čiernu šatku. Nad perami sa jej skveli jemné fúzy, oči mala vpadnuté a zošúverená koža bola pretkaná tisíckami vyschnutých vrások. Chlapec by prisahal, že jej pery boli ohnuté do nepatrného úsmevu. Prsty na rukách mala prepletené, urputne v nich zvierala ruženec. Ježiš odvracal svoj pohľad od ženy, pôsobil ako keby bola jej smrť pre neho zlyhaním. Chlapec cítil nutkanie dotknúť sa mŕtvych rúk.

Starý otec sa stratil kdesi v tmavej chodbe vedúcej do útrobov domu. Zažal svetlo. Žiarovkou otriasol elektrický výboj a mohutným prasknutím z nej vyprchalo všetko svetlo. Starý otec si začudované povzdychol. Spolu s vnukom zišiel dolu betónovými schodmi do údržbárskej miestnosti v pivnici. Tá susedila s obrovskou chladnou miestnosťou v ktorej boli po bokoch stien mohutné kovové regály, v ktorých spočívali rakvy. Veľké, malé, detské. Mohlo ich byť tak zo desať. Na stole boli položené vzorkovníky. Rôzne uhly, zaoblenia, zdobená, lesklé, matné, palety farieb. Takmer to vyzeralo ako keby na tom mŕtvemu záležalo. Možno sa rodiny raz za čas chystali hrob vykopať a len tak sa pokochať správnym výberom truhly. Chlapec si spomenul na jeden večer so starým otcom v krčme. Starého otca sa priatelia pýtali, či je v robote všetko na pokoji. Jeden z nich povedal, že pohreb sú pre neho vyhodené peniaze. Keď ho smrť vyslobodí od jeho blízkych, veľmi si prial aby jeho hnijúce pozostatky vyhodili niekam na pole a ušetrili ho luxusu rakvy.

Starý otec vzal náhradnú žiarovku, šiel vnukovi čosi povedať. V tom ho však prerušil zvonček na dome. Starý otec sa bez rozmyslu vybral k dverám a vnuka nechal v pivnici. Zo zabuchnutím vchodu do pivnice, starý otec samočinne zhasol svetlo. Vnuk osirel v nepriestupnej tme pred dverami do miestnosti plnej rakiev. Tma bola taká hustá že sa jej človek mohol dotknúť. Mohol ju zovrieť ako chuchvalec čierneho popola a rozmazať si ju po tvári a tele. Cítil ako vdychuje ten kalný prach a usádza sa mu na pľúcach a duši. Zavaľovala ho úzkosť. Dvere sa bez jeho pričinenia s výzvaním otvárali. Chlapec začínal zadúšavo plakať, vedel, že za dverami sedí a diabol a kŕmi ľudský strach sýrou. Rakvy boli prázdne a predsa mal chlapec pocit, že počuje škrabanie ľudských nechtov, snažiacich sa vymaniť z večných posteli. Z tenkých škár sa von drali prsty snažiace sa nadvihnúť masívne kusy zdobeného dreva. Chlapec do seba vŕhával vzduch prerývanými plytkými vdychmi. Obchádzali ho mdloby. V tom sa priestorom rozhostilo chlácholivé svetlo vláken. Starý otec chytil chlapca za ruku a vyviedol ho hore schodmi. Smerovali k východu, v drevených laviciach už roztrúsené sedeli postavy v čiernom. Niektorí pozostali svoje slzy schovávali za slnečné okuliare.

Starý otec kúpil vnukovi veterník. Chlapec ho hltavo jedol a v ústach sa mu miesila chuť sladkého krému s údeným zápachom cigaretového dymu. Dedo do seba obrátil poldecu a vnuka sa spýtal či mu chutí. Chlapec súhlasne pokýval hlavou, na jeho vlasoch spočinula mazoľnatá ruka starého otca a neohrabaným hladkaním mu strapatil vlasy.

V ten večer chlapcovi začali horieť líca a celý sa triasol zimnicou. V snoch videl zlé mátohy. Tiché, mlčanlivé a zjavujúce sa málokedy. Napriek tomu neodbytné, truchlivé oči oživujúce za vešpier. Zobudil sa uprostred noci v obliečkach prepotených studeným potom. Vkráčať do spálne za matkou, tá sa mu na okamih zadívala do očí. Položila mu na čelo teplú ruku. Matka sa ho len rečnícky spýtala, čo s ním je. Chlapec by tento krát odpoveď poznal, no nepovedal.

III.

Konáre košatého orecha zatieňovali polovicu záhrady. Mal bohvie koľko rokov, ale vyzeral, že jeho korene uhnetla prapôvodná sila, ktorá si ho v tomto kúte zeme hýčkala k pamiatke svojej zhýralosti. Skrz dužinaté listy neprestúpil deň a pôda okolo neho nikdy neschla. Starý otec odmietal jeho výrub. Mnohokrát sa medzi ním a chlapcovým otcom strhla hádka majúca

za úlohu vyniesť ortieľ nad stromom. Starý otec sa zakaždým dušoval, že strom pôjde preč len cez jeho mŕtvolu. Nikto netušil prečo k orechu pociťuje sentimentálne pnutie. Nesadil ho, nestaral sa o neho, ba dokonca nemal rád ani orechy. Pri otázke stínania stromu však argumentoval s takou presvedčivosťou, ako keby spolu so stromom mal skončiť aj on.

Nastal ten deň. Čakalo sa pokiaľ zo stromu opadnú posledné orechy, ktoré sa nahádzali do zelených plastových prepraviek. Veľká väčšina z nich potom putovala do miestnej pekárne. Noc pred stínaním výdatne pršalo, ale otcovi sa to už nechcelo naťahovať. V sobotňajšie ráno ťahal lanko štartéra motorovej pily, tá len zlovestne vrčala a dymila. Napokon sa s ťažkosťami rozkašľala. Reťaz okolo seba metala nepatrné kvapky oleja. Ráznym krokom sa v zablatených topánkach zo starej stvrdnutej kože približoval starý otec. Podráždeným tónom otcovi povedal, že ak niekto vytne ten strom, tak jedine on. Otec mu do rúk vrazil pilu a pobral sa k orechu. Celý deň otec, starý otec a strýko zrezávali strom. Jeden z nich orezával konáre a dvaja ťahali lano smerom, ktorým mali konáre padať. Striedavo sa ozývali zvuky píli nasledované praskaním dreva. Konáre vízgali ako vráta na starej stodole a s mohutným dunením dopadali na zem. Otriasala sa pod nimi pôda a na znak opovrhnutia okolo seba amputované údy pľuli kúsky mokrého blata. Kúsok vlhkej hliny vklázať chlapcovi do úst. Cítil z tej hliny horkosť a potupu, jeho telo schladlo ako koreň uvädajúcej byliny. Koruna bola čoraz menšia. Slnko prenikalo skrz vypitvané útroby a každý lúč sa skvel ako nablýskaná čepeľ v chrbte zradeného. Muži medzi sebou nekomunikovali. Sem tam sa vzduchom niesli nadávky. Nič, čo by predtým chlapec nepočul. Upútala ho však jedna z úst starého otca. Jeden z tenkých konárov ho švihol cez tvár a zo špičky nosa sa mu pustila krv. Obvinil z toho saducejov a nazval ich kurvami. Kto boli kurvy chlapec vedel, kto boli saduceji netušil.

Krátko po tretej hodine na obed sa kmeň orecha sa zadúšavým škripotom jeho letokruhov zvalil k zemi. Otec ich začal počítať, jeho činnosť však bola zakaždým prerušená. Boli ich tam desiatky, stovky, zlievali sa do jedného, ale žiaden už nikdy nepribudne. Orech, ktorý pamätal aj Judášovu osiku bol mŕtvy. Otec so strýkom začali obnažovať jeho korene. Snažili sa sledovať ich podzemné cesty, odkrývala sa pred nimi ďalšia spleť koruny, ktorej vetvy sa sapali po susedných pozemkoch. S vervou rúbali sekerami a zakaždým keď sa čepeľ stretla s kameňom nespokojne sykli. Starý otec pil kávu s gruntom a sedel opretý o kmeň mladšej višne. Napokon si ľahol na zem, chlapec sa natiahol vedľa neho. Dedo ho ohriakol, z mokrej zeme prechladne. Chlapec ho ale nepočúvol. Záhrada vyzerala z povrchu zeme ako zbrázdený koberec. Drobné rastliny okolo vyzerali ako stromy a obrie tuje viedli do samotného božieho kráľovstva.

Otec na sklonku dňa privliekol vráčku. Do mohutného pňa a silných koreňov, ktoré neboli schopní vyrvať, navrtali množstvo hlbokých a širokých dier. Postupne do každej vložili lievik a do zvyškov orecha liali kyselinu. Keď sa rana naplnila, pokračovali ďalšou. Na druhý deň kmeň zružovel. Zhruba o mesiac zoslabnuté pozostatky orecha bez námahy vytrhli zo zeme. Dieru zahrabali množstvom hliny, tu pekne udupali a udusili lopatami. Neskončili pokiaľ nebol povrch jamy rovný a hladký. Nasledujúcich pár týždňov sa po každom daždi hlina prepadla do priehlbiny. Otec zakaždým navážal zeminu, až pokiaľ po jednej nočnej búrke neostala v pôde ani stopa. Orech zrazu nejestvoval.

IV.

Chlapec nemal žiadnu spomienku na starú mamu. Odišla, keď bol ešte malý a jedine zvesti o jej živote pochádzajú z úst druhých, či fotografií. Na jednej spolu so sestrenicou sedia v mohutnom vozičku, v ktorom stará mama trávila väčšinu času po tom čo jej cukrovka vzala nohu. Chlapec by si prial viacero priamych spomienok, ale kedykoľvek sa v hlave snaží vybaviť si na niečo spojené s ňou, vybaví sa mu len tá fotografia. A starej mamy na nej ani niet. Spomínal si ešte na koberec. Po jej skone, starý otec odobral stoličku na ktorej sedávala pri obednom stole. Vo vzorovanej tkanine po nej zostali štyri ťažko badateľné okrúhle priehlbiny. Keď sa ich chlapec dotkol prstami, boli ich okraje čitateľné ako slepecké písmo. Len ten kto ich vedel čítať, ich dokázal priradiť k smútku nad osobou pre ktorú tu kedysi stávala stolička.

Rodinný dom konečne stál s čerstvo nahodeným brizolitom, v ktorého trblietajúcich čiastočkách sa odrážali posledné zvyšky peňazí, keď zomrela stará mama. Otec so strýkom si pár hodín po tom, čo sa všetky zrkadlá v dome zahalili do čiernych mundúrov vzali lopaty a čakany. V neforemných hrubých bundách, vlnených rukaviciach a čiapkach, ktoré im neustále padali do očí sa rýpali v zmrznutej novembrovej zemi. Sople si utierali do rukávov a aj napriek chladu cítili ako im po chrbticiach steká teplý pot. Kopat' v zmrznutej zemi je rovnaké ako kopat' vo vyprahnutej zemi. Rýle aj krompáče ulamujú z pôdy len po štipkách a s pribúdajúcimi okamihmi sa každý pohyb a snaha javia ako čoraz zbytočnejšie. Starý otec nad nimi stal bez pohnutia, díval sa na zväčšujúcu sa jamu. Sivé mraky sa pomaly presúvali nad jeho hlavou a čiernym tieňom jeho postavy nepohol ani vietor, hvízdajúci pomedzi hroby. S každým približujúcim sa výročím sa nálada starého otca zhoršovala. Vtedy s ním chlapca nikam nepúšťali. Zamkol cintorín a pobral sa do krčmy, kde sa usmieval a rozprával žoviálne alkoholické príhody o jeho bývalých kolegoch z práce, ktorí v stave núdze pili okenu, či vodu do odstrekovačov. Nezáležalo na tom koľko vypil, stále si uvedomoval čo hovorí. To ho dostávalo do nepríčetnosti. Mysel' mu nedávala odpočinúť. Keď sa v noci vrátil domov, uľahol v šatách, ktoré mal na sebe odeté už niekoľko dní. Nesprchoval sa a neumýval si vlasy. Zhruba po dvoch týždňoch začal páchnuť ako skysnutá zatuchlina psa, ktorú kedysi chlapec s kamarátmi objavili pri potoku, zakrytú čiernym igelitom. Ten puch sa zhoršoval dažďom. Jedného večera sedel starý otec v kuchyni a jedol polievku. Roztrasenými rukami si prikladal lyžicu k perám. Matka chlapca sedela oproti nemu so zovretou čeľusťou a snažila sa nedýchať. Keď už nevládala, nasala do seba lepkavý marasmus, ktorý jej leptal nosnú dutinu. Starý otec bol vyziabnutý a neisto kládol jednu nohu pred druhú. Vyzeral ako keby sa snažil dovoliť mysli nasledovať telo a pritom nikam nekráčal, stal na mieste. Jeho nohy vážili tonu a jedine čomu naslúchal boli temné ozvy stareckého srdca.

V jeden nedeľný podvečer zazvonil telefón. Otec sa strhol s polospánku v kresle a nervným tónom vyslovil do slúchadla slovo prosím. Bez slova ho po minúte položil a prešiel do kuchyne. Vo vchodových dverách sa o pár sekúnd zjavil starý otec. Pri vyzúvaní topánok ťažko odľukoval a čaptavým krokom sa presunul chodbou do kuchyne. Sivé vlasy mal na koncoch zožltnuté od dymu, pokryté boli vrstvou mastnoty. Strhla sa hádka. Otec napokon schytil starého otca za golier a celou silou ho ťahal ku kuchynskému drezu. Bolo to ako ťahať do vane psa, ktorý všetko svoje svalstvo vypne v snahe ubrániť sa čistote. Otec mrskol telom

deda, takmer mu hlavou vrazil do vodovodnej batérie. Starý otec mal hlavu zatlačenú v dreze a na čele ucítil chlad plechového umývadla. Na zátylku ucítil horúcu vodu, celý čas vydával zvuk ako keby márne lapal po dychu. Kašľal, pľul a márne sa snažil vymaniť z otcovho zovretia. Ten do rúk schmatol fľašu s kuchynským saponátom a ružovou viskóznou tekutinou polial dedovi hlavu. Z drezu začali kypieť chuchvalce bielej peny, sunuli sa cez okraje a stekali po skrinkách na podlahu. Bol to výjav pripomínajúci nočnú moru. Bosorák topil svoju bezbrannú obeť v kotlíku naplnenom vývarom, ktorí počas polnočných omší pili všetci diabli spiklenci. Matka priniesla uterák. Do kuchyne prenikali posledné lúče večerného slnka. Tvár starého otca rámovali vlasy jemné ako vlas dieťaťa. Ich sivá farba pripomínala farbu z kostolných stien. Tváre svätcov kúpajúce sa v orgánovej hudbe a dotýkať sa ich smelo len božské svetlo odrážajúce sa od farebných skiel sakrálnych vitráží.

O pár dni neskôr sa starý otec začal znova holiť a podráždené líca si natieral alpou. Vrátil sa k obvyklým činnostiam a chlapca mohol znova brávať so sebou. V jeden podvečer počas leta spolu sedeli na terase krčmy. Starý otec bez slova sedel, zo škatuľky zápaliek vyberal jednu po druhej a zapaloval ich. Chlapcovi na otázku, čo robí, neodpovedal. Podal mu hrst drobných a poslal ho k automatu. Z predchádzajúcich skúsenosti už chlapec vedel, že radovať by sa mal sérií rovnakých symbolov a tak ho už nesúrodé reťazce ovocia, nedokázali opantať. Sedel však pri ňom pokiaľ sa v útrobach nestratila posledná minca, nadobudol totiž pocit, že jeho starý otec chce byť sám. Vrátil sa k nemu asi po hodine. Starý otec v prstoch omieľal prázdnu škatuľku, sústredený ju hnetol, stláčal až ju napokon beztvárú a zničenú hodil do prázdneho popolníka. Pred ním stálo v rade naukladaných tridsaťosem zuhoľnatých drobných drevok.

Chlapec nad týmto výjavom mnohokrát premýšľal aj v dospelosti. Jeho záľubou sa stalo pálenie zápaliek a dotýkanie sa horúceho vosku sviečok. Škrtnutie vôkol seba roznieslo pach síry. To zaiskrenie bolo ako začiatok konca. Oranžový plameň vzbĺkne, jeho hrejivosť prestúpi celú zápalku a plameň sa sunie až k bruškám prstov. Po chvíli sa teplo stane neznesiteľné a nutkavá potreba zhasiť túto vášeň zvíťazí. Prchavé záchvevy dymu sa zvyčajne rozplynú v tme. Zostanú len čierne, zuhoľnaté drevka zohýbané do čudných tvarov. Zápalky sú ako všetky pekné veci v živote, pomimutélné. Na ten plameň sa však nedá zabudnúť, ten je ako láska, nejde ho predstierať.

V.

Cintorín sa začal rozširovať. Ako prvé padlo stromoradie tiahnuce sa pozdĺž plota. Z čiernej pôdy trčali pne postínaných stromov. Čneli tam ako mrzáci plačúci nad neschopnosťou odieť svoje zmrzačené telá. Osamotené už nedokázali nájsť silu vytiahnuť sa za vzduchom a svetlom. O chvíľu pozostatky vyhrabú bagre a ich miazga už nikdy nebude prúdiť do konárov, či lístia. Obrovské diery po ich koreňoch vyzerali ako mŕtve očné jamky, z ktorých buľvy niekto násilím vydlabal. Starý otec sa pozeral na mužov v oranžových vestách, ktorí kmene nakladali na ložné plochy mohutných nákladiakov. Tie sa sťažka pohýnali a ich kolesá za sebou nechávali pásy zaschnutého blata. Vietor sa tu viac nemal do čoho opierať. Už nikdy nebude lomcovať korunami a odtrhávať konáre. Chlapec premýšľal, či si starý otec v spomienkach vybavuje orech. Okrem stromov zmizli aj židovské náhrobky. Nebolo ich

veľa, boli zanedbané a križovali sa do všetkých smerov. Nečitateľné písmo zvetrávalo, z každej škáry a praskliny sa na povrch drali zelené machy a buriny, klíčiace aj v náznaku životodarného humusu. Nikto z robotníkov netušil kam sa podeli. Všetci svorne mykali plecami a nechápavo krútili hlavami.

VI.

Skon starého otca prišiel začiatkom novembra. Sedel na diváne potiahnutom hnedou dekou. Mnoho rokov na tom kuse nábytku vyspával opicu, v čase smrti sa však z neho postavil triezvy, po krátkom popoludňajšom spánku. Popred otvorene dvere spálne prešla jeho dcéra. Šla do špajze po zavarané uhorky. Keď zbadal mihnutie jej postavy, oslovil ju menom. Povedala mu nech počká. Vzala do rúk sklo so zavaraninou, zavrela dvere a vošla do spálne starého otca. Ostala stáť bez slova. Starý otec ležal na chrbte. Obe nohy a pravá ruka sa bezvládne dotýkali koberca. Vedela, že je mŕtvy. Pokojne odniesla sklo do kuchyne a položila ho doprostred stola. Vrátila s k starému otcovi a zavrela za ním dvere.

Chlapcov otec triasol rukou obhliadajúceho lekára. Pozrel sa starému otcovi do očí a spýtal sa či toho zvykol vypiť veľa. Otec prikývol. Po slovách ... pravdepodobne cirhóza, si lekár rám okuliarov zasunul k špičke nosa a obrátil do seba pripravené poldeci domácej slivovice. Chlapec sa spolu so sestrou a sesternicami skrz okno susedného domu pozerali ako muži v čiernych mundúroch, znášajú dole schodmi telo ukryté v rakve z ľahkého plechu. Chlapec by prisahal, že až k nemu sa doniesol zvuk zabuchujúcich sa dvier pohrebného auta. Deda viac nebolo.

Keď v ten večer chlapec vstúpil do domu, kde starý otec vydýchol, obostrel ho smútok. Svetla boli pozhasínané a zrkadlá nevrhali žiaden odraz. V každom kúte blikalo matné svetlo sviečok, vosk sa potichu vrstvil do podivných obrazcov. Všade bolo prázdno, až na obývačku. Z nej sa nieslo množstvo hlasov. Susedia, známi, ženy ktoré podnapitý strýko neustále volal plačky. To pomenovanie vyslovoval opovržlivo. Stále na nich zazeral úkosom ako keby sa mu chystali ukradnúť zlaté retiazky, ktoré schovával v jednej zo zásuviek obývačkovej steny. Dospelí nevedeli ako zabaviť deti zmätené z tej nepietnej seansy. Jedna z plačiek im do kúta priniesla album plný svätých obrázkov. Mohlo ich tam byť možno aj sto. Položila ich na zem a pokynula deťom aby niečo vybrali dedkovi do hrobu. Na jednom z nich bol Ježiš, tisnuci si k lícu ovečku. Chlapec ho zovrel v dlaniach.

VII.

Starý otec ležal vystavený na katafalku rovnako ako kedysi ta žena, ktorú chlapcovi ukázal. Ležal v nej rovnako ako žil, potichu. Kdesi v kapse vyžehleného obleku mal zasunutý obrázok, vybraný chlapcom. Pohreb sa pomaly presúval k hrobovému miestu, chlapec mu pred zavretím rakve naposledy pohladil chrbát ruky. Bola studená a ten dotyk mŕtvej kože si chlapec vie vybaviť dodnes. Na rakvu dopadali hrudy hlíny a chlapec videl prvýkrát svojho otca plakať. Stál tam a zo zadúšavým plačom sa pozeral ako nad telo jeho matky spúšťajú telo otca. Chlapec sa nezmohol ani na slzu.

Na kare sa zišlo množstvo chlapcovi neznámych ľudí, ktorí sa dušovali, že starého otca poznali. Všetci sa postavili k prípitku a poldeci stálo aj pred deťmi. Rodičia neustále opakovali, nech štamprlíky len symbolicky pozdvihnú. Chlapcova desaťročná sesternica ale ponaučeniu nedbala. Obrátila slivku do seba, celá zahorela a zachvátil ju dávivý kašeľ. Zbledla ešte skôr než k nej pribehla matka. Tá ju odviedla na záchod a nad misou jej do úst pchala prsty. Sesternica sa do sály vrátila vyčerpaná a po chvíli zaspala na čalúnenom gauči pri radiátore. Priatelia starého otca z krčmy si po polhodine a výdatnom guláši začínali roztáľovať kravaty, rozopínali si vrchné gombíky na košeliach a v pohodlných posedoch začínali tráviť. Pravidelne si uhýnali z fľašiek, aby im nesadlo na žalúdok. Chlapec sa nevedel zbaviť myšlienky, že všetci neznámi prišli na pohreb len preto aby sa na pamiatku zosnulého zadarmo najedli a opili do bezvedomia.

Neskôr chlapec sedel v pyžame v obývačke nad domácimi úlohami. Lútosťivo sa rozplakal a na stole pred ním sa začali hromadiť premočené vreckovky. Od telefónu začul svoju matku. Komusi do telefónu vrela o chlapcovom náreku. Vraj je to preto, že nechce ísť do školy.

Ohňová zem

„Počula si to už?“ veľkými krokmi prejde Matej k televízoru, zapne ho.

Žena ešte nevie, čo sa stalo.

„Nemecký turista, na Malorke, poslal som ti to na Whatsappe,“ Matej je úplne mimo, rýchlo prepína, či niekde bežia správy, „uhorel.“

„Uhorel?“ nechápe žena, ale to už na ARD dávajú amatérske zábery z mobilu, niekto sedí v reštaurácii a odtiaľ kameruje horiaceho muža, ktorý beží cez námestie v Palme, pred katedrálou sa hádže na zem. Pribiehajú k nemu ľudia, vtedy sa rozbehne aj ten, čo natáčal. Video končí. Kým stihne žena zážitok spracovať, už beží video iného autora, tentoraz zblízka. Šedivý muž sa kotúľa po zemi, trup v plameňoch sa mu dvaja muži snažia uhasiť vyzlečenými tričkami. V pozadí vidieť stojací dav. Muž vydáva neľudské chrapčanie, až dobehne chlap v šľapkách s vedrom vody. Spoločne muža konečne uhasia.

Na ďalšom videu niekto približuje ohorené telo muža, jeho hlavu s otvorenými očami. To sa už žena spamätá, zakrýva Nene oči, ale ani sama sa na to nechce dívať, „Vypni to, vypni to!“ Matej nepočúva, pozerá hypnotizovaný. „Hovoria, že sa samovznietil.“

Možno si už vo výpeku kráča cez parkovisko, medzi Lidlom a svojím autom a kým si odložil tašky do auta a vozík do stojana, celý si sa spotil. Všetci hovorili o ďalšom tropickom dni, už neviem koľkom za sebou, a doma si - hneď potom, ako si tašky položil do kuchyne - zvliekol šaty a osprchoval si sa. Potom si spotené šatstvo prevesil cez kôš na prádlo, vyložil nákup do chladničky a rozkrojil melón. Ach, za ten melón to stálo.

„Melón!“ Nena ukazuje v Lidli na melón, ale maminka krúti hlavou: „Melón nám nemá kto odnieť, aspoň nie takýto veľký, môžeme kúpiť takýto, dobre?“ Vyberie krájaný kúsoček, je sypký, všetky sú sypké.

Doma zhodia nákup, šaty a maminka ide Nenu osprchovať. Škôlkarka má začervenanú, spálenú kožu. Pod krkom, pazuchami a v ostatných záhyboch sa jej robia potničky, tie rozškriabané hnisajú. Maminka opatrne nastaví vlažnú vodu. Pod vodou koža trochu vybledne, dieťa sa od úľavy smeje. Vtom skríkne.

„Palí! Nein, nein voda!“ Vybehne zo sprchového kúta, „Nein voda, nein! Mama, nie, nie, nein!“ Splašene vbehne do obývačky. Mama sa ju snaží chytiť a upokojiť. Nejde to. Holá a sa metá na koberci, kričí „Nie škôlka nie! Mama nein nein! Kiran, Ema, nein nein!“ Kričí nezrozumiteľné vety, mieša slovenčinu a nemčinu, kope nohami a zakrýva si tvár ako pred bitkou. Postupne sa mame podarí zobrať ju do náruče, pevne ju objať. Zhlboka dýcha, aby na dieťa preniesla klud. To postupne tichne, občas ním ešte trhne kŕč, zafiká.

Keď je už Nena pokojná, mama ju posadí na gauč a ide z lekárničky zobrať Panthenol. Z nákupu vyberie sypký kúsok melóna, nakrája ho na trojuholníky a uloží ich do misky.

"Páči," donesie misku k dcére na gauč a kým sa Nena kŕmi, nastrieka jej Panthenol na popálené miesto. Mala to urobiť hneď, teraz to už asi ani nepomôže. Ach jaj. A čo s tými

potničkami? Sú zase horšie ako včera. Keď jej na ne dá krém, koža dobre nedýcha, keď nedá, má pocit, že nič neurobila. Popráši ich aspoň detským púdom. Na krk a pod pazuchy jej jemnučko fúkne.

„Tak čo ste robili v škôlke?“ pýta sa, keď už Nena v tenkej košielke na plyšákoch vozi Elzu. Nena mykne hlavou, tvári sa, že nepočula.

„Hrala si sa s Kiranom?“

Elza sa vozi na plyšovej mačke.

„Ema ti nechcela požičať hračky?“ Mama si k nej sadá na zem, Elza sa zatiaľ vozi na tigrovi. Mama ju pozoruje a keď si ide Nena ide zobrať ďalšie zvieratko, chytí ju za ruku a pozrie jej do očí: „Čo dnes robila tá Ema? Nechcela ťa pustiť do kuchynky?“

Nena pozrie na svoju ruku, tú, za ktorú ju mama drží. „Zu weiß.“

„Tvoja ruka? Povedala ti, že máš príliš bielu ruku?“ Bez odpovede. Žena pozoruje hrajúcu sa dcéru, rozmyšľa, čo ešte vyskúšať. Už sa chce postaviť a prichystať na večeru, keď si dcéra znovu ukáže na ruku: „Zu weiß“, pozrie na mamu. Potom si ukáže na nohu: „Zu weiß“, opäť pozrie na mamu. Nakoniec si ukáže na hlavu: „Zu weiß. Zu weiß zlá“, a udrie si do hlavy.

„Valentínka!“ Mama jej rýchlo zoberie ruku, „Valentínka, nesmieš sa biť do hlavičky, jemnučko.“

V chodbe počuť buchot. „Tato je doma!“

Už od dverí žena vidí, že sa niečo stalo. Matej prichádza s ťarchou z roboty naloženou na pleciach. Kým sa zvíta s Nenou, rýchlo prestiera na stôl. Nechá ho, umyť, osprchovať, najesť. Pýtať sa bude potom.

Muž zalezie do kúpeľne. Výkrik. „Piče!“ počuť buchot sprchy o stenu „Zas netečie studená!“ nasledujú ďalšie údery o stenu.

Žena aj dieťa mimovoľne stuhnú. Sedia pri stole a potichu čakajú, kým sa k nim Matej pripojí.

„Zas netiekla studená“, prichádza s uterákom okolo bedier. Nastavuje žene popálené plece, tá hneď pripravená, zatrieka mu ho Panthenolom.

„To ten jebnutý zmiešavač“, pokračuje Matej, „a starý solárny panel, bude treba kúpiť bojler na studenú.“

„A k nemu nový solárny panel...“ „Srdiečko a doma nenadávame“, opatrne dodáva žena.

„Prepáč srdiečko.“ Panthenol zabral, Matej si oblečie trenky a kludnejší si sadá k stolu.

„Tak čo sa stalo srdiečko?“ pýta sa žena, keď si Matej nakladá dupľu.

„Vyhodili Kennyho.“

„Toho Švéda? Čo sa stalo?“

„Cestou na meeting sa začal prehrievať.“

Žena zhíkne. „Aj začal horieť?“

„Nie“, pokrúti hlavou muž, „mali sme po ruke vodu aj tabletky, hneď sme ho uložili. Ale keď prišiel k sebe, Johannes si ho zavolať, hodinová výpoveď. Že dostaneš dobré odstupné, len tuto to podpíš. Potom mu zavolať sanitku a odviezli ho.“

„Ale z čoho sa začal prehrievať? Veď u vás nesvieti...“

„Vraj si bol zabehať cez obed.“

„Teraz cez obed? Veď to je samovražda! Či chodil na pigmentačnú?“

„Práveže nie. Ale po tomto asi bude povinná.“

„Mne zas dnes dali v škôlke toto,“ vyskočí žena a podáva Matejovi otvorenú obálku.
„Čo je to?“ Matej vytiahne list a rýchlo ho očami prebehne. „Takže už aj v škôlke je povinná?“

„Hej, tento týždeň odpadli dve deti. Odporúčajú začať s terapiou čím skôr.“

„Uhm.“ pokýva hlavou. Žena čaká, či ešte niečo povie.

„A čo spravíme?“ pýta sa ho, keď sa Matej vráti k svojmu tanieru.

Matej pokrčí plecami. „Neviem. Asi začneme.“ Dojedia.

O ôsmej spoločne vychystajú Nenu na spanie. Matej jej umyje zuby, žena oblečie tenkú košielku. Na noc jej dá na lyžičke pätnásť kvapiek Fenistilu. Potom si spolu čítajú rozprávku.

„Dobrá noc.“ Matej skôr zavelí ako pozdraví a zhasne svetlo.

Nena sa guľa po posteli a jej ide v mysli stále tá istá scéna, ako jej guľka prestrelí čelo. Elegantne jej preletí hlavou ako keď do ihly trafiš niť, čistá, okrúhla dierka ktorou v tej chvíli vyfučí všetka ťažoba, všetka nervozita. Včera. Táto scéna jej predsa išla včera. Alebo predvčerom. Alebo pred rokom. Niečo v jej pláne, ako im tu bude dobre, zlyháva.

Hladká dieťa po chrbte až kým spí naozaj hlboko. V noci sa určite bude budiť a kričať, že nechce ísť do škôlky. Už ju tam nedá. Musí to nejako Matejovi vysvetliť, ale nedá ju tam. Potichu zavrie dvere a ide si sadnúť k mužovi do obývačky.

Je nezvyčajné ticho, akoby teplo zaklialo všetko živé a ani tma nepriniesla úľavu. Len drobné stereo klímy rozmiestnené po miestnosti tichulinko vrčia.

Matej jej otočí tablet:

„Tento mesiac začalo pigmentačnú terapiu dvestotisíc nových pacientov. Výsledky sú veľmi dobré. Stmavnutie pokožky o tridsať percent znižuje riziko samovznietenia na polovicu.“

„Hej, čítala som už. Ale ja neviem Matej, nikto nehovorí o vedľajších účinkoch. Pritom sa vraj mení celá tvoja osobnosť.“

Odmlčia sa.

„Dnes sa deti v škôlke Nene smiali, že má príliš bielu kožu,“ žena pozerá na stenu pred sebou.

„Pf. A oni majú akú?“ odfrkne Matej. „Ved' tiež takú istú.“

„Väčšina tmavšiu. Väčšina už s terapiou začala.“

Dlhú chvíľu je opäť počuť len šuchot klímy.

„Tak začneme aj my,“ rozhoduje muž.

Slová, premieľané na jazyku, prilepené na podnebie, teraz konečne dostane von. „Matej, čo keby sme ju odtiaľ zobrali?“

„Čo?“ Matej sa tvári, že nerozumie.

„Vieš predsa, čo jej spravili minulý týždeň. A teraz zase. Ja sa na to už nemôžem pozeráť. Prejdem na nižší úväzok, budem s ňou doma.“ Žena hovorí stále rozhodnejšie. „Alebo odtiaľto celkom zmiznime! Pozri,“ vytáhuje svoj telefón, „Pozri, sem do Patagónie,“ ukazuje mu na mape miesta na druhej strane planéty, „a sem do Yakutsku, to ešte nedorazilo.“

„Nie,“ Matej ledva pozrie na mapu, „chod' si umyť zuby srdiečko, zajtra skoro vstávame.“ Postaví sa a bez ďalšieho pohľadu uzatvára rozhovor odchodom do kúpeľne.

Žena zostane sedieť. Berie do ruky tablet. Hľadá letenky.

Zajtra sa dozvie, že pre riziko požiaru budú drasticky obmedzovať, kto vstúpi na palubu. Na tom nezáleží. Žena sa už rozhodla.

U Rolanda

Snívало sa mi, že odhrňam sneh na obrovskom parkovisku pred supermarketom. V ruke som mal iba malú metličku pre motoristov. Oziabalo ma od zimy, ruky som mal úplne červené, necítil som si prsty. Nedokázal som ho však odpratať ani spod svojich nôh. Vždy keď som urobil pár pohybov skrehnutými prstami, prišiel ku mne zozadu muž v obleku s lopatou a hodil mi kopu snehu rovno do tváre. Cyklicky sa to opakovalo, nemohol som nič urobiť, prsty som mal zamrznuté a tvár ma štípala od snehu.

Nepokojne som sa pomrvil na sedadle, pričom som omylom drgol lakťom do spolužiaka. Zasmial sa a štuchol ma medzi rebrá. To ma prebudilo. Pozrel som sa z okna vlaku na ubiehajúcu zimnú krajinu, sneh dodával všetkému naokolo pocit jednotnosti. „Kde sme?“ spýtal som sa ostatných.

„A kde chceš aby sme boli?“ spýtal sa učiteľ a zasmial sa. „Momentálne niekde za Žilinou.“

Cestovali sme na divadelné predstavenie do Slovenského národného divadla. Náš učiteľ bol kultúrny nadšenec a občas organizoval podobné výjazdy za kultúrou po celom Slovensku. Hoci bol december, rozhodol sa stihnúť náš výjazd ešte pred Vianocami. Vonku sa za posledné dni oteplilo, ulice boli plné roztápajúceho sa snehu, cestou na stanicu som mal čo robiť, aby som si nezašpinil nohavice.

Ráno som vstával o piatej, navyše som v noci nespál dobre, a tak som sa rozhodol dohnať spánkový deficit vo vlaku. Cítil som sa dosť nepohodlne, predsa som mal oblečený čierny prúžkovaný oblek a na nohách poltopánky o dve čísla väčšie. Zle sa v nich chodilo, podobne som si predstavoval chôdzu v dvoch rozmočených kartónových škatuliach.

Zvyšok cesty som sa rozprával so spolužiakmi o všetkom možnom. Konečne sme boli v Bratislave. Bolo pol tretej. Vystúpili sme na Hlavnej stanici a pobrali sa smerom k východu. Mali sme v pláne počkať na autobus, dostať sa do centra mesta, kde by sme prečkali až do večera. Zrazu mi vo vrecku zapípal mobil.

Prišla mi SMS správa, pravdepodobne od rodičov alebo z knižnice. „*Prijemný umelecký zážitok, uži si divadelné predstavenie, s pozdravom arbiter elegantiarum*“. Nechápal som tejto vete. Vlastne, nechápal som ničomu z tejto správy. Ako najracionálnejšie vysvetlenie som považoval žart vykonaný niektorým zo spolužiakov. Odosielateľ bol neznámy, súkromné číslo, mohol to byť niekto z iných tried, s niektorými som sa zoznámil vo vlaku. Päťsekundové zdržanie však spôsobilo, že som stratil dohľad na zvyšok skupiny. Na stanici bolo veľa ľudí, bol piatok poobede, videl som iba anonymné chrbty ľudí predo mnou. Pridal som do kroku. Vyšiel som von, pričom som sa stále rozhliadal okolo seba. Aj tu bolo škaredé počasie, vonku jemne pršalo, padajúci dážď roztápal špinavý mestský sneh.

Predo mnou bolo stanovište taxíkov. Čakajúci taxikári sedeli vo vnútri svojich áut, nikto rozumný by nestál vonku. Jeden z nich však bol výnimkou. Stál opretý o svoje BMW vyrobené niekedy v deväťdesiatych rokoch. Nádherný kúsok techniky! Taxikár stál v daždi, oblečený mal plášť a na hlave klobúk hlboko zarazený do čela. Vôbec sa nehodil do tohto prostredia.

Zdvihol hlavu a pozrel so rovno mojím smerom. Spozornel. Z ničoho nič sa usmial a rýchlym krokom sa pobral smerom ku mne. Zastal asi meter pred mnou.

„Dobrý deň prajem, Andrej Krátky jméno mé,“ prestavil sa a urobil jemný úklon hlavou. „Arbiter elegantiarum?“ spýtal sa ma zasvätené, vyslovil to ako šifru.

„Arbiter elegantiarum?“ spýtal som sa aj ja nechápavo.

„Výborne, prijatý,“ zasmial sa a kývol mi hlavou, aby som ho nasledoval. Otvoril mi dvere do svojho auta. Na zadnom sedadle mal elektrickú gitaru.

„Prepáčte, na gitaru som zabudol, som gitarista v jednej bigbítovej kapele, odveziem vás do divadla a idem rovno na skúšku,“ vysvetľoval a uložil gitaru do kufru. Dal si dole klobúk a naštartoval. To vo mne prebudilo krátku intenzívnu spomienku, spomenul som si ako štartovalo naše staré Volvo, mohol som mať asi štyri roky, keď sme ho predali.

Andrej zapol rádio, práve hrali hit z osemdesiatych rokov. Začali sme sa rozprávať, za tých dvadsaťpäť minút sme stihli prebrať súčasnú politickú situáciu, prestupy vo futbalovej lige a zmenu nastavenia spoločenských hodnôt na Slovensku. Mal som pocit, že ideme opačným smerom. V Bratislave som sa nevyznal, no nechápal som, prečo sme išli okolo Prezidentského paláca smerom do centra. Možno si chcel zaúčtovať viac, a tak zbytočne naťahoval trasu.

Viezli sme uličkami Bratislavy, napriek tomu, že bol piatok poobede boli ulice relatívne prázdne. Počasie pod psa odradilo väčšinu miestnych od pohybu po daždi. Medzitým si to Andrej zamieril na pešiu zónu. Išli sme taxíkom po pešej zóne rýchlosťou asi dvadsať kilometrov za hodinu. Ľudia sa nám pokojne uhýbali. Na rohu stál policajt, keď uvidel taxík usmial sa a zasalutoval. Andrej zasalutoval tiež a policajtovi zamával. Spomalil a ocitli sme sa priamo na Hlavnom námestí. Prešli sme okolo fontány, Andrej urobil s autom elegantný oblúčik a zabrzdil. Nasadil si na hlavu klobúk a otvoril mi dvere. Z protíľahlej kaviarne vybehol náhlivo čašník s dáždnikom.

„Tak ti ho prenechávam Lojzo. Prídem zajtra ráno,“ povedal Andrej a odišiel. Čašník ma s dáždnikom previedol až ku vchodu, kde stál druhý čašník. Obidvaja mali oblečení rovnaké čierne fraky s motýlikmi. Vošli sme dnu. Kaviareň bola nádherná, cítil som sa ako keby som sa vrátil v čase, čas tu minimálne zastal ešte za prvej Československej republiky. Krémovo biele stoličky ladili s drevenými stolmi, dominantou kaviarne bol však impozantný drevený pult. Kaviareň bola na moje prekvapenie úplne prázdna.

Čašník Alojz mi vzal kabát a odniesol ho do šatne. S druhým čašníkom sa postavili vedľa seba. „Dobrý deň, vítame vás v kaviarni U Rolanda. Volám sa Alojz Kováč, toto je môj pomocník Gustáv Bystrický,“ ukázal na kolegu.

Nechcel som znevážiť formálnosť tohto momentu a predstavil som sa tiež. Ukázali mi na stôl v strede kaviarne. Bol vyvýšený na asi meter vysokom podstavci, okolo stola boli dve stoličky. Odviedli ma k nemu. Sadol som si, videl som na celé námestie.

„Musím vás ešte pred otvorením oholiť,“ povedal Alojz, zatiaľ čo mi Gustáv zapínal okolo krku strihací plášť.

„Ďakujem za vašu ochotu, ale holil som sa včera,“ namietal som. Musel predsa vidieť, že som oholený.

„Oholím vás ešte raz, nech sa páči, tu sú dnešné noviny,“ odpovedal mi a podal mi kôpku novín. Priznám sa, že som ešte nikdy nebol holený na kaviarenskej stoličke otočený

smerom k oknu, z ktorého som mal možnosť vidieť Hlavné námestie. Ale všetko je raz prvýkrát. Bolo vidno, že Alojz je profesionál. Gustáv stál vedľa a pozeral sa von oknom.

„Gustáv, prepáčte, že sa pýtam, ale koľko máte rokov?“ spýtal som sa. Vyzeral dosť mlado, no fúzy ho robili o poznanie starším.

„Dvadsaťdva,“ odpovedal a ani sa na mňa nepozrel. Odhadoval som mu tak štyridsať, táto informácia ma dosť prekvapila, bol iba o trochu starší ako ja. „Meno som dostal po Husákovi, ak by vás to zaujímalo,“ pokračoval.

Po desiatich minútach som bol kompletne oholený, prvýkrát v živote britvou. Zobral som si z kôpky noviny a začal čítať. Vždy som chcel prečítať noviny od začiatku do konca, páčil sa mi tento každodenný zvyk môjho starého otca. Na stole mi pristála karafa s vodou. Dostal som tiež koláč, pozornosť na účet podniku. Pozrel som sa na hodinky, boli štyri hodiny.

Čítal som asi do piatej, bol som na seba hrdý, prečítal som kompletne celé noviny. Niekoľko vošiel dnu, bol to muž, na sebe mal oblek a v ruke niesol obal na hudobný nástroj. Náhlivo pozdravil a prešiel okolo pultu k voľnému priestoru na opačnom konci kaviarne. Z puzdra vybral saxofón a začal hrať. Po pár minútach som si uvedomil, že hrá zopár tónov stále dookola.

„Prepáčte mi moju netaktnosť, ale prečo hráte stále to isté?“ spýtal som sa ho.

„Mrzí ma to, ale nič iné neviem zahrať,“ odpovedal previnilo.

„Neskúšali ste sa niečo nové naučiť? Predpokladám, že skúšate každý deň...“

„Samozrejme, že skúšam každý deň, no stále to isté,“ odpovedal bez záujmu. Tomu sa nedalo odporovať, no v hlave som sa pýtal samého seba, kam som sa to vlastne dostal. Vedel som si ho živo predstaviť, ako stojí každý deň pred zrkadlom a hrá tých zopár tónov stále dookola. Hodinu, dve, polku života...

Vrátil som sa k novinám, no po chvíli prišiel pianista. Sadol si za piano a tiež začal hrať, no o poznanie lepšie ako saxofonista. Ten to po chvíli vzdal, postavil sa, odložil saxofón a išiel si sadnúť k stolu na druhom konci kaviarne. Pianista hral ešte asi desať minút, postavil sa a saxofonista mu začal ironicky tlieškať z druhého konca kaviarne. Pianista iba pokrútil hlavou a išiel k pultu.

O šiestej sa kaviareň U Rolanda oficiálne otvorila pre návštevníkov. Pozrel som sa von oknom na námestie, počasie sa ešte zhoršilo, padal sneh zmiešaný s dažďom, zopár chodcov sa brodilo touto zmesou. Lampy svietiace žltým svetlom dodávali námestiu zvláštny dojem, človek sa vrátil zopár desaťročí naspäť. Nič to však nemenilo na fakte, že nikto príčetný by sa dnes von nevybral.

Kaviareň sa postupne začala zaplňovať ľuďmi. Všetci boli oblečení veľmi formálne, správali sa distingvovane, zdravili sa navzájom a rozprávali sa. Z vyvýšeného miesta som mal dobrý výhľad na ich topánky, ktoré mali úplne špinavé, väčšina mužov mala mokré spodky nohavíc, ženy mali zašpinené šaty. Prečo tu prišli takto neprakticky oblečení? A prečo nevideli svoje topánky a nohavice? Bránilo im v tom pokrytectvo?

Gustáv a Alojz sa dali do pohybu. Kaviareň bola skoro úplne plná, práce mali teda dosť. Môj stôl bol prestretý pre dvoch a boli pri ňom dve stoličky, na niekoho som teda evidentne musel čakať.

Niekoľko vošiel do kaviarne a išiel smerom ku mne. Bola to moja kamarátka?/známa?/dievča, ktoré nepoznám? z nášho mesta. Sadla si ku stolu.

„Ahoj Albert, čo nové?“ spýtala sa ma. Absolútne som nepochopil som jej osloveniu. „No, podobáš sa dosť na Alberta Camusa,“ zasmiala sa. Myslím, že ak by sa Camus nenarodil v Alžírsku pri pobreží Stredozemného mora, ale niekde na Balkáne, napríklad v Čiernej Hore, možno by sme sa aj podobali.

„Ináč, mám novú filozofickú teóriu, ktorú som nazval neskromne Argument druhého človeka,“ pokračoval som v rozhovore. „Sem s ňou.“

„Vieš, zamýšľam sa v nej nad faktom, že druhého človeka nevidíme nikdy reálne, vytvárame si v hlave iba jeho obraz, často lepší, ako je skutočnosť. Tým pádom si nevytvárame sociálne väzby s reálnymi ľuďmi, ale iba s deriváciami toho subjektívne, podľa nás najlepšieho z ich osobností. Každý z nás tak existuje v desiatkach rôznych predstáv v hlavách ľudí okolo nás, no všetky sa odlišujú od nášho jediného, pravého bytia, ktoré je unikátne a je iba v nás samých,“ vysvetľoval som.

„Fascinujúce, ak by som vo svojej hlave nemala tvoj obraz, v ktorom si aspoň trochu normálny, nerozprávala by som sa s tebou,“ odpovedala a zasmiala sa. Jedna nula pre ňu.

„Ináč, pozri sa na nich, prečo všetci niečo zakrývajú pod pretvárkou?“ opýtala sa ma a rukou ukázala smerom dole.

„Pokrytectvo, skús sa pozrieť von na námestie. Vonku je počasie pod psa, no ani to neodradilo niektorých ľudí od prechádzky. Načo je to dobré? Predviest' sa pred náhodnými okoloidúcimi?“ ukázal som pre zmenu rukou ja. „Mimochodom, čo tu robíš tak ďaleko?“ nedalo mi neopýtať sa.

„Prišla som sa pozrieť na divadlo,“ odpovedala.

„Tak prečo tam nie si?“ nechápal som.

„Nepochopil si to. Momentálne som v divadle, takisto ako ty, prvé dejstvo práve začalo,“ ukázala smerom k host'om sediacim pri stoloch a otočila si stoličku smerom na nich. To isté som urobil aj ja. Bolo celkom zaujímavé pozorovať hostí, ich rozhovory a hádky. Pozrel som sa na hodinky, bolo pol ôsmej, už hodinu sme pozorovali ľudí okolo.

„Prvé dejstvo skončilo,“ povedala po chvíli, „poďme k pultu.“ Objednali sme si.

„Prečo som nepochopil, že som na predstavení, dokonca o pokrytectve?“ spýtal som sa. „Všetko je ináč ako vyzerá, dokonca aj ty,“ zasmiala sa. Vrátili sme sa k stolu. „Druhé dejstvo začína,“ povedal som a otočil som si stoličku smerom na námestie. „Myslíš, že sa pohádajú?“ otočila sa na mňa a ukázala na dvoch okoloidúcich. „Áno, uvidíme, nechajme sa prekvapiť, ale zauzľuje sa to,“ odpovedal som. O deviatej sa postavila a na stôl položila zopár mincí. Rozlúčili sme sa. Na stole som mal šesť eur v dvojeurových minciach a papierik, ktorý som si predtým nevšimol. Bol to útržok z lístka na divadelné predstavenie v kaviarni U Rolanda za šesť eur.

Čakal som ďalšieho host'a. Prišiel ku mne Alojz a doniesol mi ďalší koláč, počet hostí merali prázdne tanieri od koláčov. Niekoľko otvoril dvere a vošiel dnu. Bol to muž asi po šesťdesiatke, no chodil s ťažkosťami, evidentne mal problém s nohami. Pozdravil obidvoch čašníkov a sadol si ku mne.

„Dobrý večer, Ivan Markovič, advokát,“ predstavil sa a podal mi ruku. Tiež som mu poprial dobrý večer a predstavil sa.

„Ste tiež právnik? Teraz riešim jeden nezvyčajný prípad, zaujímal by vás,“ dodal a pozrel na mňa so záujmom. „Mrzí ma to, nie som právnik, ale rád si ho vypočujem,“ odpovedal som.

„Každopádne, vyzeráte ako právnik. Porozprávam vám o ňom, keď už tak dobiedzate,“ zasmial sa. Porozprával mi o obžalovanom, ktorý odhodil žuvačku na ulicu. Omylom na ňu stúpil istý nemenovaný vysokopostavený človek. Dotyčného vypátrali, dostal predvolanie na výsluch, a hrozí mu trest za urážku verejného činiteľa. Právnik Markovič ho obhajuje, no zatiaľ bez úspechu, dokonca už podali aj zopár odvolaní. Rozprávanie ho však dosť vysililo, objednal si teda kávu.

„Vedeli ste, že jednu ženu v Amerike zasiahol v päťdesiatom štvrtom meteorit?“ spýtal sa ma a napil sa kávy. Niečo som o tomto prípade počul.

Oprel som sa na stoličke a začal filozofovať: „Osobne si myslím, že niektorým ľuďom padajú meteority alebo skôr medicinbaly na hlavu každý deň, navyše si myslia, že je to nejaký impulz, a tak dokážu meteorit zobrať a považovať ju za nejaké vnuknutie. Ani vojenská helma by im nepomohla.“

„Veru, každý človek by mal hneď po narodení dostať helmu proti padajúcim meteoritom k rodnému listu,“ zasmial sa. Porozprával mi ešte zopár zaujímavých prípadov z jeho dlhoročnej praxe a povypytoval sa na moje štúdia.

„Budem musieť odísť, ale poviem vám ešte jednu dôležitú vec. V živote si budete môcť vybrať, či budete veľká ryba v malom rybníku a preplávate bez ťažkostí alebo malá ryba vo veľkom rybníku. Výber je len na vás,“ dopovedal a položil zopár mincí na stôl. Podali sme si ruky a odišiel. Bolo trištvrte na desať.

Po chvíli ku mne prišiel Alojz s podnosom v ruke: „Určite ste hladný, nesiem vám večeru od známeho v neďalekej reštaurácii. V kaviarni sa jedlo nepodáva, ale pre dnešok urobíme výnimku,“ usmial sa na mňa. Bol som poriadne hladný, od obeda som okrem dvoch kúskov koláča nič nejedol. V kaviarni už bolo obsadených iba zopár stolov, a tak si Alojz prisadol ku mne.

„Aké je to pracovať v takejto netypickej kaviarni?“ spýtal som sa.

„Prosím vás, v kaviarni U Rolanda sa písala história,“ začal, „tu neexistovali hranice. Pamätám si, ako tu sedeli veľvyslanci z rôznych krajín, aj zopár politikov sa tu objavilo. Bulharskí a poľskí veľvyslanci tu raz sedeli do piatej do rána a o ôsmej už mali rokovania, šoféri ich čakali celý čas vonku.“ Počas rozprávania sa dostal do stavu nostalgie, do ktorého sa človek ľahko ponorí, no vynoriť sa naspäť na hladinu, do reality, je ťažšie.

„Ako dlho už kaviareň U Rolanda funguje?“ nedalo sa mi nespýtať.

„Sedemnáť rokov,“ odpovedal.

„Tak krátko?“ vyhrkol som.

„Každý má svoju kaviareň U Rolanda, do ktorej sa musí občas vrátiť, utriediť si myšlienky v hlave, načerpať nové sily a prísť na nové myšlienky. Zároveň však podvedome hľadá miesto, kde sa bude môcť s niekým pohádať, tvrdohlavo ho presviedčať o svojej pravde a predviesť sa pred ostatnými. Čo ak je táto kaviareň iba výtvar vašej mysle Juraj? Pokojne by sa mohla volať U Juraja. Možno iba driemete vo vlaku niekde pred Žilinou a rozmýšľate. Vytvárate si neexistujúce scenáre udalostí, ktoré nikdy nenastanú. Táto kaviareň sa nenachádza na Hlavnom námestí, ale vo vašom mozgu. To je prekvapenie! Takisto vaša

známa, ktorá tu bola, je možno zidealizovaním reality. Obrusujete si realitu Juraj! Možno vaša známa ani neexistuje, je to súbor tých najlepších vlastností a očakávaní. Alebo možno aj reálne existuje, ale úplne v inej podobe. Váš Argument druhého človeka to vystihol úplne presne, trafili ste kliniec po hlavičke,“ povedal Alojz.

„Akurát, že tým klincom som ja,“ zasmial som sa.

„Takisto ani advokát Markovič nemusí reálne existovať. Možno je to len stelesnenie našej podvedomej snahy dosiahnuť úspech, postavenie... Každý to chce získať, verte mi. Videli ste dnes zaujímavé divadelné predstavenie, úzko to s tým súvisí. Každý chce mať oblek oblečený čo najdlhšie, no na mokré topánky sa už nikto nepozera. Čoho môžu byť metaforou? Charakteru? Pravdupovediac, čoho chcete. Vraj ľudia nechodia do divadla. Každý z nás si však hrá dennodenne divadelné predstavenie vo vlastnej hlave, dokonca s kompletným obsadením. Nie je to zaujímavejšie? Na Slovensku máme päť a pol milióna divadiel,“ pokračoval. Dojedol som, celý čas som premýšľal nad jeho slovami. Vstal od stola: „Poďte za mnou Juraj, niečo vám ešte musím ukázať. Ako arbitierovi elegantiarum sme vám museli urobiť fotografiu na stenu,“ povedal, pričom Gustáv vytiahol starý flexaret a zopár fotografií mňa sediaceho v obleku za stolom. Zaviedli ma do miestnosti za pultom a Gustáv zasvietil. Štyri steny boli plné portrétov a fotografií.

„Na tejto stene majú portrét alebo fotografiu všetci doterajší arbitri. Pravdepodobne ste si všimli, že tu nie je voľné miesto. Vašu fotografiu teraz na túto stenu zavesíme, no budeme musieť niekoho zvesiť,“ vysvetľoval Alojz. Gustáv si zobral rebrík a zvesil jednu fotografiu. „Pozrime sa, to je lekárnik Gabriel P, je tu aj dátum, osemnásť október 1923,“ lúštil staré ozdobné písmo Alojz. Moju fotografiu dali do rámu, následne som sa musel na ňu podpísať a zavesili ju na uvoľnené miesto.

„Predpokladám, že po čase, povedzme po deväťdesiatich piatich rokoch, niekto zvesí aj moju fotografiu a nahradí ju niekým iným?“ opýtal som sa.

„Máte úplnú pravdu, taký je život,“ povedal Alojz a zhasol svetlo. S Gustávom si zobrali plášte a vyšli sme pred kaviareň. Kaviareň už bola úplne prázdna, poslední hostia odišli pred viac ako hodinou. Pozrel som sa na hodinky, bola polnoc, námestie bolo úplne prázdne. Sneh už nepadal, no vonku riadne mrzlo. Podali sme si ruky a rozlúčili sme sa. Podali mi kľúče od kaviarne.

„Prečo mi dávate kľúče od niečoho, čo je iba v mojej hlave, je v tom nejaká symbolika?“ spýtal som sa. Usmiali sa a odišli bočnou ulicou. Vrátil som sa do kaviarne, zamkol dvere, zhasol svetlá a zaspal na stoličke prikrytý sakom.

Zobudil som sa asi o siedmej na zvuk motora. Pred kaviarňou stálo staré známe BMW. Rýchlo som si umyl zuby na toaletách, pozbieral mince zo stola, zamkol kaviareň a vyšiel von. Taxikár Andrej ma už čakal, viezol ma na vlak domov, ktorý odchádzal o 8:05. Na zadnom sedadle som mal pripravené raňajky, žalúdok som mal však stiahnutý, bál som sa, čo bude nasledovať. Hlavou mi bežali disciplinárne tresty a vypočúvania za opustenie skupiny. Mincami som zaplatil Andrejovi a vystúpil som. Skupinu spolužiakov a učiteľa som uvidel okamžite, stáli pred stanicou, všetci do jedného hneď začali tlieškať. „Včera si bol perfektný arbitier elegantiarum, radosť pozerať,“ gratuloval mi spolužiak. Pochopil som, že to oni boli včerajšími návštevníkmi. Ešte, že máme a Slovensku päť a pol milióna divadiel, miesta v kaviarni u Rolanda je stále dosť.

ESEJ O DIELE SLOVENSKEJ LITERATÚRY

Dominik Gregor (*pseudonym*)

Doživotné Krížové štácie

Totality si vybrali svoju daň vo všetkých oblastiach. Výnimkou nie je ani literárna tvorba. Mnoho autorov ostalo pre širokú verejnosť skrytých a študenti sa o nich neučia v školách. Dôvodom často nie je nedostatočná kvalita, ale vyčlenenie z literárneho života počas temných období. Mnoho zo stratených talentov by si zaslúžilo propagáciu, ktorú im v minulosti odopreli. Výnimkou nie je ani Jozef Hnitka, ktorého Slovákom v roku 2003 navždy sprístupnila dcéra Mária Bátorová zbierkou Transfúzia. Osobitnú pozornosť čitateľa si zaslúži autorov jediný román s názvom Krížové štácie, ktorý Hnitka uverejnil ešte v roku 1949 a je nosnou súčasťou zbierky Transfúzia. Hnitka sa vo svojom prvom – a zároveň jedinom – románe zameral na prostredie Kysúc, ktoré boli pre autora domovom. Vyznal sa v miestnych vzťahoch, čím mohol dostatočne realisticky opísať chudobný kraj s náročnými podmienkami na život. Čitateľa presúva do konca tridsiatych rokov, do končín, kde bola bieda na dennom poriadku. Autor svoj rodný kraj sprístupňuje do takej miery, že čitateľ sa môže so záľubou vžívať do netradičného prostredia. Vzhľadom na špecifickosť Kysúc nie je proces objavovania jednoduchý, ale ponúka obrazy, ktoré na čitateľa môžu pôsobiť dostatočne pútavo.

Hnitka zobrazil spoločnosť, ktorá sa z drvivej časti skladá z jednoduchej vrstvy, ktorú vďaka svojej prefikanosti dokáže ovládať menšina. Vrcholné postavenie v Krížových štáciách má bohatá elita, ktorá pozostáva z farára, richtára a notára. Traja ľudia hýbu malými figúrkami presne tak, ako im to vyhovuje. V tomto smere je román nadčasový, keďže ukazuje, ako ľahko sa dá človek ovládať. "Páni vás takto pripravujú o všetko. Ich cieľom je, aby vás načisto ponížili, zdeptali, aby sa z vás mohli smiať. Či ešte nepoznáte pánske figle?" Autor odhaľuje konanie, ktoré využívajú mocní a dá sa aplikovať aj do súčasnosti.

Od začiatku románu sa vynára tajomstvo, o ktorom vedia len pátko farár a richtár Gonek. Autor použil ťah, ktorým ľahko získa čitateľovu pozornosť a prehľbuje v ňom zvedavosť. V tajomstve môže byť obsiahnutá celá záhada, ale zároveň nemusí obsahovať vôbec nič. Prezradenie môže mať pre mocných fatálne následky.

Hnitka rovnako účinne poukazuje na silu povier, ktoré ovplyvňovali život všetkých ľudí. Platili na chudobných aj na bohatých. Bosorka Bojduľa mohla v kysuckej dedine dať, ale aj zobrať. "Ak prisuší krava, len Bojduľa je na vine; ak dobre dojí, zas len Bojduľa má v tom prsty; ak mládenec nechá dievku - Bojduľa, ak chlap odíde od ženy - Bojduľa, a keď sa niekto nemôže pohnúť na posteli, nuž, kto iný? - len Bojduľa pomôže." Povery a údajné čary ničia životy. Hnitka ďalšou cestou ukazuje, ako ľahko sa môže nechať jednoduchý človek

ovplyvniť. Sociálnu stránku formuje aj náročné kysucké prostredie. Potulky kysuckými grapami odoberajú silu aj najpevnejším jedincom a odlúčenie od spoločnosti dokresľujú samoty, na ktorých domáci bývajú. Hnitkovo prostredie je dôveryhodné a postavené na pevných základoch. Ukazuje, ako ľahko môže richtár Gonek získať vplyv na osamotených ľudí a ako sa mu sťažuje situácia v meste, kde sa stretávajú svetári so skúsenosťami zo zahraničia. Prinášajú múdrosti, ktoré inokedy do Kysúc len ťažko prechádzajú. Hnitka prezentuje tézu, že autorita je mocná dovtedy, kým má koho a ako uplatiť, čím opäť prezentuje nadčasové vnímanie situácie. Zároveň sa Hnitka prezentoval odvahou, na základe ktorej román v čase totality zverejnil.

Vo svete, kde sú hlavným problémom sveta dedinčanov nedostavané krížové štácie, sa nájdu aj osoby, ktoré chcú zmenu k lepšiemu. V príbehu nimi sú Čuboň a kaplán Hrčka. Negatívnou črtou románu je autorove aktuálne rozpore, počas ktorého bol presvedčený, že jedinou záchranou proti vykorisťovaniu môže byť socializmus. Čuboň rozpráva o lepšom svete, ktorý odzrkadľuje postoj autora. Hnitka svoj pohľad neskôr zmenil, od socializmu sa odklonil, no román Krížové štácie obsahuje viacero odkazov na totalitný režim ako záchrancu. Príkladom môžu byť Čuboňove slová: "Nediv sa. Keď my zvíťazíme a preberieme moc do svojich rúk, nemusí ešte zvíťaziť pracujúci ľud na celom svete. Kapitalisti sa tak ľahko nevzdávajú moci, a preto bude potrebná aj nám armáda, ale to bude armáda naša, armáda pre ľud, armáda robotníckej triedy. Len potom, až keď zvíťazí pracujúci ľud na celom svete, zbrane prerobia na továrenske stroje. Niečo z nich uložia do múzeí, aby pripomínali Sodomu a Gomoru."

Na druhej strane, Hnitka nie je v románe orientovaný jednoznačne na jednu stranu. Nie každá Čuboňova myšlienka o socializme je prijímaná kladne a východiská ponúka aj mladý kaplán Hrčka, ktorý sa neuspokojí s Čuboňovým výkladom, že Boh nie je. Autor však narúša aj dobové vnímanie viery a Boha. Presadzuje myšlienku, že nedôsledná a jednostranná viera v Boha sa posunie smerom k dôvere človeka k človeku. Predchádzajúce tvrdenie len dokresľuje nadčasovosť Hnitkových slov, ktoré v polovici dvadsiateho storočia spoločnosť odmietla. Román Krížové štácie pôsobí realisticky a neprikrášľuje skutočnosti náročného života na Slovensku v medzivojnovom období. Autor používa jazyk Kysučanov, ktorý pomáha v autentickejšom a poväčšine nerobí veľké problémy pri pochopení textu čitateľom z rôznych kútov Slovenska. V románe je zobrazená nepríjemná minulosť, počas ktorej samozvané elity dosiahli to, čo si zaumienili. Jednoduché vrstvy boli proti intrigám pánov bezmocné. Hnitka však nezatraca svet Kysučanov a nádej vidí v budúcnosti.

Siahnutie po zbierke Transfúzia a konkrétne románe Krížové štácie môže súčasnému čitateľovi vysvetliť spôsob rozhodovania sa ľudí v minulosti. Ukazuje vplyvy na jednoduchého človeka a náročnosť vzoprieť sa mocným. Jediný román Jozefa Hnitku je prístupný súčasnej spoločnosti najmä pre už niekoľkokrát opakovanú nadčasovosť, ktorú ponúka vo viacerých otázkach.

Dôležité je však chápať význam v kontexte náročného obdobia polovice dvadsiateho storočia.

ČESTNÉ UZNANIA

Alžbeta Bahúlová

Všetky vulgárne slová

Niektó týmto životom prepláva hladko, niektó má na pleciach bremeno, zdravie neslúži tak akoby malo, a aj tak má v sebe viac optimizmu ako usmievavé tváre z Instagramu.

Agáta pripravila na raňajky krupicovú kašu. Počula v izbe buchot a vedela, že príde za chvíľu do kuchyne. Sadol si k stolu a namiesto dobrého rána zakričal: „Fuj, ty pobeľhica.“ Začal jesť. Agáta poumývala riad a zaviezla ho do školy.

„Špina, špina,“ vykrikoval na ľudí, ktorí išli okolo nich. Tí len zhrozene, komentovali, čo to má za nevychovaného sopliaka. Agáta odovzdala Tomáša pani učiteľke. „Ťažký deň, hm??“ Prihovorila sa jej učiteľka. Agáta len mykla plecami a sucho povedala: „Práca volá, ďakujem dovidenia.“

Bolo 6:55 už stála pred obchodom a vchádzala dnu. Zapálila svetlá, prepočítala kasu a sadla si k pokladni. Mini potraviny rovno pod jej balkónom.

„Píp, píp.“ Denná hudba od siedmej rána do tretej poobede. Potom vyzdvihne Tomáša a idú domov. Po večerníčku má čas sama pre seba, kreslí ilustrácie a tlačí grafiky. Každý piatok cez obedňajšiu prestávku chodí do knižnice a požičiava si cestopisné romány a sprievodcov. Knižovníčke sa už dlhšie zamýšľala nad tým, či robí v nejakej cestovnej kancelárii, tak sa jej opýtala. Už mala v hlave scenáre o vybavenej zľave na Bali. Agáta sa len zasmiala, zároveň zosmutnela. „Nie, nie. V skutočnosti si nemôžem dovoliť cestovať, ani kvôli financiám, ani kvôli synovi. Cestujem po celom svete takýmto spôsobom.“

Tomášovi sa večer stav zhoršil, dala mu tabletku na upokojenie, uvarila čaj a zaspal. Kúsok ticha pre seba bez toho aby na ňu niekto kričal nadávky. Písala si s kamoškami na Facebooku a v tom natrafila na fotografie svojho exmanžela. Pretŕčal sa na nich s dvadsať ročnou slečinkou niekde na pláži. Keď žiada o peniaze pre Tomáša, tvári sa, že je na pokraji bankrotu, je drzá vôbec niečo pýtať, nie sú už rodina. On je otcom, ktorý zlyhal. To ho vôbec nezaujíma.

Dostala panický záchvat. Zrýchlil sa jej tep, začala sa potiť na čele a buchla do stola rukou. Hlboký nádych a výdych, ako by povedala psychoterapeutka. Zapla si Instagram a začala si prezerat' kontá rôznych umelcov.

„Nemôžeme vám povedať čo máte robiť, to nikdy nerobíme, ale ste umelkyňa. Porozmýšľajte o tom, čo by ste mohli vytvoriť ako umelec. Aby vám bolo lepšie, dáte do toho časť svojho momentálneho ja.“ Toto bola myšlienka poslednej psychoterapie. Začala skicovať a písať texty.

S kamarátkou Matildou pripravovali vernisáž v Mestskej galérii Open eye gallery. Na voľný termín čakali rok a pol. Chcu poukázať na zmeny vo vnímaní a premene ľudských citov, anestetiky, život na sociálnych sieťach, ktoré sú odlišné od tých skutočných, psychické

problémy. „Všetky city sa v čiernej diere rozložia na malé častice, až ich nie sme schopní vnímať.“ Predniesla ako pred aulou plnou ľudí. Žiaľ, teraz ju vnímal len susedkin kocúr sediaci na parapete okna a plagát Malého princa.

Nahota a zraniteľnosť ženy. Telo lemované prirodzenou podstatou a myšlienkami. Súkromie. Je to naozaj zraniteľné miesto? Kde je hranica? Čo je vhodné ukázať iným a čo skryť? Vytvorili aj sériu prednášok ako prvá bude téma: Fontána, začiatok konca? zo sekcie Dve hlavné otázky: Umenie? Prečo? Môžete sa na ňu tešiť presne o sedem dní. Posledných desať dní pred vernisážou spustili propagačnú kampaň, vytvárali rôzne grafiky so sprievodnými textami.

Prvé ráno. Zavrieme domy a odídeme za prácou? Prečo? Lebo chlieb „išiel hore!“

Pod textom sa nachádzala satirická ilustrácia chleba, ktorý ide hore schodmi. Zo začiatku ľudia plagát prehliadali, no neskôr sa pri ňom pristavili. Niektorých rozhorčil, iní sa smiali.

Druhé ráno prinieslo viac reakcií, od vulgarizmov až po výbuchy smiechu.

Prázdné slová. Hovoriť. Hovo – riť. Celý list papiera bol popísaný slovami, no boli len do polovice viditeľné. Vrch akoby niekto skrojil nožom.

Deň tretí. Spíte v bdení? Chodiaci spáči. Zombíci.

Deň štvrtý. „Stvoriť vlastný svet v akomkoľvek umení vyžaduje odvahu.“ (Georgia O’Keefe) Stvoriť vlastný svet, v ktorom budeš spokojný ty aj okolie, chce ešte väčšiu odvahu.

Zavolaj! Poekáme.

Inzercia na 5. deň. Už si volal? Nie? Dáme zraz? 31. mája 2018 o 18:30 v Open Eye Gallery. Čakáme.

6.deň: nezaplatil si faktúru. Vážený zákazník vaša faktúra vo výške 0,01 € bola odoslaná do vašej mysle. Deň splatnosti: 31. máj 2018 (kresba oka G)

Deň číslo sedem Pripravili projektor, plátno a stoličky rozmiestnili do polkruhu. Vyvesili plagát s nápisom. /Vieš kde je záchod?/ Jediné voľné miesto zostalo vzadu, prisadla si a počúvala historičku umenia z OPG. Dielo, ktoré spôsobilo revolúciu. Suzie Hoghe v publikácii Prečo to je umenie interpretuje, prečo by daný predmet mal získať štatút umenia. Fontána. Nie taká ako vidíte na námestí.

Fontána bol názov tohto revolučného diela. Najznámejšia provokácia umeleckého sveta začala, keď Duchamp kúpil obyčajný pisoár. Možno by sme tam mohli vyrobiť nejaký predmet, utekali jej myšlienky pomedzi prednášku.

V roku 1913 začal pracovať s predmetmi označované za ready-mades. Sú to obyčajné veci s minimálnymi alebo žiadnymi úpravami, považované za umenie. Na záver by sme vytvorili vlastný vesmír. Keď prejdeš za hranicu zmizneš a nie je cesty späť. Agáta prikyvovala hlavou akoby celý čas počúvala. Vieme, že za posledné roky sa snažia vedci odhaliť ako funguje náš mozog pri pozorovaní umeleckých diel. Chatterjee vykonal neurologické výskumy a vo svojej publikácii z roku 2013 odhalil fakt, že znalosti historického kontextu pri posudzovaní sú dôležité. Konkrétne spomenul aj Duchampovu fontánu, ktorá preukazuje, že zmyslové vlastnosti tohto objektu nestačia na to, aby sme ju považovali za umelecké dielo. Koncept jej znel v hlave ako hudba.

8. Radšej buď ticho. Ticho lieči. Lebo inak ťa slová doženú na kraj útesu. Doplnené o ilustráciu človeka stojacieho nad priepasťou, ktorá bola naplnená pravdou. Ale čo je pravda?

9: Zajtra vstúpiš do nového sveta. Doplnené o ilustráciu otvorených úst pred dverami.

31. máj 2018 Žiadne jedlo. Vypila len rannú kávu, z ktorej jej zostalo ešte horšie. Vošla do kaviarne prehltnula bylinky a išla do galérie s Matildou dokončiť inštalácie. Všetko muselo byť perfektné. Nešlo ani tak o prestíž ako to v súčasnosti býva, skôr chceli zanechať silný odkaz. Odkaz, ktorý dokáže zanechať iba umenie.

Vítanie hostí, úsmevy, bulletiny. Po pár minútach sa presunula na kraj miestnosti aby ju každý videl. Všetkých srdečne privítala a predstavila im projekt, netradične.

„Čierna diera ľudských srdc zmizne. Nepozerajte iba očami, buďte vnímaví. Prajem Vám krásny umelecký zážitok a na záver Vás pozývame k malému občerstveniu. Ďakujem za pozornosť.“ Návštevníci pokračovali v smere šípok a Agi ich nasledovala, bola zvedavá na ich reakcie. Miestnosť pôsobila ako labyrint. Na začiatku bola veľká tabuľa, na ktorej bolo napísané: „Smer k čiernej diere. Cena vstupného – 1 cent.“

Pohár sa začal plniť jednocentovkami. Ľudia pomaly postupovali a až kým neprešli k trom figurálnym maľbám. Tri nahé ženy, ich mená neboli známe, boli prelepená veľkou náplastou. Ich nahé telá lemovali ich príbehy, ich životy a myšlienky. Čo je skutočná intimita?

Steny vytvorené z lisovaných dosiek z odpadového dreva, vytvárali opar fabriky. Na nich boli nainštalované grafiky myšlienok ľudí trpiacich psychickými poruchami.

Obsedantno-kompulzívna porucha: Zodraté ruky. Dievča utekajúce od návalu myšlienok, slovného hurikánu.

Depresia: Vyležaná posteľ a prázdne oči.

Úzkosť: Kvapka potu, v ktorej sa zrkadlia všetky obavy.

Chceli poukázať na to, že nie je hanba, keď má niekto problém a mal by požiadať o pomoc kým je čas. Zameranie na adolescentný vek je primárny. Štatisticky. Psychické dopady, dotazov ohľaduplnosti k okoliu. Nemôžeme byť slepí, keď vidíme akékoľvek žiadosti, možno aj výkriky. Návštevníci medzi sebou diskutovali. Pokračovali v smere čiernych šípok. Všetci sa dostali do stredu miestnosti. Táto časť mala znížený strop. Vytvorili tak dojem tmavej miestnosti, zo stropu svietili malé LED-ky, ktoré nám mali pripomínať hviezdnu oblohu. Tie zmizli a objavovali sa v rôznych intervaloch, celý zážitok bol doplnený o jemné tóny znázorňujúce pohyb telies a malé výbuchy hviezd. Súhvezdie veľkého voza ukazovalo unikový východ. Na ňom sa objavoval text: Všetky city sa v čiernej diere rozložia na malé častice, až ich nie ste schopní vnímať. Vystúpte z pomyslenej čiernej diery.

Ľudia sa začali hromadiť pri stoloch s cateringom. Vínne mušky vášnivo diskutovali a šermovali s pohármi. Agi písala SMS-ky mamke, aby sa ubezpečila, že je všetko v poriadku. Tomáš už spal, upokojila sa. Matilda sa vytratila a inkognito kradla čierne olivy z jednohubiek.

Na úplný záver vernisáže predstavili startupový projekt k vydaniu knihy o malom chlapcovi s toureťtovým syndrómom. Dojemné ilustrácie a grafiky malého chlapca, ktorý bojuje sám so sebou. Nenecháme ich samých, pochopíme ich. Porozdávali ľudom letáky a všetkým poďakovali.

Agáta prišla domov neskoro v noci, vyčerpaná na odpadnutie, no musela doriešiť pár e-mailov. Zapla stránku startupu a neverila. Pár hodín od spustenia a vyzbierali 1 040 €.

Ľuďom predsa len záleží.

#Čiernadiera #Byťiným #Podpora #Byťinýmsniekym #Sniekymktorozumie

Implementácia dôležitosti svetelných plazmových telies

(*úryvok*)

Do Táne som sa nezamiloval na prvý pohľad. Trvalo to pár týždňov, možno dokonca mesiacov. Chcelo to pár stretnutí, aj úplne náhodných, ktoré ma o tej skutočnosti presvedčili. Že toto dievča, ktoré je už-už ženou sa stane osudovou lámačkou môjho srdca či som to chcel, alebo nie. A ja som to chcel. V podstate. Táňa je svojim spôsobom nádherný kus ženy. Dlhé nohy, vlnité tmavé vlasy, odzbrojujúci úsmev pri ktorom kútik úst potiahne jemne nahor, až to vyzerá priam arogantne. Kto by sa nezamiloval?

Ale ako hovorím, nebolo to na prvý pohľad. Moje oči najskôr spočinuli na jej lesklých mokasínach. Mali zamatovú mašľu, na špičke kúsok blata a Táňa mi v nich stúpila na hlavu. Vystrašene som vykrikoval, zrejme som znel ako baba, a prudko som sa posadil.

„Šibe ti?!“ osopil som sa na ňu nahnevane a vytriasal som si z vlasov lepkavú guču blata. Táňa sa najskôr len šialene smiala a prisahám, že z jedného alkoholom sa lesknúceho oka jej stiekla dolu okrúhlym lícom slza.

„Prepáč,“ vypadlo z nej nakoniec, ale aj jej ospravedlnenie sprevádzal divý chichot. „Ako mám vedieť, že ležíš v tráve uprostred noci?“

„Šak kuknem a vidím,“ odvrkol som. Vtedy som už vedel, že blato z vlasov nedostanem a moje havranie číro bude aspoň kým sa nedostanem pod sprchu nečakane hnedé.

„Nabudúce si dám pozor,“ predniesla Táňa a utrela si z líca tú zablúdenú veselú slzu. Nemotorne sa zvalila vedľa mňa do trávy a sústredene sa na mňa zadívala. „Ešte sa nepoznáme, všakže?“ spýtala sa po dlhšom skúmaní mojej tváre. Bola síce tma ako vo vreci, ale už vtedy som videl jej trochu priveľký nos a ten nemiznúci pozdvihnutý ľavý kútik úst. Vlasy jej neposlušne stáli okolo hlavy, neskrotila ich ani čelenka.

„Nie, nepoznáme,“ zavrčal som trochu podráždene. Bol som na intráku štvrtý rok a popod nos sa mi premlelo dosť pekných báb. Aj krajších ako ona. Ale žiadna mi nestúpila na hlavu.

„Som tu nová,“ rozhovorila sa okamžite. „Netušila som, že niekto tadiaľto chodí, nieto ešte vylihuje v tráve, všakže,“ odkašľala si veľavýznamne. „Chcela som chvíľku ticha.“

„Na Mlynoch nezažiješ chvíľku ticha,“ varoval som ju. „Ale,“ dodal som skôr, než ma mohla prerušiť alebo mi stihlo dôjsť, že je to zlý nápad, „môžeš sa pozrieť hore.“ Ľahol som si späť do polohy z ktorej ma vytrhla a pozrel som sa na dokonalo bezoblačné nebo. Táňa si ľahla vedľa mňa. V tej chvíli mi bolo úplne jedno ako ďaleko leží, ale keď som ten večer potom ďalších miliónkrát analyzoval vypočítal som, že nás delil jeden prudký pohyb ruky. Keby som ňou vtedy trhol, mohol som do dlane chytiť jej istotne studené prsty a všetko mohlo byť oveľa jednoduchšie. Ale vtedy som mal oči len pre tých pár hviezd, ktoré bolo vidieť cez prudké svetlo Bratislavy.

„Monumentálne,“ utrúsila, a z jej hlasu priam sršal sarkazmus.

„Čo sa ti na tom nepáči?“ oboril som sa dotknuto. Natočil som k nej hlavu a presne som zachytil okamih v ktorom sa mi po prvýkrát pozrela do očí. Mrazí ma z neho aj teraz.

„Sú to len hviezdy. Nie ticho, nie pokoj, nie nekonečné poznanie. Hviezdy.“ Pokrčila plecami a pozbierala sa z trávy zvlhčenej večernou rosou neskorého septembra.

„Nevieš si predstaviť ako by som sa tebou dokázal pohádať.“ Hviezdy sú o toľko viac. Jasné, sám som sa niekedy cítil ako hipsterský filozof z Gondovej keď som takto vylihoval po večeroch v tráve, ale hviezdy boli omnoho viac ako len hviezdy.

„Možno nabudúce,“ odbila moje rozhorčenie pokojne Táňa a bez toho aby mi čo i len povedala svoje meno, alebo sa ešte raz ospravedlnila odpochoďovala tam, odkiaľ prišla.

V nasledujúcich dňoch náročného semestra som na ňu až tak často nemyslel. Utkvela mi v pamäti, lebo blato z vlasov som vyčesával ešte dva dni po našom priam násilnom osudovom stretnutí, ale nedá sa povedať, že by ma úplne opantala. Sem-tam mi vhupla do mysle, ale boli to len malé chvíľky. Myšlienky na ňu boli v prvom rade stále plné rozhorčenia, pretože nezdíeľala moju vášnivú lásku čumieť na plynné telesá stovky kilometrov nad nami. Bolo to iracionálne. Alebo sa mi to len tak zdalo, lebo som stále čítal skriptá o iracionálnych číslach a celé sa mi to v hlave pomotalo.

Musela prejsť polovica októbra aby sme sa opäť stretli. Sedel som v jedálni a rozmyšľal nad prvým zápočtom tohto roka keď sa mi zrazu o líce obtrela kučera, oči sa mi zahmlili farbami a o sekundu neskôr oproti mne sedela ona v kriľavom vzorovanom svetri a tentokrát bez čelenky. Vysoká ju zrejme naučila, že krotiť sa vôbec netreba.

„Ahoj,“ vypadlo z nej rýchlo a strelila po mne jeden z tých večných úsmevov. „Pozri, chcem sa ti ešte raz ospravedlniť. Bola som vtedy trochu pripitá a... no veď to chápeš, nie?“ uškrnula sa. Hlboko som si povzdychol, ale vôbec mi z hlavy nevyhnala ten zrejme nepodarený zápočet. Preto moja odpoveď, že je to celé v pohode znela dosť nemastno - neslano. Ale ona sa nevzdala. Začala mi úplne bezprostredne rozprávať o tom, že po druhom týždni školu takmer ukončila, ale nakoniec to prekusla a teraz dostala svoje prvé áčko.

„Milé, ja dnes zrejme svoje prvé fx. Som štvrták na matike. Nesiem to ťažko,“ vypadlo zo mňa. Nestihol som to povedať ani svojmu spolubývajúcemu a už som sa spovedal prakticky cudzej nevinnej prváčke? Nanajvýš divné, asi ma to šťvalo viac, ako som si chcel priznať. A také hlúposti si ja pamätám. Ako som Táni prvej povedal o svojom historicky prvom fx. Spätne to možno znamená, že som nemal problém sa jej s ničím zveriť. Samozrejme, okrem tej drobnej informácie o tom, že ju milujem. Táňa sa mi vtedy konečne riadne predstavila a priateľsky ma utešovala, že to opravím. Opravil som, ale neviem aké mali na tom zásluhy jej vrele priania. Vtedy bol jej vzťah ku mne naozaj vrelý. V tej jedálni bola ku mne najmilšia aká kedy bola. Potom to už bolo iné. Ale čím horšie sa správala, tým viac som ju potreboval a jej odvrnutia, odseknutia a chladné vyrývačné poznámky som vytesňoval v prospech toho trošku arogantného úsmevu a celkovej čudnej krásy. O pár týždňov a náhodných stretnutí v jedálni neskôr (po tom prvom som si vždy ja sadol ku nej, nikdy nie ona ku mne) sa konala klasická izbová párty u nás na chodbe. Ani ma neprekvapilo, že sa na nej zjavila ako veľká voda, pretože to už som dávno vedel, že je excentrická, extrovertná a skrátka exemplár. Dovtedy som tam nechcel byť a sníval som s otvorenými očami, ale potom mi pohľad zasa zahmlila ona. Zavesená z každej strany do iného kamoša. Pichlo ma pri srdci. Bol to taký mrazivý pocit ako keď sa mi vtedy prvý raz zadívala do modrých očí a zmenila ich z ľadu na slnkom rozohriate nebo (asi som fakt mal ísť na tú Gondovú, nie na Matfyz). Trvalo jej dlho, kým mi vôbec kývla na pozdrav, a potom sa ďalej venovala iným ľuďom. Mne nie. Z celú

hodinu čo som tam vydržal sedieť s tým otrasným pocitom uvedomovania si nešťastnej lásky mi už nevenovala ani pohľad. Nervózne som potom pozbieral, trochu ma zataackalo, a zabuchol som za sebou dvere na našej neďalekej izbe. Keď sa o pár minút ozvalo klopanie, pocítil som ako sa mi do nôh rozlieva príjemné teplo a oslabuje mi kolená. Vzrušene som otvoril len aby som na druhej strane našiel svojho spoločensky unaveného spolubývajúceho Lukáša. Hlava mi poklesla a hodil som sa zúbožene na posteľ.

„Nešťastne som sa zamiloval,“ povedal som skôr, ako mi to mozog vyhovoril. Keď nešlo o matiku vedel pracovať skutočne pomaly.

„Videl som,“ odpovedal jednoducho Lukáš a nemotorne si ľahol oblečený pod perinu.

„Čo?!“ vyšlo zo mňa piskľavo.

„Keď prišla, nadskočil si ako surikata. Nie si tak celkom nenápadný a elegantný milovník,“ zachechtal sa a ja som mal len chuť umrieť.

Stále rovnako zlé to bolo aj ďalšie mesiace. A zrejme aj horšie. S Táňou som sa nestretával úplne často, ale vždy sme prehodili pár slov a ja som na ňu spokojne pozeral a uvedomoval si, že na nej niet jedinej škaredej veci a jediné, čo mi prekáža je jej nový frajer (astronóm!) s ktorým sa vláčila skoro všade. Strieľal na mňa nepriateľské pohľady a mne v ušiach zneli Lukášove slová o surikate. Snažil som sa pôsobiť nad vecou. V skutočnosti som bol tak hlboko vo veci, že som ledva stíhal študovať. Biednejšie študijné výsledky sa nakoniec odzrkadlili na mojom priemere za zimný semester, a tak som prvýkrát nedostal štipendium. V deň, keď som to zistil som sa plánoval spať pod obraz boží, a potom som zbadal Táňu a astronóma ako sa bozkávajú na tanečnom parkete. Z klubu ma niesli na intrák traja.

Potom sa stal zázrak. Sedel som v izbe na starom zaprášenom matraci so skriptami v jednej ruke, kávou v druhej a seriálom zapnutým na notebooku pred sebou. Skriptá som držal len zo zotrvačnosti. Približne v polovici tretej série sa dnu vrátil Lukáš, hodil na stôl igelitku s nákupom a kriticky si ma premeral.

„Táňa a astronóm sa rozišli,“ oznámil mi. Od úžasu som otvoril ústa.

„Robí si na ňu zálusk päť ďalších chalanov. A to sú len tí, o ktorých viem. Daj sa dokopy človeče a priprav sa na víkend. Párty, u nej.“ Kým vybaľoval nákup, nechal ma snívať o krásnej budúcnosti s láskou môjho života. A bol by som sníval až do víkendu keby mi nezazvonil telefón a nevrátil ma do škaredej reality, v ktorej som ešte nič nevyhral. Bola to realita v ktorej som vyzeral dosť k svetu, ale aj realita, v ktorej o mňa Táňa nejavila najmenší záujem.

„Čau mama,“ ozval som sa do telefónu čo najmenej omámene ako sa dalo. A mama na mňa vybafla klasické otázky ohľadom jedenia, študovania a nedostatočného chodenia domov. Ako každú stredu. Odpovedal som úsečne a myslou som bol všade len nie s ňou v obývačke kde určite sedela nad kávou.

„V piatok teda príď skôr ako o polnoci, dobre? Máme tu ešte veľa roboty a potrebujeme ťa,“ prosila ma nakoniec a až to ma plne vystrelilo do sivého aprílového sveta. Tento víkend, už tento víkend, sa vydáva moja sestra. A ja zmeškám jedinu šancu dostať Táňu bližšie k telu.

Späťne už tú svadbu nevnímam ako nechutný opar, ktorý mi život posunul späť míľovými krokmi. Ale keď som tam bol, vnútri som trpel a umieral len čo prišiel večer. Poobede sa to ešte dalo. Ešte pred príchodom do kostola som sa zoznámil s milou družičkou, ktorá na mňa pozerala s čudnou zmesou desu a opojenia v očiach a musím uznať, že to bolo pôvabné.

Kristína Daňová

Nikdy ťa neopustím

Predstavovala som si to inak. Nie takto.

Karolína si poslednýkrát prešla kefou po vlasoch. Pozrela sa do zrkadla – vlasy ryšavé, nos pehavý, pery červené... Ustrojiť sa vedela perfektne, vyzdvihla svoje dokonalé vábivé krivky. Sírén sa pripravila do práce – tu nastal ten moment – DNES JE MÔJ DEŇ.

Už vtedy som čosi tušila. Bola mi zima a telo sa mi triaslo. Myslela som si, že je to zo vzrušenia. Verila som, že za to môže myšlienka na Karola...

Mala pred sebou bežný deň, aspoň si to myslela. To ešte nevedela o mne. Vtedy si Karolína myslela, že je život ako hra. Myslela si, že s dobrou stratégiou vyhrá každý deň. Mýlila sa. Život nie je hra, život je boj. **Ak si nedáš pozor, prídem si aj pre teba, to si pamätaj.** Vráťme sa ku Karolíne. Tá už opúšťala byt, obutá v drahých lodičkách z butiku, ktoré si kúpila minulý týždeň. Šťastie, že si ich dnes obula, stálo ma to menej námahy.

Nemala som si ich obúvať, nemala som si ich kupovať. Keby som bola tušila. Nepotrebovala som ich, aj tak ma stáli primnoho... Prečo som sa nesklonila nad mužom na ulici? ...AU!

Zišla schodmi, vždy sa bála výťahov. Mne nevadí, keď sa bojíš, mne nevadí, keď sa vyhýbaš veciam, z ktorých máš strach, aj tak mi neujdeš.

Z prvého poschodia je to celkom tridsať schodov, **počítam každý jeden krok, každý úder opätkov na podlahu, aj ten TVOJ.** Vyšla do povetria a vietor jej rozvial nepoddajné ryšavé vlasy.

Musím vyčkať, kým si ju odtrhnem, kým ju ochutnám. Musím ešte chvíľu zotrvať.

Ty si čakal a ja som netušila... A tu je také ticho, také iné ticho, ktoré mrazí.... Keby som len vtedy odolala. A nie len vtedy. Keby...au!...keby....som sama?...počkať, kto to je?...nie!

Konečne vošla do svojej kancelárie. Tá jej suknička...skoro na nej praskla, aká je chutná. Vedel som, že sa to dnes podarí, tak dlho som čakal!

Vošiel Karol, jej kolega. Jeho myšlienky boli - primitívne - to sa mi páči.

A je to tu, ako ju láska, ach! To bolo rýchle, šlo to ako po masle! Vedel som, že ju zlomí, vedel som to!

Bola taká vyplašená, že si na podlahe zabudla nohavičky a utekali spolu na obed.

TERAZ PRICHÁDZAM NA SCÉNU JA. JA – ja rozhodujem. Nikto iný, iba ja. Bez krstu si nič, bez ľútosti si nič. JA a nik iný ťa nečaká, pretože TY si nič. Nemáš šancu, podľahneš a vtedy prídem. Objavím sa. Pamätaj, ja nespím, v tom sa rodičia nemýlili.

Nie, nemýlili sa...bolí!...pusti!...kde?...nie...nebudem viac nikdy robiť...už
nepodľahnem...pusti...von!

Prečo by som púšťal ulovenú dušu?

Večný boj pokračuje. Nikdy ťa nenechám. Nikdy neprestanem. Nemáš nádej, nemáš nič. Ja som tvoja prítomnosť, tvoja budúcnosť. Pretože nie ON JE. Len JA, JA, JA A LEN JA SOM. On ťa láka menej vábne, ja chutím ako jahody s čokoládou a hovorím vášnivo. Nosím krátke sukne a biele košele. Kráčam a vyčkávam, čakám na tvoj hriech, ktorý bude posledný, ktorý ťa privedie ku mne. Pamätaj, vždy som pri tebe, spím s tebou v jednej posteli, umývam si s tebou zuby a pozerám večerný program. To ja som tvoj vnútorný hlas, mňa počúvaš a pri tom vieš, ako to dopadne. Vieš, že vášeň do minúty vyprchá a potom prídem JA. Si smiešny, človek. Smiešny vo svojej chorobe. Smiešny vo svojej slabosti.

A TY, čo teraz čítaš, aj na teba sa teším.

Jednoduchá matematika

(úryvok)

„Vravel som, že nás tu je priveľa.“

„Áno, áno, Nostradamus, zase si mal pravdu! Ešte nám vyvešti, ako dlho tu budeme trčať,“ rozčúlil sa Artur a po asi stýkrát stlačil tlačidlo na privolanie pomoci. Círrn-círrn-círrírrn. V tieni mu ušli znechutené grimasy kolegov.

Lukášovi to už nedalo: „Zase si vysadil prášky? Keď už toľko vyzváňaš, skús to aspoň do nejakého rytmu. Navrhujem Ódu na radosť, ale môžeme aj hlasovať.“

„A čo tak Kaskadér?“ spýtala sa Klaudia v snahe zapôsobiť na Lukáša. Hneď aj začala spievať a skákať do rytmu: „Bol to kaskadér, kaskadér, skočil do čiernych dier... Krátko žil, krátko žil...“

Zvonenie okamžite ustalo a Artur skríkol: „A DOST! Toto vôbec NIE JE vtipné!“

„Práve naopak. Celý náš tím zaseknutý vo výťahu. To znie ako dobrý začiatok historky, čo budeme rozprávať na firemnej párty,“ skonštatoval Juraj alias chodiaca smernica, ktorý nemal ani poňatie o tom, ako majú dobré historky vyzeráť. A na firemné večierky nechodil. Rozhodol sa radšej nezopakovať, že siedmi do priestoru oficiálne určeného pre piatich rozhodne nastupovať nemali.

Nikto však nechcel čakať, kým sa tí šikovnejší zvezú na prízemie. Dvanásť poschodí, to bolo 192 schodov. Tie zdolať? Nie, vďaka. Dokonca aj Oliver, ktorý trávil obedňajšiu prestávku vo fitku, sa k nim natlačil. V piatok o ôsmej večer po ukončení projektu chcel každý čo najskôr ujsť domov. Zahrali sa radšej na sardinky.

Vyplatilo sa im to. O jedno prudké zaškrípanie, tupé zadunenie a preblysnutie svetiel neskôr viseli v plechovej škatuli vo výťahovej šachte. Tma pod nimi, tma nad nimi. Tma okolo nich. Círrn-círrn-círrírrn. „Dočerta, Artur!“ skríkol Oliver. „Okamžite odstúp od toho zvončeka! Vymeňte sa s ním niekto!“

Sťahovanie národov v stiesnenom priestore sprevádzalo viac došliapaných špičiek, než si Filip pamätal z venčeka. Náhle sa ocitol zakliesnený medzi dvomi telami. Podľa vône spoznal, že jedným z nich je Oliver. Radšej neskúmal, odkiaľ vie, ako Oliver vonia. Záhadu druhého neznámeho rozlúštil o sekundu neskôr.

„Sorry,“ ospravedlnil sa Milan. Vrazil Filipovi nechtiac do laktom do brucha.

V kovovom väzení sa rozľahlo ticho. Nie nadticho. Buch. Buch. Buch.

„Aaaaa!“ zvrešťal Artur a pustil z ruky mobil.

„Kurva! Nie do môjho ucha!“ zahromžil Lukáš, ktorý sa obetoval a spacificoval kolegu čo najďalej od zvončeka.

Buch. Buch. Buch. „Halóóó! Je tam niekto?“ Tlmený hlas zvonku neskončil: „To som ja Jaro. Je niekto vo výťahu?“ „JA!“

„Ja.“ „Yes!“

„Sedem trpaslíkov!“

„Ale bez Snehulienky!“

Buch. Buch. Buch. Zabúchal Juraj vrátnikovi naspäť. Znechutený ostrovtipom kolegov zakričal: „Sme tu siedmi! Vravem som im, že výťah preťažíme. Kedy nás dostanete von?“

„Žiadne preťaženie!“ kričal späť Jaro. „Vypadol prúd v celej mestskej časti! Neviem, kedy to nabehne... Vraj to nebude trvať dlho. Ale to vraveli aj naposledy a boli sme bez prúdu dve hodiny.“

Dve hodiny? Len to nie! „Pomôžete nám?“ skríkol Artur. Snažil sa opäť predráť k dverám.

„Pomoc! Pomôžte nám!“

„Artur, buď ticho!“ zápasil s ním Lukáš. „Viete si švihnúť? Nedá sa niečo spraviť? Kolega tu má pôrodné bolesti.“

„Musíte počkať. Ste na medziposchodí. Pokiaľ sa nechcete hrať na spidermanov. Musel som k vám vyšľapať šesť poschodí. Nepôjde to ani z jednej strany. Ešte skúsím niekomu zavolať. Vrátim sa len čo budem vedieť niečo nové. Musím skontrolovať zvyšok budovy.“

„Nie, nenechávajte nás tu! Nenechávajte nás tu, preboha!“ Artur sa úspešne predral k dverám a začal na ne búchať. Vrátnik už nereagoval, svižným krokom mieril na prízemie. Mal rozpozeranú poslednú sériu Hry o tróny.

„No ták, kamoško,“ chlácholil Artura Lukáš a snažil sa ho odtiahnuť od dverí aj za cenu prihriateho objatia. Došlo mu, že musí niečo spraviť. Nechcel tu mať revival koncert Safri duo. „Hej, pomôžte mi niekto.“

„Artur, skús si nachvíľu sadnúť,“ poradila mu Klaudia. Len čo ju vystrašený kolega poslušol, pokračovala: „S tým pôrodom to vlastne nie je zlý nápad.“

„Čože?“ nechápavo sa spýtali Lukáš i Artur zároveň.

„Musíš popracovať na dýchaní. Takže nádych a výdych. Nádych a výdych. Zaberie to. Skúste to. Lukáš, pomôž mu. Nádych a výdych.“

„Som úplný lúzer. Revem tu ako malé decko,“ zavzlykal Artur a skúšal dýchať. Lukáš sa medzitým zosunul k nemu, zobral mu ruku a priložil si ju na hrud'. „Nádych a výdych,“ zašepkal. Filip si predstavil, aké by to bolo, keby bol teraz na Arturovom mieste. Keby ho niekto pevne objal, keby ho niekto utešoval, šepkal mu do ucha... Niekto ako Oliver, prebleslo mu mysl'ou. Nie, Oliver nie, mám predsa priateľku. Janku. Milujem Janku. Oliver je len kolega. Kolega, čo pekne vonia. Zo zmätených úvah ho zachránil Milan, ktorý doteraz až na jedno „sorry“ mlčal.

„Každý občas plače, Artur. A každý sa niečoho bojí. Dôležité je nájsť odvahu svojmu strachu čeliť. A to ty teraz robíš. A ide ti to skvele.“

„Amen. Nádych a výdych,“ pokračoval v pokynoch pre Artura Lukáš.

„Ja mám napríklad strach z búrok,“ upozornila na seba Klaudia.

„Ja z výšok,“ kontroval Juraj.

„Ja sa bojím Erika,“ zahlásil Oliver a rozosmial sa. Skoro všetci sa pridali.

„Erika?“ začudoval sa Juraj. Zase mu niečo ušlo.

„Čas na klebety. Klaudia, predved' sa.“

„Prečo ja, Oliver? Nie je pekné ohovárať.“

„A to čo robí Erik, pekné je? A nedorábaj sa, väčšinu klebiet po firme roznosiš ty,“ vyčítal jej kolega.

„No dobre. Hovorí sa, že Erik sa do firmy dostal kvôli tomu, že je Danielov bratranec. To však nie je pravda. Daniel ho tu nechcel, neznáša rodinkárstvo. A tak začal Erik doliezať za Alexom. Ponúkol sa k nemu na stáž, že bude robiť zadarmo. Nedoliezal iba do kancelárie, chodil aj k nemu domov. Stále tam chodí. Všade sa pozýva a vnucuje. Plat mu zvýšili už trikrát a nie je tu ani rok. Alex mu to vybavil. Erik ho zobral dokonca na lyžovačku do Tatier. Vraj tam robili na projekte. To určite. Aj dnes odchádzali spolu, ak viete, čo myslím.“

„Bukviceeee!“ zvolal Oliver a Filip až nadskočil. Na predlaktiach mu vybehli zimomriavky. Zo všetkých kolegov musel byť práve Oliver homofób.

„Naozaj robili na projekte. Odovzdali ho hneď po návrate z Tatier,“ pripomenul Juraj. Necítil sa dobre. Sám sa dostal do firmy len kvôli tomu, že sa poznal s Danielom už od školy. Bez kvalifikácie. Nechcel, aby na to niekto teraz poukázal.

„Nekaz nám to. Oli, myslíš, že je Erik naozaj gay?“ opýtal sa Artur.

„Niektorí musí byť. Jednoduchá matematika. Štyri percentá populácie priťahuje rovnaké pohlavie. Jeden zo skupiny 25 ľudí je gay. Vo firme je nás skoro 50, takže určite niekto kope za druhý tím. Je pravdepodobné, že je to Erik.“

„Alebo Robo.“

„Janči!“

„Andrej!“

„Klaudia,“ navrhol Lukáš a plavovláska do neho okamžite kopla.

„Prakticky každý vo firme je gay, okrem nás vo výťahu.“ zhrnul sucho Filip a dúfal, že nepostrehli, ako mu od nervozity preskočil hlas. Milan ho súcitne potľapkal po pleci. Takže Milan to vedel. Filip začal podliehať panike. Nebol jediný. Znova sa ozval Artur: „Koľko potrvá, kým nám dôjde kyslík? Ako dlho tu sme? Vyrátajte to niekto!“

„Ale Serdénko, keď sa tu tak verejne túlime, priznajme sa aspoň my,“ rozptýlil ho Lukáš a vtisol Arturovi bozk do vlasov. Ten sa rozosmial a rýchlo ho pobozkal späť na líce, až to mľasklo. Zabudol na nedostatok kyslíka. Výťahom to zašumelo ako v úli. Filip na chvíľu zavrel oči pod náporom žiarlivosti. Hnevalo ho, že si dokážu robiť srandu z niečoho takého. Ako im len závidel. Kiežby to bolo také jednoduché.

„Nemali by sme hovoriť o ľuďoch, čo tu nie sú,“ zamoralizoval Juraj.

„Dobre, Gándhí. Tak čo zatiaľ budeme robiť?“ opýtal sa Lukáš a opäť raz skontroloval signál na mobile. Stále nič. Tváre osvetlené displejmi sa k nemu otočili. Každý úporne rozmýšľal.

„Čas na horory!“ navrhol po chvíli Oliver. Väčšina osadenstva vo výťahu sa zasmiala. Dokonca aj Artur. „Nejaký dobrovoľník? Filip, skús ty. Autor reklamnej kampane roka predsa musí vedieť nejaký dobrý príbeh.“

„Okej...“ zdráhal sa mierne Filip, ktorý vyfúkol práve Oliverovi grant na kampaň. A ten mu to stále pripomínal. Zakašľal, že začne, ale predbehla ho Klaudia: „Všetci zhasnite mobily, nech je to strašidelnejšie.“

Artur si iba hlasno vzdychol a výťah sa ponoril do tmy. Všetci sa započúvali do Filipovho príbehu. Pochopil, že nech povie čokoľvek, aspoň trochu uvoľní ťaživú atmosféru.

„Kedysi stál na kraji mesta, odkiaľ pochádzam, sirotinec. Viedol ho neplodný manželský pár. K svojím zverencom sa správali ako k vlastným deťom. Až na jedno dievčatko. Nech robili čokoľvek, nedokázali sa s ním zbližiť. Dievčatko s nimi odmietalo komunikovať. Často mizlo a nečakane sa objavovalo na miestach, kde nemalo byť.“

Koniec ma zastihol nepripravenú

(úryvok)

Zachichocem sa a rýchlo sa schovám za najbližší strom. Tentoraz som si istá, že som Joelovi unikla. Chvíľku načúvam zvukom lesa. Je to trochu desivé, pretože okolo mňa sú iba stromy a podozrivé ticho, prerušované občasným šumom vetra. Keď si to uvedomím, po celom tele mi naskočia zimomriavky a obleje ma chlad. Za mojím chrptom sa ozve zvuk praskajúcej vetvičky a ja sa vylakane strhnem. Keď sa otočím, Joel je tak blízko, že ho nechtiac udriem laktom do hrude. Nepovie na to nič, dokonca sa ani nemykne, až tak je na moju nešikovnosť zvyknutý. S úľavou si vydýchnem, že to je on a nie žiadna lesná príšera a opriem sa chrptom o drsný kmeň stromu. Rýchlo si uhládzam vlasy, ktoré mi vietor postrapatil.

„Chvíľu som si myslela, že si ma tu nechal.“

Joelovi sa pobavenie odráža v očiach a mňa napadne, že nikdy nebol krajší. Už dlho sa tak veľmi neusmieval ako práve dnes.

Dlaňou sa zaprie o kmeň vedľa mojej hlavy a skloní hlavu, aby mi lepšie videl do tváre.

„Ak by som ťa tu nechal, umrela by si a to predsa nechceme.“

Pozriem na jeho ruku vedľa mojej tváre. Takto zblízka jasne vidím žily pod karamelovou pokožkou. Preletím očami po celej jeho ruke, na ktorej sa napínajú svaly od toho, ako sa zapiera o žijúce drevo. Oči mi chvíľu spočinú na striebornom privesku kríža, ktorý na jeho čiernom tričku žiari. Potom sa konečne zapozieram do jeho tváre, zatiaľ čo Joel stále čaká na moju reakciu.

„Nemám až taký zlý orientačný zmysel.“

„Nemáš, no nemôžeš bezo mňa žiť.“

Lišiacky sa usmeje a jeho čokoládové oči skenujú celú moju tvár. Má pravdu a vie to on i ja, no aj tak nesúhlasne pokrútim hlavou. Natiahne ku mne aj druhú ruku a natočí si na prst pramene mojich vlasov, ktoré som si nedávno prefarbila na hnedo. Ani na sekundu pri tom zo mňa nespustí zrak. Uhýbam pohľadom, pretože je pri mne veľmi blízko už dlhý čas a ja prestávam triezvo uvažovať.

„Páčia sa mi tvoje vlasy. Páčili si mi, aj keď boli blond, ale páčia sa mi aj teraz.“

„Hm...“ Vydám zo seba a pozorujem listy stromu za jeho chrptom.

„Fee, pozri sa na mňa.“ Jeho hlas je zrazu zachrípnutý a to ma prinúti urobiť, ako mi prikázal. Je zvláštne, že sme sa v podobnej situácii za posledné týždne ocitli už niekoľkokrát. Vôňa, ktorá má práve teraz obklopuje, je mi dôverne známa. Prášok, cukríky a Joelov obľúbený citrusový sprchový gél.

„Rozišiel som sa s Vandou.“

„Čože?“ vyhrknem a odstrčím ho od seba. „A to mi hovoríš iba tak?“

„A ako ti to mám povedať?“ Rozhodí rukami, zatiaľ čo ja sa dostávam do bezpečnej vzdialenosti od neho.

„Odkedy si sa plánoval s ňou rozísť?“ zamračím sa a prekrížim si ruky na hrudi. Prečo mi o tom nič nepovedal? Som predsa jeho najlepšia kamarátka, mám vedieť také veci.

„Iba by si to zbytočne komplikovala,“ zavrčí zjavne podráždený mojou reakciou. Opre sa ramenom o strom a tiež si prekríži ruky na hrudi.

„Nekomplikovala by som to! Vyhovorila by som ti to!“

„Presne o tom hovorím,“ povzdychne si.

„Vanda je predsa super. Čo na nej bolo zlé?“

Joel sa na mňa mračí. „Nebola ty.“

Minúty sa vlečú a ja iba šokovane vytriešťam na Joela oči. Zdá sa, že je rovnako prekvapený, pretože sa hodnú chvíľu ani nepohne.

„Fee,“ osloví ma mäkko.

Pokrútim hlavou. Nie, ja nemôžem byť príčinou ich rozchodu. Vanda je moja kamarátka. Otočím sa Joelovi chrbtom a začnem si raziť cestu von z lesa.

Joelova veľká dlaň mi dopadne na zápästie a prinúti ma zastaviť. Pozorujem príviesok kríža na jeho hrudi a čakám, čo mi povie.

„Vidím, ako na mňa reaguješ, Fee, takže sa ma nesnaž oklamať. Už nie sme deti, nemusíme nič predstierať.“

Mračím sa na drobný kus striebra. „Nijako na teba nereagujem.“

Joelova druhá ruka sa objaví na mojom chrbte a tlačí naň, kým sa neposuniem bližšie k nemu. Skloní sa a prejde mi perami po pokožke tesne pod uchom.

„Si si istá?“ zavrnie mi do ucha. Strasiem sa a šokovane zalapám po dychu. Keď sa odo mňa Joel odtiahne, spokojne sa usmieva. Udriem ho dlaňou po hrudi.

„To vôbec nebolo fér!“

„Nie je fér, že si ma donútila chodiť s tvojou kamarátkou, hoci si veľmi dobre vedela, že chcem teba.“

„To nie je pravda! Nič z toho!“

Snažím sa vykrútiť ruku z jeho zovretia, no drží ma príliš pevne. „Pusti!“

„Nechám ťa ísť. Môžeme sa tváriť, že tento deň sa nikdy nestal,“ podozrieavo naňho zaškulím, „no najprv ma pobožkaj.“

„Nebudem ťa bozkávať.“

„Prečo nie?“

„Pretože...“ Snažím sa nájsť dosť dobrý argument, no mám pocit, že môj mozog zamrzol.

„Jeden bozk.“

Zaváham, zvažujem moje možnosti. Bozk to môže iba všetko zhoršiť. No predstava, že konečne zistím, ako sa Joel bozkáva, je príliš lákavá.

„Dobre.“

Široko sa usmeje a pusti moju ruku, ktorej sa hneď po jeho dotyku cnie. Ošijem sa. Už som sa bozkávala veľakrát, ale pobožkať Joela, to je niečo celkom iné.

„Tak dobre,“ zopakujem skôr pre seba.

Nadvihne obočie a pobavene ma pozoruje. Postavím sa na špičky a rukami sa zapriem o jeho hrud', aby som udržala rovnováhu.

„Som rada, že sa zabávaš,“ chrstnem mu do tváre.

Usmeje sa ešte širšie. „Nesmierne.“

Skôr než si to stihnem premyslieť, priložím pery na tie jeho. Chvíľu sa ani jeden z nás nehýbe, no Joel ma čoskoro objíme a tak sa už definitívne na seba lepíme.

Prekvapivo som prvá, kto z nás sa osmelí pohnúť. Jeho objatie je príjemné a jeho pery chutia ako pomarančové cukríky. Z jedného bozku sa stanú dva, potom tri a nakoniec je ich toľko, že sa úplne celá strácam a roztápam sa pod Joelovými horúcimi dlaňami.

Keď už ledva lapáme po dychu, odtiahneme sa od seba. Zosuniem sa celými chodidlami na zem a schovám si rozhorúčenú tvár do Joelovho trička. Počúvam ako mu divoko bije srdce a som si vedomá toho, že moje bije rovnako rýchlo.

„Vedel som, že mojím perám neodoláš," zašepká a pohladí ma po chrbte.

„Namyslený idiot." Nemusím Joela ani vidieť a viem, že sa uškŕňa.

„Nemyslím si, že tvojich bozkov budem mať niekedy dost'."

Odtiahnem tvár od jeho trička, ktoré príjemne vonia a zakloním hlavu, aby som mu videla do tváre. „Ja sa s tebou nechcem príležitostne bozkávať."

Joel si povzdychne a zloží zo mňa svoje veľké dlane. To mi príde ako znamenie, aby som od neho odstúpila a tak to urobím. Hodnú chvíľu sa navzájom prebodávame pohľadom.

„Dobre, fajn, nechceš ma, pochopil som to... Môžeme sa vrátiť domov a na všetko zabudnúť."

Zastonám a rozhodím rukami. „Nič si nepochopil. Ja nechcem iba bozky bez istoty. Chcem všetko alebo nič."

Joel vytreští oči, akoby som povedala niečo náramne šokujúce. S takým výrazom urobí krok ku mne a ja od neho zmätene ustúpim. To sa zopakuje ešte párkrát, kým bolestivo nenarazím chrbtom o jeden zo stromov.

„Myslíš si, že chcem kamarátstvo s výhodami?" opýta sa ma neveriacky.

„No... a nie je to tak?"

Joel sa zasmeje. „Jasné, že to tak nie je. Chcem ťa celú, hlupáčik. So všetkými tvojimi zlými náladami, keď si hladná..."

„Ja nemám..." Protestujem, ale Joel ma nenechá dohovoriť.

„S tvojím príšerným vkusom na filmy a úžasným zadkom."

Pichnem mu prstom do hrude, no on moju ruku zachytí a prepletie si so mnou prsty. Potom naše spojené ruky nechá klesnúť vedľa nás.

„Chcem s tebou ísť na debilné prvé rande a rozprávať sa o tvojich krásnych modrých očiach, ktoré už roky milujem."

„Prvé rande nie sú debilné..."

„*To teda sú*, ale naše nebude, pretože ja som si plne vedomý do čoho idem."

„*To teda nie si.*"

„Možno nie úplne, no chcem to skúsiť. Bude nám to spolu klapať, Fee."

Mlčky ho pozorujem, no v jeho tvári nie je žiaden náznak toho, že by si zo mňa uťahoval.

„Ponúkaš mi všetko?"

„Som celý tvoj."

„To je dobre, pretože ja sa nehodlám deliť."

Usmeje sa a pobozká ma. Už je mi jedno, čo na to povie Vanda, pretože tento chalan je konečne celý môj a ja sa ho nemienim vzdať.

„Milujem ťa, Fee. Vždy som ťa miloval," zašepká Joel.

Žeriavnikova osamelosť

(úryvok)

Karol Rypala sa pozrel na zápästie a usúdil, že je čas na prestávku. Vo výške dvadsiatich metrov si vychutnáva na zeleninu bohatý sendvič, šiltovka na hlave sa posúva o niečo nižšie, slnko je agresívne. Panely, s ktorými manipuláciou strávi celé popoludnie, okupujú pofajčievajúci robotníci.

Jedlo končí v žalúdku, obedár odkladá do tašky a skôr, než siahne po ďalekohľade, dopraje si dúšok minerálky. Ďalekohľad je samozrejme vodotesný, to je však v kabíne žeriavu najnepodstatnejší údaj. Karol pri sa pri kúpe sústredil na zväčšenie (8x), zorné pole (110m) a rešpektovanú značku (Nikon). Nenápadny dizajn a vyššia cena zohrali marginálnu úlohu. Z okúlarov sníma ochranné kryty a ďalekohľad putuje k očiam.

A takto trávi Rypala svoje prestávky. Admirál z mostíka bez epoliet, ako feudálny panovník z hradnej veže pozoruje svoje do diaľky so rozprestierajúce panstvo. Rokmi nadobudol prax. Videl všeličo. Vystriedal už niekoľko ďalekohľadov, ktoré videli nespočet ženských tiel, prepletených s inými telami, telá vystreté na ležadlách, pokojne prijímajúce slnečné lúče. Dnešok nie je výnimkou - už týždeň pracuje na výstavbe moderného bytového komplexu. Brožúrka realitnej spoločnosti sľubuje potencionálnym nájomníkom *úchvatné kulisy centra mesta ako na dlani*, spolu s dostupnosťou obchodných centier. Leták mu v pohodlí obývačky pripadal ako ničím výnimočný reklamný text, za posledné dni mal ale dostatok času oceniť lokalitu a musel uznať, že je vskutku *exkluzívna*. A jeho optický pomocník mu dával zapravdu.

Ďalekohľad na chvíľu opúšťa perimeter jeho tváre, prižmúri oči. „Exkluzívna,“ povie nahlas, ďalekohľad sa vracia k očiam, oči k brunetke s úzkou šíjou na siedmom poschodí. Nasledujúci deň bol o niečo menej ústretový - obloha mala farbu sivého huňatého koberca po ktorom prešiel ktosi kto stúpil do smoly. Viackrát skúšal nahliadnuť do domácností ponúkajúcich lascivné pokrmy, zatiahnuté žalúzie však potvrdili jeho teóriu spočívajúcu v tvrdení, že nik nie je zvedavý na zlé počasie.

Keď sa poveternostná situácia opakovala aj najbližšie dni, začala ním lomcovať panika - takýmto tempom bude musieť opustiť svoju nebeskú rozhľadňu a dať sa do reči s ostatnými o aktuálnej forme Sergia Aguera, poprípade rozobrať horúcu tému o tom, ako už záloha Bayernu nie je čo bývala.

Zúfalo skúša šťastie aj po záverečnej. Všetci už odišli. Na celom stavenisku ostal iba strážnik, musí sa iba vrátiť po pár vecí, ktoré zabudol hore, tvrdil mu pred polhodinou. Počasie sa vyjasnilo, obloha evokuje viktoránskych maliarov, slnko sa derie cez olovené mraky s obrovskou intenzitou, ako nedočakáve dieťa opúšťajúce domov potom, čo si spravilo všetky domáce úlohy. Nič, čo by stálo za trepezlivú rekognoskáciu však nevidí, okná na niektorých bytoch sa lenivo otvárajú na vetračku. Záclony su strnulé v bezveternom neskorom popoludní. Výťahom klesá stále nižšie a nižšie, pred očami mu prebleskujú kusy konštrukcie,

akoby klesal dolu ľudským skeletom. Pozdraví strážnika. Dvere staveniska sa za ním zamykajú, počuje veselý piskot. Mizerný deň.

Nevie zaspať. Jediným zdrojom zvuku sú brezy v parku, nepričítne zmietané jemným nočným vetríkom. Ruka klesá pod paplón, zápasí s pružnou gumičkou spodiek a vzápätí nachádza, čo hľadala. Znovu zatvára oči, paplón klesá a stúpa plynulo, pohyb pripomína dobre nastavený dýchací prístroj v nemocnici. Za privretými viečkami prebieha súkromné premietanie, film je však poškodený, políčka s akciou striedajú prázdne zábery na zatiahnuté okná, až kým sa film pretočí na svoj koniec a otvára oči.

Siaha po ovládači, nenápadne zariadenú obývačku okamžite pohltí tlmené svetlo a dobre známy hlas uvádzajúci dokumentárne seriály. „*Rovnováha síl sa čoskoro zmení*,“ načúva z kuchyne, obrazovku ovládne rozostretý záber slnka zapadajúceho kdesi nad Kalahari. So šálkou kávy si sadá na gauč vo chvíli keď obrazovku ovládnu impozantné levice snímané nočnou kamerou. „*Levy väčšinu dňa trávia pohodlným ležaním, v noci sa z nich však stávajú nebezpeční lovci*, a po krátkej pauze doplnenej dramatickou hudbou, hlas zlovestne dodáva „*svorka čoskoro v čriede zebier rozpúta apokalypsu*.“ Nasledujúce minúty Rypala sleduje úspešný lov, zatiaľ čo káva na stole nenápadne stráca teplotu. Skôr než sa dokument začne venovať iným nočným aspektom divočiny, ponúkne ešte divákovi posledný záber na levicu s masívnym kusom mäsa trčiacim z papule. Pozornosť začne pútať *Pedetes capensis*, akýsi mix zajaca a klokana, Karol však nevie dostať z hlavy slová *noční, lovci, predátori*, či slovné spojenia ako *vycibrené zmysly* či *zabijácky inštinkt*. Rypala otvára okno, v žiadnom z bytov sa však nesvieti.

Stavba bytového komplexu nadobúda každým dňom jasnejšie kontúry, s trochou imaginácie nie je ťažké predstaviť si spokojných, mladých predstaviteľov *middle managementu* ako ráno usrkávajú kávu a dopriavajú si majestátny výhľad z brožúrky. Karol je však o niečo skeptickejší. Možnosti, ktoré tento konkrétny *job* sľuboval, sa zďaleka nenaplnili. Oklamáný, sústreďuje sa na prácu. Žeriav má maximálnu nosnosť 32 ton, pri maximálnom predĺžení ramena, (60m), sa nosnosť zníži na 9 ton. *Ultra view* kabína ponúka dokonalý výhľad. „Naozaj?“ pomyslí si Rypala.

Prelom nastáva vo štvrtok, a to vo výške pätnástich metrov, o pol desiatej večer, na stoličke v kuchyni, za stolom s otvorenou bonboniérkou, s ďalekohľadom upnutým na piate poschodie jednej z bytoviek krížom cez park. Karolove oči však nesledujú žiadnu *décolletage*. Vo vkusne zariadenej obývačke (police plné kníh, steny obohatené zarámovanými litografiami, sklenený dekoračný predmet na stole, pocit domova), sa odohráva čosi diametrálne odlišné.

Napriek slnečnému dňu sa k večeru príjemne ochladilo, k radosti viacerých obyvateľov, ktorí sa zmenu teploty rozhodli osláviť pootvorením okien a balkónových dverí. Karol, pochutnávajúci si na nugátovom dezerte, mal možnosť zazrieť slušne vyzerajúcu štyridsiatničku, zbierajúcu vysušené prádlo, ktorá sa v nestráženej chvíli podržala v rozkroku. Vydal sa na serpentínovú expedíciu zľava doprava, z desiateho na siedme, sledoval dvojicu sledujúcu seriál, o niečo nižšie zazrel pofajčievajúceho starčeka v pyžame, ktorý zmizol za žalúziami akonáhle matka z tretieho zavolala posledné deti domov. A potom vehementne gestikulujúca ruka na päťke. Karol na základe svojich znalostí o okolitých bytovkách vydedukoval, že ruka patrí osobe stojacej v kuchyni, zatiaľ čo subjekt diskusie sedel pred

televízorom, vlasmi slabo pokrytú mužskú hlavu osvetľovala modrastá žiara televíznej obrazovky. Ruka zmizla v kuchyni a plešatá hlava skončila v dlaniach. Rypala, vzrušený prísľubom dramatických udalostí ktoré by mohli nasledovať, ešte chvíľu pozoroval zúfaleho muža, po dvoch minútach sa však nič neudialo. Karol si povzdychol, doprial si pistáciový košíček zo stále prázdnejšieho obalu na stole a klesal dole poschodiami. Po chvíli musel rezignovane skonštatovať, že poschodia tri, štyri a dva ho z optického marazmu nevytiahnu (zo skúseností sa ani neunúval zmapovať dianie na prvom poschodí, jeden z bytov obýval samotársky paraplegik, druhý bol prázdny). S drobnou nádejou sa vrátil na piate.

K jeho radosti situácia medzičasom eskalovala. Obývacia izba sa zmenila na pantomimické divadlo, končatiny oboch zúčastnených lietali hore dole, dvojica sa presúvala po miestnosti a Karol si mohol iba predstaviť pestrý verbálny bryzgot zaplňajúci priestor. Lačne do seba voľno rukou hádzal ďalšie a ďalšie bonbóny, charakteristická chuť pistácií sa miešala s rafinovanosťou marcipánu za horkého doprovodu mandlí. Muž pristúpil k žene a svojou vysokou postavou ju úplne zakryl. Jediným náznakom ďalšej osoby boli tenké paže, klíčiace spod z mužových pazúch. Rypala si spomenul na *Vishnu* s viacerými končatinami a pokojným výrazom na tvári, aj keď situácia v obývačke naproti bola opakom trankvility. Natiahol sa po ďalšom kúsku bonboniéry, druhou pevne zvieral ďalekohľad. Neúspešne šmátral, a tak dianie na piatom na krátky okamih vystriedalo sklamanie z prázdneho obalu okupujúceho stôl. K obývačke sa vrátil práve v čase keď masívna sklenená miska, dovtedy nečinne spočívajúca na konferenčnom stolíku, opakovane uštedrovala čomusi, čo predtým bývalo tvárou, lekcii z estetiky. Žena sediaci obkročmo na mužovi v polohe, ktorá by sa dala považovať za lascívnu, dokončila svoj čin k Rypalovmu úžasu po desiatich úderoch, Rypala s otvorenými ústami sledoval rýchlo sa pohybujúci hrudník, respirácia nikdy nebola manifestovaná tak výrazne, výjav mal nádych dávnej antickej drámy. Chemorecepčná zóna bila na poplach. Situácia si vypýtala daň v podobe zvýšenej produkcie slín v Rypalových ústach, ktorých alkalická náтура spočiatku zabránila najhoršiemu, Karol sa zhlboka nadýchol, čím zabránil zvratkom aby sa dostali do pľúc, uzavretej štrbine medzi hlasivkami sa na istý čas podarilo udržať status quo, s blokádou súhlasila aj trubica medzi žalúdkom a dvanástnikom. Tento pakt netrval dlho, Rypala o chvíľku utekal na záchod. Keď sa vrátil do kuchyne, na čele sa mu ligotali drobné kvapôčky potu, ktoré tam vyslal milosrdný nervový systém, odbremenil ho. Na piatom bola tma.

Márne sa pokúšal zaspáť, rádio naladil na stanicu s vážnou hudbou. Chopinové *Preludes*, vyjadrujúce tak veľa na malom priestore, nedokázali napriek svojim vzdušným, ľahko pôsobiacim vzletom poskytnúť patričné vykúpenie. Koniec - koncov, boli výsledkom tvrdej práce. Situáciu, ktorej svedkom sa pred pár minútami, by mal ohlásiť úradom, to však bolo ...

Drobné intermezzo. V roku 2006 si Karol zakúpil digitálny kompaktný Nikon Coolpix L1- fotoaparát ho vyšiel na deväť tisíc korún. Napriek ľahkému, kompaktnému telu ponúkal slušný päťnásobný optický zoom a nahrávanie videa v kvalite 30 fps. *User friendly*, na Karolov vkus však trochu lenivý a za tie peniaze to nebola najlepšia kúpa. Rypala však bol otrokom zvyku a značka Nikon pre neho bola železnou košeľou, priniesol veľa pozitívnych skúseností, ktoré neskôr vystriedala jedna obrovská nepríjemnosť...

Argentiniano

(*úryvok*)

„Kam to kráčaš?“ ozval sa výkrik chodbou do šatne.

„To keby som vedel,“ zamumlal Andrej, pokrčil smutne plecami a šuchtal sa zamyslene ďalej. V chodbe bolo málo svetla a tak celkom nevidel, kto na neho hovorí.

„Dobre, Miško, vieme, že si intelektuál, že sa zamýšľaš nad nesmrteľnosťou chrústa, kým iní chcú šústať, ale hovorím ti - prisámbohu, ešte raz mi prejdeš po čerstvo umytej podlahe tak už nebudeš mať s čím. Hehe.“

„Ja nie som Miško, ja som -“

„Andrej, hej, viem. Máš ešte niečo na srdci, kým mi zase zajebeš celú dlážku?“

Andrej stisol pleciami akoby ho mali ochrániť, prekročil na neumytú časť podlahy a začal sa prezliekať. Neznášal keď sa musel pozerieť na svalnatejších kolegov, kérky a počúvať ich testosterón. Snažil sa rýchlo prezliecť, aby sa nimi musel zaoberať čo najmenej, ale pred odchodom za ním došiel hlas z chodby a plesol ho po zadku:

„No čo, na pivo pôjdeš, Andrea?“

„Nie som Andrea. S kým?“ snažil sa získať čas na vymyslenie výhovorky.

„To je dement, vzdychol si Peter a ukázal ramenom do miestnosti. „Šak s nami asi, ne?“

Andrej s hlavou utopenou v pulóvri neodpovedal. Pozerajúc do zeme sa snažil vymotať zo šatne až nakoniec hlesol: „Neviem, ešte dnes niečo mám.“

„Nič nemáš, nebuď chuj.“ Andrej tušil, že aspoň trochu znesiteľný k nemu Peter bude, až keď mu zaplatí pivo a cigarety no aj tak váhal, či s nimi predsa len nepôjde. Večer by sám buď čumel do telky, alebo hral hry - pomaly už rozmýšľal nad zostavou svojho tímu, ale povedal si, že možno tam stretne nejaké baby a rozhodol sa preložiť zápas na neskôr.

● ● ●

Andrej sa rozhlíadal po čajovni Fikus. Živý fikus nenašiel, zbadal ale Petra a prisadol si. Znudená čašníčka prišla po chvíli.

„Aký máte čaj?“ zaujímal sa Andrej.

„Tatranský,“ odvrkla .

„Nič iné?“

„Nie, čo si v čajovni? Pivo?“ opýtala sa žujúc žuvačku.

„Mhm,“ zahmkal Andrej a jeho pohľad nevdojak zastal na Petrovi: „Sme tu iba my?“

„Hej, nikto iný nedošiel.“

Pomedzi české odrhovačky sa rozprávali o robote, potom na telke s vypnutým zvukom začal futbal a obaja na chvíľu stíchli. Messi prebehol medzi obrancov, ale trafil iba brvno.

„Ja by som trafil do šibenice,“ zahuhňal Andrej neprítomne.

„Hrávaš futbal?“ pozrel na neho začudovane.

„Iba na Xboxe.“

„Kopat' to nevie, ale kibicuje ako Laco Borbély, hehé,“ zasmial sa Peter. Andrej trochu znervóznel. Jeho kolega síce svalnatý nebol, ale reči mal za troch.

Po ďalšej chvíli ticha vyplnenej zízanim na futbal Peter pokračoval: „Ty asi von moc nechodíš, čo?“

„No, už nejaký čas ani nie. Prečo sa pýtaš?“

„To je koľko?“

„Tak tri-štyri roky? Neviem, nepočítam. Čo ťa to trápi?“

Peter sa nedal odbiť: „A čo sa stalo? Včely uleteli? Dostal si zaracha?“

„Odkedy odo mňa odišla frajerka.“

„Aha. Dost' nahovno. Ženy dokážu posrať život,“ zvažnel a pomaly si Andreja obzeral, „pritom vyzeráš celkom schopne. Dalo by sa s tebou pracovať.“

„Čo tým myslíš, robiť so mnou?“ čudoval sa Andrej. Pomyslel si, že spolu už predsa pracujú v jednej firme. Neznášal tieto hádanky. „Odkedy sme sa rozišli, už sa mi nejako nechce.“

„Takže vyhrávaš systémom práca – domov, práca - domov? A občas k rodičom?“ nedal mu pokoj.

„Nie, chodím aj na bicykel, do lesa...“

„Áno, ako sliepka, alebo dojná krava. Akváriová ryбка? Bez slobody. Cítiš sa slobodný?“

„No... áno. Som slobodný. Čo sú to za otázky? Môžem robiť, čo chcem. Ísť kam chcem,“ začal sa Andrej horlivo brániť, „a vôbec, robíš tam, kde ja. Ty nie si ako chovná zver?“

„Mňa nerieš. Nedávno umrel kráľovnej Alžbete pes. Veľský korgi. Mal aj meno v novinách, čítal som pri sraní. Písali o tom, že zdochol pes. Chápeš? Keď zomriem ja, alebo ty, kto o nás napíše? Jedine, že by sme sa hodili pod vlak a meškali by kvôli tomu rýchliky. Ale meno tam asi mať nebudeme.“

„Ten veľský korgi sa možno mal lepšie ako ja. Nemusel nič robiť, snád' si občas aj zašukal. Mať také šťastie. Aspoň do fabriky keby som nemusel chodiť.“

„Každý si je strojcom svojho šťastia,“ odfrkol Peter nervózne. „A zvieratám je jedno, sú tam, kde ich dajú. Neriešia to. Nakoniec aj tak zdochnú. Človek sa môže rozhodnúť, alebo aspoň si myslí, že môže.“

„Okej, a načo mi je sloboda, ak sa narodím chudobným rodičom? Niekedy to proste nie je možné mať sa dobre,“ vyhlásil Andrej rezignovane.

„Vždy je možnosť mať sa lepšie. Ide len o to, čo si ochotný obetovať. To je rozdiel medzi nami a zvieratami.“

Andrej uznanlivo prikývol a ďalej mlčky sledoval futbal.

„Počuj, a čo keby som pre teba mal ponuku?“ ozval sa po chvíli Peter.

„Novú robotu?“

„Nie, skôr život.“

„Chceš mi nanútiť pôžičku?“ nedôverčivo sa odtiahol.

Peter pokrútil hlavou: „Stále neviem, či ti o tom povedať, ale vyzeráš ako vhodný materiál.“

„Materiál na čo?“ zaujímal sa Andrej.

„Ako by som ti to... Počul si o tých luxusných argentínskych kravách, z ktorých sa mäso predáva po stotisíc za kilo? Bulano, alebo tak sa nejako volajú. Každý deň ich masírujú,

počúvajú vážnu hudbu a majú len to najlepšie žrádlo. Žijú bez stresu a mäso z nich je potom extra jemné a chutné.“

„Mám masírovať kravy?“ čudoval sa Andrej, „som vedel, že to bude chujovina.“

„Hmm nie. Ty by si bol niečo ako tá krava. V ľudskom prevedení. Šiel by si do takého kempu. Nemusel by si tam nič robiť. Nič, čo by si nechcel. Mal by si tam posilňovňu, bazén, tip-top žrádlo, telku, počítač, xbox, párty, baby, ktoré by čakali len na teba. Musel by si dodržiavať nejaké zásady, byť fit a v pokoji. Každý mesiac by si šiel na prehliadku, aby sme videli, ako si na tom. Časom by si si zvykol.“

„A potom?“ Andrej sám neveril, že pristúpil na jeho hru.

„Ako tie kravy. Narobili by z teba steaky a zvyšok by šiel na ďalšie spracovanie. Ako som vravel, vždy treba niečo obetovať.“

V Andrejovi sa prebúdza zvedavosť: „Rozpredáte ma na orgány? Ja som vedel, že si nejaký divný.“

„Nie, nie orgány. Na mäso. Na steaky, rezne. Z orgánov sa potom robia iné výrobky. Biznis s orgánmi je oproti tomuto druhá liga.“

„To nemôže byť legálne.“ Peter sa zasmial: „Ani nie je. Ale keď máš medzi odberateľmi najbohatších ľudí sveta, tak sa dá kadečo zakamuflovať. A ver mi, kilo ľudského mäsa je o dosť drahšie ako za argentínske kravy.“

„A ako dlho by som si užíval, kým ma zabijú?“ ťahal z neho rozumy Andrej.

„U teba to vidím tak na tri-štyri roky,“ premýšľal si ho skúmvým pohľadom, „viac ako päť rokov sa u nikoho nerentuje.“

Peter sa povzbudivo usmial, potom si uskol z piva a sledoval ďalej futbal.

Andrej stíchol. Rozmýšľal nad tým, čo počul a všetky zmysly v mozgu mu bránili veriť. Stále však existovala možnosť, že je to pravda a jeho život sa aspoň nakrátko môže zmeniť. Znelo to úplne šialene. Doterajší život nestál za nič. Koniec – koncov sci-fi mal rád, tak sa pýtal ďalej.

„A prečo by mali vybrať práve mňa?“

„Nedocvakáva? Máš málo svalov, mohli by si ťa vypracovať tak, ako potrebujú, aby si mal čo najviac mäsa na správnych miestach. Svalovcov neberú, lebo už majú nejaké svoje návyky a bývajú často nasypaní práškami, čo zhoršujú chuť. U nás vo fabrike si asi jediný vhodný kandidát, ostatní sú už za prahom. A tiež, no... si prípad, ktorý by na také niečo možno pristal.“ Toto konštatovanie Andreja trochu zarazilo, tak chcel dokázať, že má aj iné aktivity ako slabo platenú prácu a videohry.

„Mohol by som navštevovať počas pobytu rodinu?“ zisťoval a ani nevedel, či by ich chcel vidieť.

„Nie, návštevy sú prísne zakázané. Zabúdaš? Nie je to legálne. Je tam ochranka, tá by ťa pri pokuse o opustenie areálu zastrelila a šiel by si na fašírky skôr. A za rodinou skoro nechodíš, viem to,“ pustil sa Peter ochotne do vysvetľovania. „Nemyslím si, že by ti bol niekto schopný uveriť, ale riskovať nemôžeme.“

„Odkiaľ ty o tom celom vlastne vieš?“ čudoval sa Andrej.

„Dá sa povedať, že pre nich pracujem – ako skaut vo futbale. Vyhľadávam vhodné objekty.“

Lapač snov
(úryvok)

1. kapitola

Bola chladná noc. Nina Suchá bežala po ulici a zrazu počula cudzí hlas. Hlas bol tajomný a strašidelný. Nina zmeravela, keď uvidela pred sebou postavu zahalenú v plášti. Postava sa pomaly približovala a Nina zakričala: „Pomóóó!“ ... zrazu sa zobudila a zistila, že to všetko bol len obyčajný zlý sen. O chvíľu prišla mamička a sladkým hláskom povedala: „Dobré ráno.“ Nina otvorila oči a zívla. Potom povedala: „To už je ráno?“ Keď sa spamätala, išla do kuchyne na raňajky. Po raňajkách išla do svojej izby a pripravila si veci do školy. V škole celý čas myslela na ten strašidelný sen. Poslednú dobu sa jej stále snívajú strašidelné sny. Na matematike pani učiteľka skúšala všetkých násobilku. Keď bola na rade Nina, učiteľka sa jej spýtala: „Koľko je 6×7 ?“ Nina neodpovedala. Učiteľka sa to spýtala ešte raz. Nina stále nič. Učiteľka podišla k nej a potriasla ňou. Zamyslená Nina sa prebrala a spýtala sa: „Čo je?“ Pani učiteľka sa jej opýtala, čo jej bolo, prečo sa nesústredila. Nina povedala, že sa zamyslela. Pani učiteľka iba pokrútila hlavou a rozhodla sa, že to nechá tak a bude sa ďalej venovať deťom. Keď prišla Nina domov, všetko, čo sa jej stalo v škole, vyrozprávala rodičom. Rodičia sa jej, ako aj v škole pani učiteľka, spýtali, čo sa jej stalo. Nina namiesto odpovede sa spýtala rodičov, či by jej nekúpili lapač snov (to je vec s pierkami, ktorá slúži ľuďom na chytanie zlých snov). Rodičia sa pozreli jeden na druhého, a potom sa pozreli na Ninu. Nina sa pozrela najprv na ocka, potom na mamičku a ešte raz ich pekne poprosila. Rodičia sa jej jednohlasne spýtali: „Ninka, a načo ti taký lapač snov bude?“ Nina povedala, že jej sa snívajú poslednú dobu zlé sny, a že to kvôli nim sa v škole tak zamyslela. Naliehala na rodičov, že ho potrebuje na lapanie tých zlých snov, vraj všetci jej spolužiaci ho majú. Potom ich ešte veľmi dlho prehovárala, až nakoniec ich prehovorila. Rodičia povedali, že jej ho teda kúpia na jej narodeniny ako darček, lebo presne o dva týždne bude mať 9 rokov. Každý deň vravela rodičom, že chce mať tyrkysový lapač snov, a že chce, aby bol dosť veľký. Veľmi sa na ten lapač snov teší, ale rodičia jej stále vravia, že ten lapač snov možno nebude presne taký, ako si ho predstavuje... Ona nad tým nepremýšľala, stále iba myslela na to, že sa jej už nebudú snívať zlé sny. Prvý týždeň prešiel ako voda a už chýbalo iba sedem dní (týždeň), aby mala konečne svoje túžobne očakávané narodeniny, na ktorých mala dostať svoj tyrkysový lapač snov. Už sa nemohla dočkať tých svojich narodenín. Posledné tri dni už rodičov posielala sama do obchodu a stále opakovala, že ten lapač snov musí byť tyrkysový a veľký. V škole sa už aj pani učiteľke pochválila, že na narodeniny dostane lapač snov, a že bude mať veľkú oslavu. Na hodine slovenčiny sa Nina rozprávala so svojou najlepšou kamarátkou Terezkou, ktorá bola od nej o pol roka staršia. Nina Terezke vravela o tom, že dostane lapač snov, ktorý vždy chcela. Terezka sa potom Niny spýtala: „Prečo ten lapač snov tak veľmi chceš?“ Nina jej povedala to, čo aj rodičom (predsa na to, aby jej lapač snov chcel). „Ja lapač snov používam iba na okrasu,“ povedala Terezka, ktorej lapač snov nechýbal, tak, ako aj zvyšku triedy. Nina

povedala, že Terezke sa nesnívajú zlé sny, preto ho nepotrebuje, a že ona ten lapač snov nechce len na lapanie svojich zlých snov, ale že ho chce tiež aj na okrasu. Terezka len pokrútila hlavou.

2. kapitola

Na druhý deň mala Nina deviate narodeniny. Už sa nemohla dočkať svojej oslavy. Rýchlo sa prezliekla do slávnostných šiat a podskakovala po schodoch. Rodičia ju už čakali pri schodoch a pýtali sa: „Kdeže máme našu oslávenkyňu ?!“ Nina natešene skríkla: „Tu som!“ Po blahoželaniach si išla pozrieť svoje darčeky. Dostala malú plyšovú hračku, veľkú ružu, čokoládu a ... jeden veľký tyrkysový lapač snov !!! Z toho sa tešila najviac... Bola šťastím celá bez seba, keď zbadala jeden veľký, tyrkysový, diamantmi ozdobený lapač snov. Zavesila si ho do izby a išla pripraviť dom na svoju narodeninovú oslavu. Po obede zazvonil zvonček a Ninkina mamička išla otvoriť. Keď otvorila dvere stála tam celá Ninkina trieda (čo ju trochu zaskočilo). Stáli tam Terezka, Viktória, Milan, Zuzana, Michal, Zdenka, Olívia, Danka, Lenka, Sofia, Vlado, Samuel, Oskar, Miroslav a Viola. Nina mala celý program a všetky hry už dopredu pripravené. Najprv išli na záhradu hrať schovávačku. Nina sa schovala za krík a zrazu uvidela niečo, čo ju veľmi zaskočilo... uvidela tam svoj lapač snov. Zdvihla ho a všetkých zavolala, nech prídu k nej a s otvorenými ústami im ukázala svoj nový lapač snov. Všetci nad ním zajasali, aký je pekný. No Nina sa netvárila veľmi veselo, a tak sa jej Terezka spýtala: „Je ti niečo, Nina?“ Nina povedala, že pred chvíľou si lapač snov zavesila do izby. „Možno sa tam tvojim rodičom veľmi plietol pod nohy, a mali preto naň ho veľké nervy“, povedala Zuzana. „To určite nie, veď si ho Nina zavesila do izby, tak ako by sa mohol niekomu pliesť pod nohy?“ spýtala sa Terezka podozrievavo. Nina iba kývla plecami a odniesla lapač snov späť do izby. Keď oslava skončila, Nina išla na večeru do kuchyne. Stále jej však nešlo do hlavy to, ako sa dostal lapač snov na záhradu. Veď sám sa tam určite nedostal (teda Nina si to myslela). „Ninka, čo ti je?“ spýtala sa mamička. Nina sa jej namiesto odpovede opýtala: „Mamka, ty si s mojim lapačom snov nič nerobila?“ Mamička povedala, že ani ona, ani ocko sa jej nového lapaču snov ani nedotkli. Nina si potom umyla zuby a išla spať.

3. kapitola

Keď Nina zaspala, začal sa jej snívať zvláštny sen: Zjavil sa pred ňou jej lapač snov, ale bol o mnoho väčší ako v skutočnosti. Pred ním boli veľmi dlhé schody, ktoré vyzerali, akoby ani konca nemali. Ninu to vydesilo a zdesene cúvala a cúvala. zrazu narazila chrbtom do niečoho veľkého. Bol to opäť jej lapač snov! Zrazu uvidela pred sebou žiarivý slabomodrý otvor. Rýchlo sa k nemu rozbehla. Keď doňho vošla, spadla do veľkej a hlbokkej čiernej diery... Potom sa Nina zobudila a zistila, že je nedeľa ráno, a že všetko bol len sen. Ďalší škaredý sen. Nina si pomyslela, že lapač snov jej mal predsa zobrat' strašidelné sny preč, ale nestalo sa tak. Zasa mala divné sny. Potom išla na raňajky. Čakalo ju jej obľúbené volské oko (to je jedlo z vajec, ktoré má tvar oka). Keď prišla do kuchyne, ocko s mamkou sa jej spýtali, aký má pocit z toho, že má už 9 rokov. Nina nič nepovedala. „Ty sa netešíš?“ Spýtala sa mamička. „Čo?!“ Spýtala sa Nina. Mamka sa to spýtala ešte raz a Nina odpovedala: „Dobre sa cítim, len mám trochu divný pocit.“ Keď to Nina dopovedala, napila sa vody a išla do izby na horné poschodie. Rozmýšľala nad tým snom a nad jej lapačom snov, ktorý sa záhadne dostal na

záhradu (ale ako?). Potom išla na záhradu do svojej klubovne (do dreveného domčeka, ktorý jej postavil ocko, aby sa tam s Terezkou mohli spolu hrať). Vošla dnu a uvidela tam znovu svoj lapač snov. Zhíkla a rýchlo rozbehla sa do svojej izby. Zrazu skamenela. v izbe ju čakal jej lapač snov. Schmatla svoj lapač snov a išla sa zistiť, či nie sú až dva lapače snov. Prišla k domčeku, pomaly otvorila dvere, ale žiadny lapač snov tam nebol. Vyľakaná Nina znova utiekla do izby a späť zavesila lapač snov do izby. Potom išla do kuchyne na večeru a po večeri spať. Ráno zasvietilo slniečko, spievali si vtáčiky a Nina išla na raňajky. Veselo si vykračovala po schodoch, keď zbadala čosi čudné. Zastavila sa. V kuchyni to vyzeralo úplne inak. Hneď sa šla pozrieť do spálne a spýtať sa rodičov, prečo je kuchyňa úplne iná. No žiadna spáľňa tam nebola. Tak sa išla pozrieť vonku, ale ani vonku nič nebolo. Všetko bolo čisto čierne. Až nakoniec v diaľke uvidela maličké svetielko. Keď vyšla von z domu, zistila, že sa vznáša ako vo vesmíre (až na to, že vo vesmíre nie je kyslík, a tu si ona spokojne dýchala). Vydala sa teda plávať vzduchom. Ako tak plávala, maličké svetielko sa pomaly približovalo. Trvalo to celkom dlho. Keď bola pri svetielku dosť blízko, zistila, že je to portál, vošla doňho a dostala sa do prázdnej miestnosti, kde boli jedny jediné dvere. Podišla k nim a stlačila kľučku. Dvere sa otvorili a za nimi bola ďalšia rovnaká prázdna miestnosť, opäť s jedinými dverami. Zase ich otvorila a tam bola rovnaká miestnosť a za ňou ďalšia a za ňou ďalšia... Až na koniec za takmer sto dverami bola pekne zariadená izba. V strede izby bol stolík, na ktorom bola položená obyčajná škatuľka. Podišla k nej a otvorila ju. Bol v nej jej lapač snov! Zľakla sa a spadla na zadok...

Vtom sa prebudila a strašne ju bolel zadok. Mala na ňom veľkú modrinu. Prišla dole a stále dookola iba opakovala: „Au, au, au, au, au...“ Ninina mamka si to nemohla nevšimnúť a spýtala sa: „Ninka, a tebe sa čo prihodilo?“ Nina iba zamrmlala: „Spadla som na zadok.“ „A to dnes?“ spýtala sa mamka. „Nechaj to tak,“ povedala Nina. Keď dojedla raňajky, išla sa prezliecť a umyť si zuby. Potom si dala do tašky desiatu, ktorú jej mamka pripravila, a išla do školy. Prišla do školy a čakala na Terezkú (to je Ninina najlepšia kamarátka). Keď Terezka prišla, obidve si sadli. Keď si Nina sadla, zaboľ ju zadok a jazyk jej spustil hlasité „AU!!!“ Terezka spozornela a čudne sa na Ninu zadívala. „Ha, ha, ha. Nina, ty si spadla na zadok?“ spýtala sa Terezka Niny. „Ako to vieš?! opýtala sa Nina. Terezka povedala, že videla, ako si sadala na stoličku, a že povedala „AU“ presne vtedy, ako sa jej dotkla zadkom. „Ty vieš vždy všetko!“ povedala Nina nechápavo. Potom zazvonilo, všetci žiaci stíchli a sadli si do svojich lavíc. O chvíľu prišla do triedy pani učiteľka. Spýtala sa všetkých: „Aký ste mali víkend?“ Všetci povedali, že mali dobrý víkend, iba Nina povedala, že jej víkend bol podivný. Pani učiteľka sa na Ninu spýtavo pozrela. Potom zamyslene zamrmlala: „Žiaci, otvorte si učebnicu na strane 48.“ Po skončení vyučovania Nina zavolať svojmu ockovi, aby pre ňu prišiel. O pár minút prišlo veľké červené auto a Nina doňho nastúpila. Auto šoféroval Ninin ocko. Počas cesty domov sa ocko Niny spýtal: Aký si mala dnes v škole deň?“ „Zlý!“ povedala Nina namrzena. „Prečo si mala zlý deň, anjelik?“ spýtal sa Niny ocko. „Dostala som trojku z matiky. Ja mám proste smolu,“ povedala Nina smutne, a už sa išla rozplakať, keď v tom do veľkého červeného auta (auta Nininho ocka) narazilo cudzie malé zelené auto. Nina zvrieskla: „Ja mám dnes obrovskú smolu!“ Ocko rýchlo zavolať na číslo 158 (to je číslo na policajnú stanicu). Policaji o chvíľu dorazili na svojom policajnom aute. Mladému vodičovi cudzieho malého zeleného auta dali pokutu.

Neprebudená

(*úryvok*)

Dianie za oknom bolo vždy zaujímavejšie, ako ďalšia z prednášok prehnane motivovanej učiteľky. Perom pritom skúšala odolnosť tekutého rúžu, ktorý podľa recenzií Youtuberiek vydrží večnosť a nezáliezava do vrások na perách. Zamračila sa, keď žmolky z rúžu ozdobili aj vrchnák od pera a určite má teraz pokazený celý look.

„Vanesa, máš vôbec nejakú predstavu o tom, čo tu rozoberáme?“ zaznelo posmešne spred tabule.

„Niečo s avokádom a krízou. Môžem ísť na WC?“

Učiteľka si povzdychla a v duchu nad ňou zlomila palicu. „Chod’.“

Hodina pokračovala a Vanesa sa zatiaľ snažila presne vyplniť línie pier novou vrstvou rúžu. S ústami do O hodnotila svoju prácu a čakala, až zaschne do matna. Usmiala sa na seba do zrkadla a ešte pre istotu skontrolovala, či na zuboch nie je ani stopy po rúži. Nebola, tak sa odsuhtala nazad do triedy, kde bola hlavnou témou quinoa a Južná Amerika. Vanesa si sadla na svoje miesto a teraz sa pre zmenu rozhodla vyzdobiť si zápisník kvetinkami. Očami hádzala po hodinách a snažila sa donútiť ručičky tikat’ rýchlejšie. Nechcelo sa jej počúvať o vegetariánstve a po vyučku plánovala ísť do najbližšieho mekáča na nugetky, len tak učiteľke na just. Konečne zazvonilo a celá trieda sa začala zbierať na matiku na iné poschodie. Vanesa si ukladala veci do batoha, keď k nej pristúpila učiteľka.

„Deje sa niečo, Vanes?“ ten záujem Vanese prišiel predstieraný.

„Nie, len ma váš predmet nezaujíma,“ odpovedala ľahostajne.

„Tak to ma mrzí, že ťa nezaujímajú globálne problémy sveta,“ tento sarkazmus už na sto percent nebol predstieraný.

„Môžem už ísť?“ nadvihla obočie a učiteľka namiesto odpovede len mávla rukou.

Cez prestávku si Vanesa naučenými pohybmi lakovala nechty na kriľavo ružovo a dávala pozor, aby každý ťah štetcom precízne dopadol len na necht a nie na kožtičku naokolo. Spokojne si fúkala na dokončenú prácu a modlila sa, aby sa jej nechcelo smrkať, čím by všetko pokazila. Poobzerala sa po triede, či ju nesledujú pohľady spolužiakov a či ju niekto za tento výkon nepochváli. Nikto jej však nevenoval pozornosť, všetci boli totižto zvyknutí, že Vanesa si pomýlila odbor všeobecné gymnázium s vizážistikou. Spolužiaci s ňou nechceli robiť skupinové prezentácie, lebo skôr ako obsah riešila to, či si má dať bielu blúzku, alebo tie červené šaty, ktoré jej dokonale sedia na bokoch. Nezapájala sa do diskusií a nemala šajnu o tom, čo sa deje vo svete. Nie je hlúpa, to nie, povedali by jej spolužiaci, len si žije v úplne inom svete ako všetci ostatní.

Keď sa v triede rozpútala debata o testovaní kozmetiky na zvieratách, všetci ostali pobúrení z jej sebeckých názorov a tak už nikdy svoj názor neprezentovala. Zmeniť ho nezmenila, ale nechcela ísť očividne proti všetkým ostatným. Argumentácia, kritické myslenie, zamýšľanie sa nad kontextom, to všetko išlo mimo ňu a školským systémom si

plávala bez toho, aby ju niekto zachytil. Keď sa jej doma ledva pri večeri opýtali, ako to ide v škole, ona zakaždým odpovedala, že fajn, vzala tanier s jedlom z donášky a išla sa zavrieť k Youtube do izby. Rodičia to vyriešili pokrčením pliec a konštatovaním, že veď puberta, to ju prejde, ale dcére nechceli rozumieť. Mali svoje problémy a keď sa jeden z nich sám zatváral a izoloval, tak načo to hrotiť?

Vanesa trávila hodiny organizovaním svojej zbierky kozmetiky. Všetko vreckové vrážala do nej a najnovšie aj do priehľadných plastových organizérov a nábytku, ktorý jej dovoľoval deliť rúže a palety na odtiene od výmyslu sveta, takže jej stačilo len otvoriť požadovanú zásuvku a voilá – mohla sa začať maľovať. Urputne bojovala s prachom, čo tešilo hlavne jej matku, ale Vanese nešlo o poriadkumilovnosť ako takú. Skôr chcela, aby pozadie jej života vyzeralo dokonale, ako na tých videách, ktoré neustále sledovala. Nikdy by sa neodhodlala sama niečo natočiť, božechráň! Na to nebola dosť pekná, talentovaná, či výrečná. Vždy, keď jej to napadlo, tak si našla inú výhovorku, že prečo nie. Úplne jej stačilo, keď si spravila selfie s vypulírovaným pozadím so všetkou tou kozmetikou úhladne uloženou a farebne zladenou. Až takmer vyzerala, že má všetko pod kontrolou. Od farby nechťov, až po posledný vlas na hlave. Takmer.

Cez fyziku im do triedy strčila hlavu triedna a oznámila, že od nasledujúceho dňa budú mať novú spolužiačku. Študentami to zašumelo a všetci sa potešili zmene v stereotype. Vanese to bolo šumafuk. Kamarátky v triede nemala a nečakala, že sa to príchodom neznámej zmení. Keď však na druhý deň Marta prišla a sadla si bez zaváhania k nej, akoby zrazu nadobudla niečo, o čom nevedela, že jej vlastne chýba. Ukazovala jej sadu rúžov v peračníku a obdivovala jeden jediný, ktorý mala Marta, taký lacný červený z čínskeho obchodu, ale vyzeral na jej dobre, hoci nič nevydržal a Marta si aplikovala (bez zrkadla!) ďalšiu vrstvu po každej hodine. Martu bavili všetky predmety a stačilo jej, že počúva a sem-tam si prečíta niečo z učebníc. Vanesa už nepozerala von z okna, ale perfídne sledovala Martu a hodnotila jej mejkap, hoci okrem rúžu na sebe žiaden nemala. Fascinovala ju jej tmavá pokožka a dlhé vlasy, ktoré si každú nedeľu natáčala na penové natáčky, v ktorých spala, aby v pondelok prišla ako od kaderničky. Angličtina jej išla najviac zo všetkého a po tom, čo pár minút bez problémov konverzovala s učiteľom, sa jej Vanesa spýtala, či sa narodila v zahraničí.

„Nie,“ zasmiala sa Marta.

„No veď vieš, super ti idú jazyky a máš taký exotický zjav,“ vysvetľovala svoj omyl Vanesa. „Ja som taká tmavá, lebo som Cigánka. A anglicky som sa naučila z pesničiek a kníh,“ objasnila Marta. Vanesa ostala pár minút ticho. Slovo Cigán poznala ako synonymum slova klamár, alebo keď niekto nadával na *neprispôsobivých obyvateľov*. Na internete sa o nich popísalo dosť a videla ich, keď niekde niečo kopali či stavali, alebo keď raz išli s mamou do Tesca do Biskupíc, ale nikdy sa s nijakým nerozprávala. Nevedela, ako zareagovať, lebo jej prvou reakciou bola štitivosť. Videla Martine dlhé prsty, ktoré zvierali pero požičané od Vanesy a hoci ich predtým obdivovala ako niečo zaujímavé a exotické, zrazu sa jej videli špinavé. Vráti jej to pero alebo ho ukradne? Pozrela sa na Martinu tvár ešte raz. Umýva si zuby? Pod jedným očným kútikom mala drobunkú karpinu a Vanesa sa s odporom odvrátila. Dovtedy necítila nič, ale potom sa jej zazdalo, že cíti pot a neumyté telo, čo jej pripomínalo hnilé zemiaky. Hneď, ako zazvonilo si na seba nastriekala deodorant a umyla si ruky antibakteriálnym gélom, akoby ju to malo ochrániť od nákazy tmavej pokožky. Marta si to

všimla, ale len sa zasmiala a išla na ďalšiu hodinu sama. Pero jej vrátila a dala si záležať, aby sa náhodou nedotkla Vanesinej ruky. Fascinácia Martou však Vanesu neprešla a stále ju pozorovala a takmer zhypnotizovane počúvala. Sedávala síce ďalej od nej, aby mala lepší výhľad, a už jej nič nepožičiavala, ale sem tam spolu prehodili zopár viet cez prestávku. Vedľajším účinkom tohto tranzu bolo zlepšenie Vanesiných známk, lebo dávala pozor a hoci ju učivo nezaujímal, zaujímal ju Martin názor, ktorý sa veľa krát zhodoval aj s učiteľkiným. Marta dennodenne sledovala správy, dokonca aj politické debaty a angažovala sa aj v charite. Do diskusie prinášala argumenty, ktorým Vanesa nerozumela, ale postupom času sa napojila na tú istú vlnovú dĺžku a chápala, ako Marta vidí dnešný svet. Zapisovala si cudzie slová, ktoré na hodine padali a doma si ich googlila, aby nabudúce nebola za hlúpu. Stále nakupovala tony kozmetiky, hoci Marta kritizovala množstvo plastového obalu, ktoré vyprodukuje tento priemysel. Nedala sa presvedčiť, lebo to bola jej vášeň a hoci veľmi chcela byť ako Marta, nechcela sa kozmetiky vzdať. Raz si k nej Marta prisadla a položila pred ňu malú nádobku. Vanesa sa podozrievavo pozrela najprv na predmet a potom na Martu.

„Čo to je?“

„Darček. S mamou sme doma skúšali vyrábať kozmetiku a myslela som, že by sa ti páčil malinový balzam na pery,“ usmiala sa na ňu Marta.

Vanesa otvorila nádobku a balzam vyzeral nevinne ružovkasto, presne ako z drogérie. Namočila doň malíček a natrela si ho na pery. Hneď sa skontrolovala v zrkadle. Nebol to síce Eos, ale vyzeral v pohode.

„Ďakujem. Čo je v ňom?“

„Iba kokosový olej, včelí vosk a maliny. Čistá príroda. A keď ho minieš, nádobku prines a urobíme ďalší. Môžem ťa to naučiť. Teda, iba ak chceš,“ uškrnula sa Marta.

„Chcem!“ pohotovo zareagovala Vanesa, akoby si to mala Marta hneď rozmyslieť.

„Dobre. Dohodnuté,“ a odvtedy zase sedeli spolu.

Po škole sa objavili rozvešané plagáty pozývajúce sa na školskú Halloweenku party, účasť jedine v maskách a nikto nehovoril o ničom inom. Rozoberali sa účesy, doplnky a každý si chcel odniesť prvú cenu za najlepší kostým. Martinou prvou a jedinou voľbou bola Beyonce a k dokonalej vizáži jej chýbali jedine umelé mihalnice, ktoré si požičala od Vanesy. Vanesa však o svojej maske vôbec nehovorila a kedykoľvek sa jej na to niekto spýtal, zmenila tému. Prekvapenie, bude to prekvapenie, nechajte sa prekvapiť. Ani Marta sa nezverila, a to už sa rozprávali aj o tajnejších veciach.

Nadišiel večer V a v celej škole zahoreli tekvice a všetci sa neisto tmolili, akoby sa hanbili za svoje novonadobudnuté alter egá. Stačilo však trochu rýchlejšej hudby a vybláznení študenti si zvykli. Marta alias Beyonce zvierala v ruke punč a pritom sa vlnila do rytmu piesne. Očami prechádzala dav a hľadala Vanesu, hoci nevedela v akej podobe sa mala zjaviť. Podišla k nej učiteľka v chlpatom overale Chewbaccu z Hviezdnych vojen a začali sa baviť o Martiných skúsenostiach zo školy. Vanesa ich zobďaleč pozorovala a zasa raz musela Martu obdivovať. Ako sa dokáže tak jednoducho baviť s dospelými, akoby boli odjakživa kamaráti? Ako mohli mať vôbec nejaké spoločné konverzačné témy? Pocítila pichnutie žiarlivosti, tak k nim podišla. Pri pohľade na ňu obe onemeli a Vanesa si vychutnávala ten pocit, že konečne nejakým spôsobom zabodovala.

Simona Sádecká

Byrokratická univerziáda

(úryvok)

Tento príbeh je fiktívny; všetky postavy, miesta aj okolnosti v ňom popisované sú len produktom autorkinej (zvrátenej) fantázie a ak by ste náhodou mali pocit, že niektoré z týchto postáv, miest či udalostí spoznávate, dovoľte mi, aby som vám vyjadrila svoju najhlbšiu sústrasť.

Začiatok akademického roka so sebou prinášal špecifický druh depresie. Volala sa študijné oddelenie a nevyhol sa jej takmer nikto.

Adriána si začínala zúfať.

„Máte už nejaké potvrdenia?“ opýtala sa skupinky spolužiačok, ktoré posedávali na schodoch pred fakultou a tvárili sa rovnako zničené, ako sa Adriána cítila.

„Prišla som sem ešte pred šiestou ráno,“ povedala Lucia a potiahla si z cigarety, „nastavila som si budík a tak. A keď tam potom prišla vedúca oddelenia – meškala si štvrt' hodiny, mimochodom – povedala mi, že mám zlé tlačivo a poslala ma preč. Ak chce človek správne tlačivo, očividne sa musí postaviť o polnoci na krížne cesty a počkať si na nejakého démona, ktorý sa nad ním zľutuje. A aj pre neho by to mohlo byť nad jeho sily.“ Vyzerala, že sa rozplače. Adriána s ňou súcitila.

„Čo ty?“ opýtala Adriány.

„Eeeh...“, povedala Adriána.

„Ešte ťa to len čaká, čo?“ Lucia ju potľapkala po ramene. „Bude to v poriadku, uvidíš. Len musíš predtým obetovať kozu Satanovi, odpovedať na hádanku nejakej sfinge, poraziť draka a vytiahnuť zo skaly meč.“

„Tak mi teda držte palce,“ povzdychla si. „Ak sa nevrátim do troch hodín, zavolajte políciu.“ Všetky jej povzbudivo zakývali a ona váhavo pristúpila ku dverám. Otvorili sa so znepokojujúcim hrkotom automatických dverí, ktoré si nejaká inštitúcia zadovážila keď prišli do módy a odvtedy ich nechala upadať. Vstúpila dnu.

Okamžite ucítila, ako okolo nej spomalil čas. Mucha narážajúca do okien spomalila v letku. Uvidela prach, ako sa pomaly prevaľuje v tých niekoľkých lúčoch slnka, ktoré do budovy presvitali cez pokazené žalúzie. Bol to dôverne známy, prívetivý prach; prevaľoval sa tam ešte od čias komunizmu a pamätal si snád' každého študenta, ktorý bol kedy nútený podniknúť túto cestu. Bol to taktiež jediný priateľský element v celej budove.

Kanceláriu študijného oddelenia bolo vidieť už zďaleka; nachádzal sa pred ňou zástup študentov v rozličných štádiách zúfalstva. Už len pohľad na všetky tie stratené duše, ako sa bezcieľne potulujú sem a tam, sedia na kufroch a skrývajú si hlavy v dlaniach Adriánu takmer prinútil dať sa na útek.

Spomenula si ale na tie dva papiere na prídavky, ktoré jej rodičia potrebujú mať vypísané, aby dostali od štátu dvadsať eur mesačne. A na potvrdenia o tom, že je stále študentkou, ktoré bude musieť priniesť do banky, práce, poisťovne, svojej tete, a susedovi a jeho mačke.

Tak sa teda narovnala, nadýchla a zaťala päsťe.

Je silná. Je odhodlaná a odvážna.

Zvládne to.

Jeden krok, druhý krok. Bude to fajn.

Kdesi pred ňou sa ozval výkrik a Adriána zastavila. Srdce jej divoko tlklo v hrudi. Dvere do kancelárie študijnej referentky sa otvorili dokorán a vybehol z nich študent. Všetci ho s ľútosťou sledovali.

„Let me GOOOOOO!“ spieval. „Mamma mia let me gooo....BEEElzebub has a devil put aside for MEEEEEE...“ Niekoľkokrát vyskočil do vzduchu, urobil dve piruety a potom sa baletným krokom presunul popri Adriáne k automatickým dverám. Tie ho s hrkotom pustili von. Adriána cez presklenú stenu uvidela, ako si na schodoch ešte pár krát poskočil a zamával vyplnenými tlačivami, ktoré držal v ruke.

Chudák. Ale aspoň to už má za sebou. Na rok.

Rad vedúci ku dverám študijného oddelenia bol dlhý. Ešte tesne pri dverách sa dali rozoznať dva rady, ale tie sa postupne strácali a zostávala len nevelmi organizovaná, klukatá čiara študentov, ktorá viedla popod schody až ku dverám do auly na druhej strane miestnosti. A nezdalo sa, že by sa hýbala.

Adriána sa postavila za zúfalo vyzerajúcu červenovlásku, ktorá sa ovievala svojimi zatiaľ nepotvrdenými tlačivami.

„Je niekto vnútri?“ opýtala sa jej.

Červenovláska vyzerala že sa rozplače. „Ja neviem!“ povedala. „Stojím tu už celú večnosť a nevidela som, že by niekto vošiel dnu, alebo von!“

„A čo ten, ktorý práve vyšiel?“ podotkla Adriána. „Ten, čo spieval Bohemian Rhapsody?“

Červenovláska sa zatvárila ako niekto, kto vie o tom, čo vás čaká, viac než vy, pretože si tým už prešiel a strašne vás ľutuje. Položila jej ruku na plece. „Oh, ty moje chúd'atko,“ povedala.

„Už ťa to chytilo. On vyšiel asi pred polhodinou.“

Adriána nechápala. „Ale...videla som ho, vyšiel len pred chvíľou!“

„Toto je študijné oddelenie. Čas tu funguje celkom inak, ako tam vonku. Robí si, čo chce.“

Ukázala na dievča pred nimi, ktoré si k hrudi pritískalo veľký, ružový vankúš a usedavo doň plakalo. „To sa mi páči,“ povedala. „Dobrý nápad. Na budúci rok to skúsím tiež. Vyzerá, že jej to celkom pomáha.“

„Ako to tu vôbec funguje?“ opýtala sa Adriána.

Jej spoločníčka sa krátko zasmiala. „Ako to tu nefunguje, myslíš,“ povedala. „Volám sa Miriam, mimochodom. Aj keď na študijnom mená neexistujú.“

Adriána jej potriasla rukou a tiež sa predstavila. Chcela sa jej ešte opýtať, čo študuje, ale nedostala sa k tomu, pretože spredu sa ozvala vrava a nepokoj, ktorá sa postupe šírila dozadu ako tlaková vlna. Zdalo sa, že dvere kancelárie sa otvorili a referentka na moment vyšla von, aby študentom niečo povedala. Správa sa útržkovito dostala až na koniec radu.

„Počuli ste?“

„Kancelária 10b...vraj majú ísť do kancelárie 10b...“

„Ale kto?“

„Tlmočníci a prekladatelia, nech im je zem ľahká. Chodím sem štyri roky, ale kanceláriu 10b som tu ešte nevidel...“

Miriam zastonala a vyvrátila tvár k stropu. To bola odpoveď na Adrianinu nevypovedanú otázku.

„Aj ty?“

„Aj ja.“

Spolu s nimi dvoma sa zo zástupu oddelilo asi päť ľudí a spoločne nerozhodne postávali na chodbe.

Čo teraz? Kam ísť? Kde je kancelária 10b? Kto je John Galt a kto postavil Stonehenge? Na niektoré otázky jednoducho nikdy nedostanete odpoveď.

„Možno to bude niekde na tej chodbe,“ povedala Adriána a ukázala na temnú chodbu lemovanú červeným kobercom po ich pravici. Nikdy nevidela, že by sa v nej pohybovali študenti; pokiaľ vedela, išlo o dekanát, alebo čosi také (predmet Univerzitná etika a etiketa usilovne ignorovala už druhý rok); bolo to však na prízemí a tam by sa logicky mala nachádzať aj kancelária 10b.

„Myslíš?“ Miriam naklonila hlavu nabok. Celá skupinka sa zhromaždila na začiatku chodby a zvedavo nakúkala dnu. Po oboch stranách boli dvere kancelárií, ponorené v šere

„Áno.“ Adriána stišila hlas. „Kancelária 10b musí byť niekde tam. Len ju musíme nájsť.“

„Ja neviem,“ povedala jedna z prekladateľiek, „asi sa radšej vrátim zajtra, keď tu bude menej ľudí.“

Miriam na ňu pozrela. „Prestaň klamať samú seba. Veľmi dobre vieš, že niečo také ako menej ľudí tu neexistuje. Je to buď teraz, alebo nikdy.“

„Súhlasím s ryšavkou,“ povedal ďalší nešťastný prekladateľ-tlmočník, „Potrebujem ISIC, aby som sa mohol preukazovať ako študent, ale na to, aby mi predĺžili jeho platnosť potrebujem mať zo študijného potvrdenie o tom, že som študent. Bolí ma z toho hlava.“

„Tak teda poďme,“ povedala Adriána. „Začínam byť hladná a chcem to mať za sebou. Okrem toho, čo najhoršie sa môže stať?“

„Už nikdy viac nás nikto neuvidí a stane sa z nás príbeh, ktorým budú strašiť prvákov,“ vyhlásilo vysoké dievča, ktoré až dovtedy mlčalo a sadlo si na lavičku pri stene. „Vy choďte. Ja to tu aj tak plánujem všetko zabalieť, nech sa strčia aj so svojimi po...“

S čím sa to mali strčiť sa nikdy nedozvedeli, pretože skôr, ako mohla dokončiť vetu, vstúpili do chodby.

Vzduch tam bol ešte ťažší a hustejší ako v hale a celú chodbu zahaľovalo podivné šero, ktoré nebolo spôsobené nedostatkom svetla; nad hlavami im viseli lampy. Bolo to šero, ktoré sa zdržiava na miestach, ktoré sú samé od seba zlé a neveľmi priateľské pre život. Zdalo sa, že chodba sa ťahá donekonečna. Keď už v jej šere stáli všetci štyria, s dramatickým zaškrípaním sa za nimi zatvorili dvere.

„Super,“ povedala Miriam. „Ak sme sa už rozhodli, že spolu pôjdeme v ústrety smrti, mali by sme vedieť aspoň naše mená a kombinácie. Takže...Miriam, angličtina a francúzština.“

„Adriána, angličtina – španielčina.“

„Dávid, angličtina a taliančina.“

„Alexandra. Angličtina pre hospodársku prax.“

V momente, ako padla posledná veta, všetci stíchli a ukradomky sa pozreli na svoju štvrtú spoločníčku. Oh, nie, mysleli si všetci. Ona je jednou z tých.

Vonku bezoblačno, vnútri zamračené

Slnko sa opovážlivo opiera do okien, aj keď je už 29. september. Niekoľko by ho popísal ako krásny a pridalo by k tomu aspoň tridsať vzletných hashtagov.

Dvere izieb presakujú kvílenie, výkriky, hurónsky smiech krížený s hlasným vzdychaním. Na záchodoch práve vrcholí súťaž v kvíkaní. Z tretieho poschodia máme cez zamrežované okná parádny výhľad do parku. Protiľahlý pavilón dostal povolenie na vychádzky. Na lavičkách sa vyhrievajú perníkari aj deravé nosy. Hráči automatov bubnujú o dušu prstami po smetných košoch. Svätí Nicolausovia môžu nasávať len čerstvý vzduch. Nad hlavami sa im vznáša pomyselná svätožiara.

Keď dodržiavate pravidlá, za odmenu vás vypustia do parku. Ako opice. Cez nemocničné oplotenie vám návštevy podajú igelitky s jablkami a banánmi. Tomu hovorím symbióza! Niekedy vlastne presne neviem, na ktorej strane toho plota sa ľudia menej zbláznil.

„A keď ste škrtali zapaľovačom, na ktorej strane ste sa stáli vy?“ prerušuje moje čítanie denníka terapeut.

„Na strane tých, ktorým sa žiada zapáliť si cigu,“ na chvíľu zatváram oči a predstavujem si návykovú chuť nikotínu.

Niekedy mám pocit, akoby mi cez hlavu prehodili deku. Skúste si predstaviť, aké je to žiť s dekou na hlave. Potíte sa, ťažko sa vám dýcha a ako bonus máte zastreté pred očami. Postupom času som prestala rozlišovať, či je to na samospúšť alebo za to môže ten kopec lentiliiek, ktoré každý deň prehliame pod dohľadom sestričiek. Dnes sa k nim podáva ovocný čaj, dva rožky s džemom a maslom. Niektorí namiesto raňajok dostali elektrické šoky.

Lekári mi diagnostikovali cynizmus – posledné tretie štádium. Je to smrteľné, aj keď ma presviedčajú, že nie.

„Buďme presní, pre vás nie je,“ dodávajú zakaždým s filištínskym úsmevom.

Môj dedo bol celý život cynický a nikdy na to nebral tabletky. Preto som bola od začiatku presvedčená, že v mojom prípade robia divnú nadprácu. Je normálne potláčať moje vlastné ja? Chytala som z toho hysterické záchvaty. Hovorila som si: „Raz sa z toho Lena určite zblázniš.“ A ono to prišlo – zvykla som si tu. Človek po čase akosi prirodzene splynie s prostredím, v ktorom je nútený žiť a neustále prehodnocovať svoje myšlienky. Ľudia okolo vás sú o trochu viac dezorientovaní ako tam vonku a takisto sa urážajú na prezývky „blázon“, „debil“, „idiot“ alebo „dement“. V tom zásadný rozdiel nevidím. Akurát personál reaguje o niečo agresívnejšie ako pacienti.

Jediný, kto sa tvári, že je nad vecou, je môj terapeut. Dvakrát do týždňa s ním musím absolvovať HZČ, takzvanú hodinu zabitého času. Ako vždy, aj dnes predčítavam zo svojej čiernej kroniky a on sa pritom bezmocne chytá za čelo.

„To bol predsa váš nápad, aby som si viedla denník,“ zdvihnem hlavu nad popísaným zošitom a upieram na neho nechápavý pohľad.

„Viete, koľko úsilia zaberie denne archivovať celý tento metrix, ktorý mi šrotuje v hlave?“ ukazovák kreslí do vzduchu kružnice okolo spánku.

„Cez môj firewall ešte nikdy nikto neprenikol. No začínam sa obávať, že váš trójsky kôň ho čoskoro dobije,“ pozerá sa neprítomne do môjho výstrihu.

Radšej si toho koňa ustajni a nezabudni si za ním zapnúť zips, ty somár starý. Často sa musím premáhať, aby sa moje myšlienky nezhmotnili do viet. Nechcem si však koledovať o samotku. Samotka znamená nielen spoločenskú izoláciu, ale aj elimináciu jedla. Netvrdím, že táto kuchyňa je nejaký gastronomický zážitok, ale viete, ako to chodí. Keď ste hladní, obľížete si prsty aj po instantnej polievke.

„Strieda sa mi tu viacero ľudí, ktorí si odbehnú vysypať smeti a po šiestich hodinách sa vrátia napití ako dogy. Ale do tohto stavu to nikto nedotiahol,“ ukazuje na moje odhalené zjazvené ruky. „Čo vás k tomu viedlo?“

„Celý život som snívala o tomto päťhviezdičkovom pobyte v blázinci.“

„Prestaňte sa ľutovať. Toto je ústav pre ľudí s duševnými poruchami, blázinec je tam na námestiach.“

„Pozrite sa na to inak,“ pokračuje. „Stačí si otvoriť noviny alebo zapnúť televíziu v nedeľu na obed. To, čo dostávate vy, je sunar oproti tomu, čo sypú do hlavy im vonku,“ a zvezie sa na operadle kresla. „Nemáte tam niečo lepšie? Toto tu máme každý deň,“ hodí zrakom na môj zápisník.

Chvíľu váham, no nakoniec načiahnem rukou do zadného vrečka teplákov a vylovím z neho poskladaný list. Terapeut trpezlivo čaká, kým mu prinavrátim formát A4.

„V tú noc sme sedeli v apartmáne pod hradom. Fajčili, popíjali, debatovali o živote, politike, neverných manželkách a gay kluboch. No párty sa zvrhla a moje drinky dostávali čoraz pestrejšie farby. Aj také, ktoré som, prisahám, v tekutom stave nikdy v živote nevidela. Uprostred toho, ako som sa snažila spočítať v pohári bublinky, mi zrazu kompletne vyhodilo poistky. Dvojkridlové okno sa otvorilo dokorán a spravilo mi v hlave prievan. Zobudila som na to, ako sa trasiem od zimy. Do nitky premočená, páchnuca po alkohole uprostred ulice, totálna socka. Nieкто mi do úst vložil cigaretu a podal mi zapalovač. Inštinkt bol zjavne silnejší ako zatemnený mozog, pretože som začala škrtiť. Prvý raz. Druhý raz. Tretí raz a potom sa to stalo. Zápalky vzbĺkli a ja s nimi. Ruky začali horieť ako pochodeň. Viac si už nepamätám, asi som upadla do bezvedomia.“

V ambulancii zavládlo hrobové ticho.

„Kto oni? Buďte, preboha, konkrétnejšia!“

Usmiala som sa. „Človeče, tí, čo vám každý mesiac posielajú výplatu.“

Pozerá na mňa vyjavene, ako keby sa ku mne pred chvíľou modlil a ja som zostúpila zo svätého obrazu. Zamyslene berie telefón a vytáča krátke číslo.

„Je tam ešte voľná samotka? Hej? Tak k vám posielam Johanku z Arku.“

Aj keď je už 30. september, slnko sa určite opovážlivo opiera do okien. Nieкто by ho popísal ako krásny a pridá by k tomu aspoň tridsať vzletných hashtagov. Kto vie, možno akurát dnes prší.

Pramene – antológia francúzskych básnikov

„Sbohem a šáteček. Vyplň se osude!“

V. Nezval

Pavol Gašparovič Hlbina a Ján Frátrik sú dve mená slovenskej literatúry, ktoré sú pre bežných ľudí viac-menej nepoznané. Niektorí sa s nimi stretne za svoj život viackrát a aj mu niečo „hovoria“, iní sa s nimi nestretne do konca svojho života. Vo svojej podstate sú to dve osobnosti, ktoré výrazne formovali literárne kruhy vtedajšieho sveta.

Pavol Gašparovič Hlbina bol precíznym básnikom, literárnym teoretikom, novinárom, prekladateľom a v neposlednom rade bol aj kňazom podliehajúcim vyššej než svetskej moci. Z literárneho hľadiska bol považovaný za pilier katolíckej moderny a literárna kritika ho považovala za prvého básnika katolíckej moderny. Aj napriek tomu je asi najkontroverzejšou osobnosťou tejto básnickej skupiny. Kontroverznosť je práve v transformácii jeho osobnosti z vyznávača čistej poézie na angažovaného básnika v komunizme.

Ján Frátrik bol básnik, hudobník, prekladateľ, no asi najväčšmi bol učiteľom, ktorý ovplyvňoval mnoho študentov. Nielen svojou prácou, ale aj povzbudeniami k písaniu. Sám o sebe tvrdil, že nevedel prestať písať a poézia mu je osudom, o čom svedčí aj jeho rozsiahla pozostalosť uložená v Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice. Ján Frátrik debutoval v roku 1944 básnickou zbierkou *Vám moji rodní* a až do roku 1968 mu žiadna iná zbierka nevyšla. Až po roku 1968 sa mu podarilo vydať niekoľko zbierok. Bol členom Speváckeho zboru slovenských učiteľov, čo mu umožňovalo aj napriek totalite naďalej zotrvať v kontakte s francúzskym umeleckým svetom.

Spomínam ich práve preto, že ak chceme rozprávať o antológii francúzskych básnikov, tak tieto dve mená sú kľúčovými menami. Hlbina a Frátrik, prekladatelia francúzskych autorov, sa spolu spriatelili v období druhej svetovej vojny. V tomto období Ján Frátrik prekladal mnoho francúzskych textov, neustále Hlbinovi posielal nové preklady a prostredníctvom listov ho žiadal, aby ho informoval ako sa ich vec – antológia má. Snahy vytvoriť antológiu a dať ju do tlače boli veľké. Jedna z prvých príležitostí vydať *Pramene* prišla už v roku 1946, keď Hlbina oznámil Frátrikovi, že by mala vychádzať v katolíckej edícii *Lux* v Košiciach. Tá však vydávaná nebola. Hlbina neustále naliehal na vydavateľstvo, aby antológiu vydali. To však nebolo možné. Edícia *Lux*, ktorá mala byť vydávaná vo vydavateľstve *Verbum*, bola komunistami hatená až napokon v roku 1948 Komunistická strana zatvorila vydavateľstvo. Hlbina pochopil, že antológiu je potrebné odložiť a pokúsiť sa ju vydať neskôr. Medzitým však obaja básnici prekladali nové a nové básne, a tak sa rozhodli zostaviť druhý diel *Prameňov*. Ako člen Speváckeho zboru slovenských učiteľov mohol Frátrik pomerne často cestovať do zahraničia. Vďaka čomu sa dostal nielen do spriatelených krajín východného bloku, ale aj do krajín západnej Európy, a to najmä do Francúzska. Vďaka

častým cestám mal Ján Frátrik vo Francúzsku veľké množstvo priateľov, ktorí mu pomáhali získať materiály o autoroch, ktorých spolu s Hlbinom prekladali. Frátrik takto získal životopisy mnohých francúzskych básnikov, ktoré sú pripojené pred ich básne v antológii. Takto dokončená a prepracovaná antológia bola pripravená na vydanie. Hlbina sa teda opätovne snažil o vydanie. To mu bolo prisľúbené na rok 1959. Po prehodnotení vydavateľstva a popri Hlbinových zdravotných problémoch sa však vydanie neuskutočnilo. Vydavateľstvo argumentovalo potrebou pridať nejakých francúzskych angažovaných básnikov, ktorí by reprezentovali komunistickú stranu. Antológiu bolo potrebné opäť prepracovať. A to bolo najmä pre zdravotné problémy Hlbinu nemožné. Tak sa vydanie antológie preťahovalo až do roku 1970, keď ju napokon autori poslali na posúdenie do vydavateľstva Tatran. Tam však neobstála pred režimovou kritikou a bola vyhodnotená ako formalistická, idealistická, náboženská a bolo jej vytknuté, že obsahuje príliš málo angažovaných autorov. Z toho dôvodu antológia vydaná nebola. V roku 1974 sa vrátila do rúk Hlbinovi, jej zostavovateľovi, ktorý chorľavel až napokon v roku 1977 zomrel. Celá jeho pozostalosť bola uložená do Matice slovenskej. Keď sa Frátrik rozhodol opäť pátrať po antológii, našiel ju práve tam. Jej osud bol spečatený a príbeh sa tam aj končí. Dodnes je antológia uložená v Literárnom archíve. Dielo, starostlivo zostavené Hlbinom s prekladmi Hlbinu a Janka Frátrika, ktoré nikdy nebolo vydané, obsahuje množstvo francúzskych autorov. Niektorí sú známi pre verejnosť, iní zas neznámi. Možno sa raz dočkáme a dielo si budeme môcť prečítať. Možno naopak.

OBSAH

ÚVOD

<i>Vyhodnotenie súťaže</i>	3
----------------------------------	---

CENA RUDOLFA JAŠÍKA

<i>Romana Kališová: O čaji bez citrónu</i>	5
--	---

PRÉMIA JOZEFA HNITKU

<i>Magdaléna Martišková: Neprespiš otca svojho, matku svoju</i>	8
---	---

PRÉMIE RUDOLFA JAŠÍKA

<i>Ján Bidovský: Nie je (pre Miriam)</i>	11
<i>Eudmila Magdolenová: Ohňová zem</i>	19
<i>Alex Zamborský: U Rolanda</i>	22

ESEJ O DIELE SLOVENSKEJ LITERATÚRY

<i>Dominik Gregor: Doživotné Krížové štácie</i>	28
---	----

ČESTNÉ UZNANIA

<i>Alžbeta Bahúlová: Všetky vulgárne slová</i>	30
<i>Zoe D. Black: Implementácia dôležitosti svetelných plazmových telies</i>	33
<i>Kristína Daňová: Nikdy ťa neopustím</i>	35
<i>Mária Dudičová: Jednoduchá matematika</i>	38
<i>Dominika Gavláková: Koniec ma zastihol nepripravenú</i>	41
<i>Matej Koščo: Žeriavnikova osamelosť.....</i>	44
<i>Lubomír Mortis: Argentiniano</i>	47
<i>Daniela Považancová: Lapač snov</i>	50
<i>Lenka Sabová: Neprebudená</i>	53
<i>Simona Sádecká: Byrokratická univerziáda</i>	56
<i>Lenka Sameková: Vonku bezoblačno, vnútri zamračené</i>	59
<i>T. Teplická: Pramene</i>	61

**Podujatie z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia
Spolufinancovanie zabezpečil Žilinský samosprávny kraj**

Texty uvedené v zborníku neprešli jazykovou úpravou.

Názov:	JAŠÍKOVE KYSUCE 2019 Zborník vybraných súťažných prác účastníkov 51. ročníka Celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov
Vydala:	Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
Zodp. redaktorka:	PhDr. Janka Bírová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci
Zostavovateľ:	Mgr. Helena Pagáčová, Bc. Lívia Mikovčáková
Náklad:	150
ISBN	978-80-88708-71-1
EAN	9788088708711